

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

VENÄJÄN SUHDE ETYJ:IN

Diplomityö

Kapteeniluutnantti
Jaakko Jäntti

Yleisesikuntaupseerikurssi 55
Ilmasotalinja

elokuu 2011

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi Yleisesikuntaupseerikurssi 55	Linja Ilmasotalinja
Tekijä Kapteeniluutnantti Jaakko Jäntti	
Tutkielman nimi VENÄJÄN SUHDE ETYJ:IIN	
Oppiaine johon työ liittyy Strategia	Säilytyspaikka Kurssikirjasto (MPKK:n kirjasto)
Aika Elokuu 2011	Tekstisivuja 81 Liitesivuja 23
TIIVISTELMÄ <p>Tässä diplomityössä tarkastellaan Venäjän suhdetta ETYJ:iin. Tarkoituksena on tarkastella sitä, miten Venäjä rakentaa ja muotoilee oman näkemyksensä ETYJ:in toimintaan ja esittää näkemyksensä muille. Venäjä rakentaa todellisuutta ja valtasuhdetta omilla intressialueillaan käyttämällä viestintää välineenä. Venäjän ja länsimaiden ETYJ:in puitteissa käyttämien puheenvuorojen voidaan ajatella olevan diskurssikamppailua siitä, miten arvoyhteisön normeja voidaan soveltaa ja mikä on hyväksyttävää toimintaa. Tutkimuksen tavoitteena on pyrkiä selvittämään Venäjän suhdetta ETYJ:iin tutkimalla Venäjän ulkopoliittista diskursssia ETYJ:in toiminnasta Itä-Euroopassa ja Georgian tilanteeseen liittyen, sekä presidentti Medvedevin aloitteesta uudesta eurooppalaisesta turvallisuusjärjestelystä. Yleisenä teoreettisena lähtökohtana suhteiden tarkasteluun käytetään konstruktivismia. Metodina on käytetty kriittistä diskurssianalyysia. Pääasiallisena lähteenä on käytetty Venäjän lausuntoja ETYJ:issä vuosilta 2006–2010. Venäjän näkökulmasta kiistanalaisten asioiden luonne liittyy suoraan tai läheisesti materiaaliin tai muuten konkreettisesti ilmeneviin intresseihin. Venäläisen lähestymistavan mukaan asioista neuvotellaan niin, että vastakkainasettelun omaisesta lähtökohdasta tingitään ja tehdään kompromisseja, sekä sitoudutaan vastavuoroisesti. Länsimaisesta näkökulmasta kiistanalaisuus liittyy arvoihin tai normeihin, joiden kautta pyritään löytämään vuorovaikutteisesti muuntumiseen pohjautuvia ratkaisuja. Venäjän kielenkäytöstä ei ole löydettävissä suoranaista piilotettua agenda, mutta vivahde piilovaikuttamisesta tulee vastaan Itä-Euroopan maita koskevissa lausunnoissa. Vaikutelma on sellainen, että vaikuttamisen kohde on venäläinen yleisö. Teemana on silloin kansallisen identiteetin ja maailmanpolitiikan vaikuttajan roolin rakentaminen. Venäjän suhde ETYJ:iin tulee varmasti pysymään kompleksisena, mutta sen pyrkimys läsnäoloon päätöksenteossa pakottanee sen jatkossakin tekemään kompromisseja omien intressiensä suhteen.</p>	
AVAINSANAT Venäjä, ETYJ (OSCE), konstruktivismi, kriittinen diskurssianalyysi, Georgia, Itä-Eurooppa, uusi turvallisuussopimus	

1. JOHDANTO	1
1.1 Yhtenevä näkemys periaatteista?	2
1.2 Kaksi näkemystä maailmasta?	2
2. TUTKIMUKSEN TAVOITE JA MENETELMÄT	6
2.1 Tutkimusongelma.....	6
2.2 Menetelmät ja lähteet	7
2.2.1 Konstruktivismi ja ulkopoliitiikan sosiaalinen ulottuvuus.....	8
2.2.2 Diskurssianalyysistä.....	9
2.2.3 Lähteistä	12
2.3 Tutkimuksen viitekehys ja tutkimusasetelma	16
2.4 Tutkimuksen kulku	18
2.5 Haasteet	20
3. ETYJ:IN ROOLISTA JA RAKENTEESTA	22
3.1 Poliittis-sotilaallinen ulottuvuus.....	23
3.2 Talous- ja ympäristöulottuvuus.....	25
3.3 Inhimillinen ulottuvuus	27
3.4 Venäjä ETYJ:issä.....	29
3.4.1 Venäjän historiallinen rooli.....	30
3.4.2 Venäjän vaikuttamista.....	34
3.5 ETYJ:in kriisistä	37
3.6 ETYJ:in tulevaisuudesta.....	40
4. KOLME VENÄJÄN DISKURSSIA	41
4.1 ETYJ Itä-Euroopassa	42
4.1.1 Valko-Venäjän tilanteesta	42
4.1.2 Moldovan tilanteesta	47
4.1.3 Ukrainan tilanteesta.....	52
4.1.4 Venäjän Itä-Euroopan diskurssi	54
4.2. Georgia.....	60
4.2.1 Georgian tilanteesta.....	60
4.2.2 Venäjän Georgia-diskurssi	64
4.3 Uusi eurooppalainen turvallisuussopimus.....	68
4.3.1 Venäjän turvallisuussopimusdiskurssi	71
4.3.2 Venäjän mahdollisista vaikuttamista turvallisuussopimusesityksen taustalla.....	74
5. JOHTOPÄÄTÖKSET	78

LIITTEET

LÄHTEET

VENÄJÄN SUHDE ETYJ:IN

1. JOHDANTO

Tässä diplomityössä tarkastellaan Venäjän suhdetta Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö ETYJ:iin¹. Tarkemmin muotoiltuna tarkoituksena on tarkastella sitä, miten Venäjä rakentaa ja muotoilee oman näkemyksensä ETYJ:in toimintaan kaikilla sen toiminnan osa-alueilla ja miten se esittää näkemyksensä muille. Venäjä rakentaa valtasuhdetta omaan lähialueeseensa, Eurooppaan, sekä globaalisti merkittäviin valtioihin kuten Yhdysvaltoihin. Tarkastelun kohteena on erityisesti Venäjän lähialueilla tapahtunut ETYJ:in toiminta sekä sen piirissä annetut lausunnot tapahtumista. Tarkastelun kautta on tarkoitus pyrkiä valottamaan niitä Venäjän intressejä, joita sillä on ETYJ:in suhteen sekä sen lähialueilla.

ETYJ on erittäin tutkittu järjestö, jonka toiminnasta kirjoitetaan vuosittain useita tutkimuksia ja raportteja. Venäjän suhdetta ETYJ:iin tutkitaan myös runsaasti, sillä Venäjällä on keskeinen rooli kehityskulussa, joka on johtanut ETYJ:in tähänhetkiseen hankalaan tilanteeseen. Vastaavasti ETYJ:in tulevaisuuden ja mahdollisen reformin kannalta Venäjä on yksi keskeisiä vaikuttajia. Lisätutkimuksen tekeminen vaikuttaa kuitenkin järkevältä, koska Suomen kannalta ETYJ on erittäin tärkeä järjestö ja sitä kautta myös Venäjän suhtautuminen sen toimintaan ja tulevaisuuteen on Suomelle merkityksellinen. Tähän tutkimukseen ajallinen painopiste on pyritty luomaan aivan viime vuosien merkityksellisimpiin kehityskulkuihin ja tapahtumiin, jotta tutkimustuloksia voitaisiin käsitellä ajankohtaisina.

Tässä tutkimuksessa ETYJ:iä käsitellään toisaalta monenvälisenä vakautta lisäävänä turvallisuusorganisaationa, mutta myös kansainvälisen vallan ja vaikutusvallan kanavana kansallisten intressien ajamiseksi. On ilmeistä, että Venäjä haluaa olla järjestössä mukana. ETYJ on mer-

¹ Tutkimuksessa käytetyt keskeisimmät lyhenteet, käsitteet, organisaatiot, instituutiot ja sopimukset on esitetty sekä suomeksi että englanniksi LIITTEESSÄ 1.

kittävä turvallisuusorganisaatio, jonka vaikutusalueen sanotaan ulottuvan Vancouverista Vladivostokiin. Toisaalta Venäjä kuitenkin esiintyy säännönmukaisesti järjestön kriitikkona ja se on toiminnallaan estänyt useita missioita tai muita järjestön jäsenvaltioiden enemmistön hyväksymiä tai haluamia toimenpiteitä.

1.1 Yhtenevä näkemys periaatteista?

Helsingin päätösasiakirjassa, jota voidaan pitää eräänlaisena ETYK:in ja myöhemmin ETYJ:in perustamisasiakirjana, sovitaan paitsi valtioiden välisistä suhteista, määritellään myös periaatteita, joiden mukaan valtioiden on kohdeltava kansalaisiaan. Tässä mielessä tämä asiakirja yhdistää ihmisoikeudet laajasti käsiteltynä toimiin, joilla pyritään vakauttamaan valtioiden välistä kanssakäymistä ja turvallisuutta. Turvallisuutta käsitellään paitsi valtioiden välisenä, mutta myös yksilön turvallisuuden näkökulmasta.

Päätösasiakirjan periaatteisiin kuuluu täysivaltainen tasa-arvoisuus ja täysivaltaisuuteen kuuluvien oikeuksien kunnioittaminen, pidättäytyminen voimakeinojen käyttämisestä tai niillä uhkaamisesta, rajojen loukkaamattomuus ja valtioiden välinen koskemattomuus, sekä riitojen rauhanomainen ratkaiseminen ja puuttumattomuus sisäisiin asioihin. Lisäksi periaatteisiin sisältyy ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittaminen, kansojen oikeuksien samanarvoisuus ja itsemääräämisoikeus, valtioiden välinen yhteistyö ja kansainvälisen oikeuden velvoitteiden täyttäminen.²

Päätösasiakirjan allekirjoittaneet valtiot sekä myöhemmin ETYJ:in jäsenvaltioiksi liittyneet valtiot ovat sitoutuneet korkeimmalla poliittisella tasolla noudattamaan ja edistämään alueellaan näitä periaatteita sekä lisäämään keskinäistä luottamusta ja edistämään turvallisuutta erilaisin aserajoituksin.

1.2 Kaksi näkemystä maailmasta?

Tarkasteltaessa länsimaiden ja Venäjän (tai joidenkin IVY -maiden) toimia, vaikuttaa siltä että edellä mainittuja arvoja ja periaatteita voidaan joko kunnioittaa hyvin eri tavoin, tai niitä voidaan jättää kunnioittamatta, kun oma intressi sitä vaatii. Erityisesti länsimaisesta näkökulmasta on helppo osoittaa Venäjän rikkoneen lähes kaikkia ETYJ:in periaatteita jollakin tavalla, vieläpä aivan viime vuosien aikana – seuraavassa vain muutamia esimerkkejä:

² Helsingin päätösasiakirja, kohta 1(a)

“The recognition of independency for South Ossetia and Abkhazia violates fundamental OSCE principles. As all OSCE participating States, Russia is committed to respecting the sovereignty and territorial integrity of others.”³

“State funded television broadcasters failed to comply with their legal obligation under Russian law to provide balanced and unbiased reporting on candidates and political parties, which also violates paragraph 7.8 of the Copenhagen Document that provides for unimpeded access to the media on a non-discriminatory bases.”⁴

“The Parliamentary Assembly of the Council of Europe resumed its monitoring mandate on Chechnya. An introductory memorandum declassified in April 2008 concluded that “abductions, secret detentions and torture” remained “commonplace” and termed the rights situation in the North Caucasus...”⁵

“...in Russia, the primary victims of violations [of religious freedom] are religious minorities that are considered “new” and “untraditional”...”⁶

Valtapolitiikan yhtenä keinona ja samalla myös tavoitteena on luoda toimijalle itselleen edullista todellisuutta vakuuttavalla retoriikalla ja kielenkäytöllä. Aina ei suinkaan ole pyrkimyksenä puhua mustaa valkoiseksi, vaan saada omalle toiminnalle ainakin sisäpoliittinen hyväksyntä tai muodollinen perustelu, joka ei kuitenkaan välttämättä kestä tarkempaa tarkastelua tai hyvin argumentoitua haastamista. Tässä mielessä Venäjän ja länsimaiden ETYJ:in puitteissa käyttämien puheenvuorojen voidaan ajatella olevan diskurssikamppailua siitä, miten arvoyhteisön normeja voidaan soveltaa ja mikä on hyväksyttävää toimintaa.

Venäjän suhteessa ETYJ:iin kohtaavat väistämättä länsimaiset arvot, länsimainen demokratia käsitys ja etupiirien kieltäminen, sekä toisaalta venäläinen näkemys etupiirijattelusta ja sen omasta ainutlaatuisuudesta. Venäjän asemaa tässä suhteessa värittää sen tällä hetkellä vallitseva tilanne, jossa Venäjää johdetaan vahvojen johtajien eikä vahvojen yhteiskunnallisten

³ ETYJ:in puheenjohtaja Alexander Stubb lehdistötilaisuudessa Tbilisissä 22.elokuuta 2008 (www.osce.org/cio/50011)

⁴ International Election observation Mission. Statement of Preliminary Findings and Conclusions. s. 2

⁵ Human Rights Watch. World Report 2009. s. 401

⁶ Intervention by the Netherlands Helsinki Committee to the OSCE Human Dimension Implementation Meeting 2008. s. 2

instituutioiden voimin. Poliitiikkaa on tällaisessa tilanteessa helpompi tehdä itsekkäiden reaalipoliittisten intressien pohjalta kuin yhteisten kansainvälisten arvojen ja normien ohjaamana.

Aivan samalla tavalla kuin edellä, voidaan kuitenkin arvostella myös länsimaita ja pyrkiä osoittamaan länsimaiden toimineen em. periaatteiden vastaisesti. Vastaavalla tavalla voidaan myös kyseenalaistaa ETYJ:in toimielinten arvostelun puute, jos se omasta näkökulmasta katsottuna on kohdistunut epätasapuolisesti. Erityisesti venäläisestä näkökulmasta on helppo osoittaa länsimaiden rikkoneen lähes kaikkia ETYJ:in periaatteita jollakin tavalla, vieläpä aivan viime vuosien aikana – seuraavassa vain muutamia esimerkkejä:

“OSCE representatives were also too preoccupied by the third basket of the Helsinki Accords, which focused on humanitarian issues, and neglected the first basket, which was concerned with military and economic security. Consequently, the borders of European countries continued to change, sometimes as a result of unilateral separatist demands. This undermined the principles of national sovereignty and territorial integrity. For example, the Kosovo region of Yugoslavia was practically sawn off by force and transformed into an independent state.”⁷

“...at the recent parliamentary elections in Estonia, according to figures available, more than 25 per cent of all the registered voters cast their votes ahead of time, and this fact did not elicit any particular comments, quite unlike the barrage of criticism in the wake of the recent presidential elections in Belarus where the number of persons voting ahead of time was around 23 per cent.”⁸

“In September 2006 the Pentagon announced new rules applicable to all US military interrogations and disavowed abusive techniques, such as waterboarding, forced nudity, and induced hypothermia. In February 2008 Congress passed legislation mandating that the CIA adhere to these same rules, but it was vetoed by President Bush.”⁹

“Despite concerns about interfering with the right to freedom of religion and personal autonomy, efforts to restrict face-covering veils in Europe gained po-

⁷ The Medvedev initiative: the Origins and Development of a Political Project. Boris Mezhuyev. s. 68

⁸ Statement by mr. Anvar Azimov, permanent representative of the Russian federation, at the meeting of the OSCE Permanent Council. 17.3.2011

⁹ Human Rights Watch. World Report 2009. s. 548

litical momentum in 2010. France's parliament approved legislation in September banning the wearing of such veils in all public places... ”¹⁰

Tutkimuksessa tulee diskurssianalyttisen tarkastelun kautta esille kaksi erilaista arvomaailmaa. ETYJ on arvoyhteisö ja sen puitteissa toimimisessa on kysymys yhteisistä kansainvälisistä pelisäännöistä. Se, miten nämä arvomaailmat kohtaavat ja onko niiden pohjalta mahdollista pelata samoilla, nyt periaatteessa vallitsevilla, säännöillä myös tulevaisuudessa, on aivan keskeinen kysymys. Venäläinen käsitteistö liittyy vahvasti valtapolitiikan strategiseen kulttuuriin. Valtapolitiikka puolestaan edelleen motivoi Venäjän nykyisiä pelisääntöjä kohtaan esittämään kritiikkiä. Venäjä on puun ja kuoren välissä, sillä se on itse ollut hyväksymässä näitä pelisääntöjä. Tällä hetkellä se joutuu kohtaamaan sitoutumisensa aiheuttaman taakan kun se toimii hyväksymiään sääntöjä rikkoen.

Lausunnoissa, puheissa ja muissa ilmaisun ja vaikuttamisen kanavissa voidaan vedota yhteisiin ja yleisiin periaatteisiin ja puhua kaikkien osapuolten kesken näennäisesti samaa kieltä. Kommunikointi politiikan tasolla on kuitenkin paitsi tavoitteellista, myös todellisuutta rakentavaa. On siis katsottava sanojen taakse.

¹⁰ Human Rights Watch. World Report 2011. s. 423

2. TUTKIMUKSEN TAVOITE JA MENETELMÄT

Tutkimuksen tavoitteena on pyrkiä selvittämään Venäjän suhdetta ETYJ:iin tutkimalla Venäjän ulkopoliittista diskurssia ETYJ:in toiminnasta Itä-Euroopassa, ETYJ:in toiminnasta Georgian tilanteeseen liittyen, sekä presidentti Medvedevin aloitteesta uudesta eurooppalaisesta turvallisuusjärjestelystä. Diskurssilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa käytettyä kieltä vaikuttamisen ja todellisuuden rakentamisen välineenä, eikä niinkään todellisuuden ymmärtämisen ilmentymänä. Tutkimuksen diskurssianalyttisesta näkökulmasta on tarkempi kuvaus alaluvussa 2.2.2.. Perusoletuksena tutkimuksessa on kuitenkin se, että käyttämällä kieltä ja ilmaisun keinoja sekä viittaamalla sopimusten ja yhteisten pelisääntöjen pohjana toimivien asiakirjojen teksteihin, Venäjä pyrkii tietoisesti määrittelemään omaa toimintakenttäänsä laajasti ymmärretyn turvallisuuskäsityksen alueella.

Erikseen pyritään selvittämään sitä, mikä on vaikuttimena Venäjän aloitteesta uudeksi eurooppalaiseksi turvallisuusjärjestelmäksi. Lisäksi tarkastelun kohteena on ETYJ:in mahdollisuus kehittyä sen tämänhetkisestä kriisistä ja ristiriitaisista odotuksista huolimatta kaikkia jäsenvaltioita tyydyttävällä tavalla palvelevaksi turvallisuusjärjestöksi.

2.1 Tutkimusongelma

Tutkimuskysymyksen muotoon määritelty tutkimusongelma on: Mitä Venäjän käyttämä poliittinen viestintä ETYJ:in toiminnasta ja periaatteista kertoo sen suhteesta ETYJ:iin? Tutkimusongelmaan vastataan käsittelemällä ensisijaisesti seuraavia alakysymyksiä:

1. Minkälaista viestintää Venäjä käyttää lausunnoissaan ETYJ:ssä sen toiminnasta Itä-Euroopassa?
2. Minkälaista viestintää Venäjä käyttää lausunnoissaan ETYJ:ssä Georgian tilanteesta?
3. Minkälaista viestintää Venäjä käyttää aloitteessaan uudesta eurooppalaisesta turvallisuusjärjestelystä?

Alakysymysten käsittelyssä käytetään menetelmänä ensisijaisesti Venäjän virallisiin lausuntoihin kohdistuvaa kriittistä diskurssianalyysia. Alakysymyksiin haetaan vastauksia tulkitsemalla lähdeaineistosta asennoitumista, esimerkiksi asenneadjektiivien, eli kohdetta subjektiivisesti kuvaavien sanojen tai sanamuotojen, käytön avulla.

Lisäksi tarkkaillaan käytettyä modaalisuutta, eli esimerkiksi asiantilan todenmukaisuutta, todennäköisyyttä, edellytyksiä tai toivottavuutta kuvaavia ilmaisuja, sekä yleisesti viestinnän affektiivisuutta, eli vakiintunutta tai muuta kielenainesta, jolla ilmaistaan asennoitumista tai mielentilaa. Tällaisia voivat olla esim. piikittelevät tai sarkastiset sanamuodot. Alakysymysten käsittelyn yhteydessä verrataan viestinnän mikrotasoa tapahtumien makrotasoon ETYJ:in toiminnan puitteissa, eli tutkitaan Venäjän virallisia ETYJ:issä antamia lausuntoja sekä verrataan niissä käsiteltyjä aiheita Venäjälle merkityksellisiin tapahtumiin.

2.2 Menetelmät ja lähteet

Tutkimusaihetta lähestytään kansainvälisen politiikan konstruktivistisen teorian kautta, jolloin tarkasteltavaksi tulee Venäjän ja ETYJ:in suhteen tulkinnan rakentuminen, tai täsmällisemmin sanottuna: Miten Venäjä luo todellisuutta suhteessa ETYJ:iin? Sosiaalisen konstruktionismin käsityksen mukaan todellisuuden tai merkitykset voi kohdata vain tietystä lähtökohdasta tuotettujen merkitysten kautta. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan siis myös sitä näkökulmaa, että mikä taho määrittää Venäjän suhteen ETYJ:iin ja voiko tulkinnan haastaa. Venäjän viestintää tarkastellaan osana koettua todellisuutta, eli sellaiset tekijät kuin kulttuuri ja identiteetti tulevat väistämättä vaikuttaviksi osiksi tulkintaa. Lisäksi on pidettävä mielessä asioiden konkreettinen, materiaallinen puoli, eli selittävät tekijät poliittisen realismin näkökulmasta.

Keskeisenä metodina on kriittinen diskurssianalyysi. Kriittinen diskurssianalyysi on tutkimusta, jossa ensisijaisesti pyritään selvittämään miten valtaa tai vaikutusvaltaa käytetään, tuotetaan ja muokataan tekstin tai puheen muodossa sosiaalisessa ja poliittisessa kontekstissa, sekä minkälainen vuorovaikutus viestinnän kautta muodostuu.¹¹

Pääasiallisena lähdemateriaalina on käytetty Venäjän federaation lausuntoja ETYJ:issä. Lausuntoja on kerätty vuosilta 2006–2010 ja käsittelyyn on saatu siedettävä määrä lausuntoja, jotka kuitenkin kattavat suhteellisen hyvin koko ETYJ:in toimintakentän. On huomattava, että tutkimuksessa käsitellyt lausunnot eivät sisällä kaikkia lausuntoja mainitulta aikaväliltä. Lausunnot on haettu valitulta aikaväliltä niin, että ne edustaisivat mahdollisimman hyvin edustusta kaikissa virallisissa kokouksissa, sekä määränsä puolesta tuottaisivat kyllin suuren otoksen, jotta voitaisiin erottaa jonkinlaisia painotuksia eri aihealueissa. Haku on tehty niin, että se mahdollisimman hyvin kattaa Venäjän virallisten delegaatioiden lausunnot virallisissa kokouksissa ja tapaamisissa.

¹¹ Critical discourse analysis, s. 352

Lausuntoja ei ole tutkittu alkukielellä, vaan ETYJ:in kielipalvelun tekeminä englanninkielisinä käännöksinä. Tutkimustapa on kvalitatiivinen, tavoitteena on tutkia ja analysoida diskursseja sosiaalisen käytännön tai käyttäytymisen ja vaikuttamisen muotona, eikä tuottaa objektivistia, systemaattista ja mitattavaa kuvausta käytetystä kielestä. Näin ollen aitoon, lingvistiksellä kannalta tarkkaan kielen analyysiin ei ole edes pyritty, vaan käsittelyn tarkkuus on jätetty edellä kuvatulle tasolle. Lisäksi tarkastelun kohteena ovat olleet aineistossa esiintyvät teemat, toimijat ja kohteet.

2.2.1 Konstruktivismi ja ulkopoliitiikan sosiaalinen ulottuvuus

Tässä tutkimuksessa käytetään konstruktivismia yleisenä teoreettisena lähtökohtana Venäjän ja ETYJ:in suhteiden tarkasteluun. Konstruktivistisessa lähestymistavassa kansainväliseen politiikkaan ajatellaan, että poliittiset rakenteet ja poliittinen käyttäytyminen muotoutuvat jaettujen käsitysten pohjalta ja että toimijoiden identiteetti ja intressit perustuvat näihin käsityksiin.¹² Ideat ja reaalin maailma ovat vuorovaikutuksessa, joka poliittisen käyttäytymisen kautta johtaa edelleen poliittisiin seurauksiin.

Kieli ja kielelliset merkitysajat ovat vuorovaikutuksessa ei-kielellisen todellisuuden kanssa. Merkittävät maailmanpoliittiset tapahtumat tuottavat uusia käsitteitä. Esimerkiksi Balkanin niemimaan tapahtumat edellisillä vuosikymmenillä ovat luoneet tai ladanneet uutta merkitysisältöä sellaisiin käsitteisiin kuin ”balkanisoituminen” tai ”etninen puhdistus”. Muutokset tai tapahtumat eivät kuitenkaan anna itsestään selviä käsitteellistämisen tapoja, vaan kyseessä on monimutkaisempi prosessi kuin vain kielen ja todellisuuden välinen suhde. Olennainen tekijä on ihmisten välinen kommunikaatio, jossa kamppailut merkityksistä ja luokittelemisesta tehdään.¹³

Yhtenä esimerkkinä voidaan käyttää nk. turvallistamista, jossa korostuu mustavalkoinen kielenkäyttö, politiikkaa rakennetaan ja tuetaan turvallisuutta tai yleisesti tunnettuja ja hyväksytyjä turvallisuuteen liittyviä arvoja tai normeja korostamalla. Turvallistamista voidaan tehostaa tuomalla esille asian kiireellisyyttä, ajankohtaisuutta tai merkittävyyttä.

¹² Mansbach ja Rafferty, s. 785

¹³ Jokinen, Juhila ja Suoninen, s.40

Konstruktivistisena oletuksena tässä tutkimuksessa on, että Venäjän ja ETYJ:in suhteessa on kysymys materiaalisista taustatekijöistä, jotka viedään sosiaaliseen todellisuuteen rakentamalla vahvalla viestinnällä kuvaa tapahtumista ja niiden syistä, toisin sanoen tietoisesti suunnatulla ja tavoitehakuisesti muotoillulla kielen käytöllä. Sosiaalisen konstruktivismin mukaan ihminen kohtaa todellisuuden jostakin tietystä näkökulmasta merkityksellistettynä. Sosiaalinen konstruktivismi on kielen käytön analysoimisen näkökulma, jossa viestintää tarkastellaan osana todellisuutta.¹⁴ Konstruktivistisen käsityksen mukaan Venäjä rakentaa suhdettaan ETYJ:iin sosiaalisesti omaksuttavaksi kulttuurin ja poliittisten intressien määrittämäksi todellisuudeksi.

2.2.2 Diskurssianalyysistä

Diskurssianalyysissä ei ajatella kielenkäyttäjien olevan vain informanteja, jotka paljastavat kuulijoilleen millaiset heidän asenteensa, tilanteensa, tai esimerkiksi tavoitteensa ovat. Diskurssianalyysissä kiinnitetään huomio siihen, miten toimijat tekevät asioita ymmärrettäviksi kielenkäytöllään. Lähtökohtaoletuksena on, että samaa ilmiötä voidaan selittää useilla eri tavoin, joten yhtä yksiselitteistä totuutta pidetään puutteellisena. Teoille ja ilmiöille pyritään siis löytämään ne tavat, joilla niitä on kuvattu ja sitä kautta selittämään sosiaalisen todellisuuden rakentumista.¹⁵

Diskurssianalyysillä käsiteltävää aineistoa voidaan tarkastella nk. faktanäkökulmasta, jolloin ajatellaan kieltä käytettävän informaation välittämisen välineenä, tai näytenäkökulmasta, jolloin pyritään havaitsemaan ja tutkimaan diskurssiin liittyviä sosiaalisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä. Faktanäkökulmasta asioiden pukeminen sanoiksi kiinnostaa lähinnä totuudellisuuden kannalta, kun taas näytenäkökulmassa keskitytään mm. lauserakenteisiin, semantiikkaan, kertomusrakenteisiin ja vuorovaikutteisuuteen.¹⁶ Tässä tutkimuksessa käytetään näytenäkökulmaa.

¹⁴ Jokinen, Juhila ja Suoninen , s.39

¹⁵ sama , s.18

¹⁶ Alasuutari: Fakta- ja näytenäkökulmat

Diskurssianalyttisen tutkimuksen ytimenä voidaan hahmottaa kolmio, jossa kärkinä ovat merkitykset, kommunikatiivisuus ja kulttuurisuus. Tutkimuksessa tulee nojautua koko kolmioon, niin että kaikki ulottuvuudet ovat merkityksellisiä. Toisin sanoen ollaan kiinnostuneita kulttuurisista merkityksistä, yhteisen sosiaalisen todellisuuden rakentumisesta. Kulttuuriset merkitykset puolestaan pyritään sitomaan ihmisten väliseen kanssakäymiseen.¹⁷

Edellisiä kappaleita tarkasteltaessa huomataan, että diskursseihin liittyy väistämättä valtasuhteita. Valta on läsnä kaikkialla, missä on diskursseja, sen avulla voidaan tuottaa sekä toimijoita että subjekteja, ja sitä käytetään aktiivisesti. Kansainvälisessä politiikassa diskurssia käytetään valtamekanismina sekä kansainvälisessä että sisäpoliittisessa sosiokulttuurisessa ulottuvuudessa.

Diskurssianalyysin tehtävänä on sosiaalisen viitekehyksen ja lingvistisen analyysin yhdistäminen. Toisin sanoen tutkittava materiaali, tässä tapauksessa Venäjän lausunnot ja sen johtajien puheet, nähdään Venäjän sosiaalisesta ympäristöstä rakentuneina, mutta samalla todellisuutta rakentavina.¹⁸

Kuva 1: Viestintätilanteen kriittisen diskurssianalyysin viitekehys.¹⁹

¹⁷ Jokinen, Juhila ja Suoninen, s.54

¹⁸ Fairclough, s.1-3

¹⁹ sama, s.73

Kuvassa sosiokulttuurinen käytäntö tarkoittaa vallitsevaa politiikkaa, tässä tutkimuksessa erityisesti Venäjän suuntaamaa poliittista vaikuttamista sisäpoliittisesti, lähialueillaan ja ETYJ:in suuntaan. Käytäntöön vaikuttavat politiikan perinne, eetos, ideologia sekä muut vastaavat taustatekijät. Diskursiivinen käytäntö tarkoittaa niitä vakiintuneita menettelyjä, joilla lausuntoja ETYJ:ssä annetaan, tyypillisimmin suurempien säännöllisten kokoontumisten ja kokousten avauslausuntoina tai vastaavissa tilaisuuksissa vastauslausuntoina muiden maiden esittämiin kannanottoihin.

Puheet voidaan nähdä joustavampana tapana tuoda esille oman näkemyksen mukaista tulkin-
taa tai omaa vaikuttamista, koska ne eivät ole samalla tavoin ajoitukseltaan muuhun toimin-
taan sidottuja ja toisaalta koska niissä ei samalla tavalla vaikuta diplomaattisen kielenkäytön
ja käyttäytymisnormin mukainen samanlainen kaavamaisuus ja kohteliaisuus kuin lausunnois-
sa. Puheiden levittäminen yleisön tietoon ja sitä kautta niiden vaikuttavuus on luonnollisesti
huomattavasti tehokkaampaa kuin jonkin järjestön työjärjestyksen mukaisesti julkaistavat
lausunnot, yleisen mielipiteen muokkaamisen ja sitä kautta yleisesti hyväksytyn tai omaksu-
tun todellisuuden rakentamisen tai muokkaamisen kannalta.

Venäjällä on perinteisesti ymmärretty diskurssin ja vallan suhteen merkitys. Putinin kahdek-
san vuoden presidenttikaudella kehitettiin hienostunut pr-strategia. Strategia keskittyi pitkälti
Putinin henkilökuvaan sekä valtiomiehenä että yksityishenkilönä. Samalla pönkitettiin Venä-
jän asemaa kansainvälisesti. Tämä strategia vastasi selkeästi venäläisten tarpeeseen, eikä sen
voida katsoa olevan irrallinen yleisestä mielipiteestä. Päinvastoin tässäkin yleinen mielipide
muokkasi retoriikkaa ja päinvastoin, vaikutus todellisuuden rakentumisessa oli molemman-
suuntaista. Putinin voimistunut retoriikka kansainväliselle yleisölle oli suunnattu yhtä paljon
venäläisille kuin muulle maailmalle. Ottamalla kantaa Venäjän intresseihin ja asemaan kan-
sainvälisesti, Putin vahvisti omaa asemaansa sisäpoliittisesti. Tämän esimerkin valossa näh-
dään, että Venäjän ulkopoliittikkaa ei voida erottaa sen sisäpolitiikasta, eikä sisäisestä vallan
mekanismeista. Tästä seuraa se, että ymmärtääkseen Venäjän roolia ja vaikuttimia kansainvä-
lisessä kentässä, on ymmärrettävä vallan käytön luonnetta Venäjällä.²⁰

²⁰Russia after Putin, s. 7

Venäjällä vaikuttaa myös Neuvostoliiton ajalta periytyvä painava retoriikan merkitys. Neuvostoliiton johdon kohtaamissa haasteissa vallan konstruoimisessa ja ideologian vallitsevan muodon luomisessa oli puolueen rooli merkittävä. Silloin keskeisiä tekstejä olivat kommunistien ajattelijoiden sijaan nimenomaan viralliset lausunnot, joissa tuotiin esiin poliittisen johdon näkemys ideologian keskeisestä sisällöstä. Puheet olivat vallan tekstuaalisia ilmenemis-
muotoja, joiden tehtävänä oli selventää sitä, mikä oli ideologisesti hyväksyttävää – samalla niissä määritettiin se mikä oli sallittavaa ja mikä ei. Tekstien merkitystä ei kuitenkaan voitu palauttaa vain niiden sisältöön, vaan tässäkin taustalla vaikutti realismi; sensuurikoneiston ja rakenteellisen väkivallan uhka tekivät teksteistä niin tärkeitä kuin mitä ne olivat.²¹

2.2.3 Lähteistä

Pääasiallisena lähteenä tutkimuksessa on käytetty Venäjän federaation virallisia lausuntoja ETYJ:issä vuosilta 2006–2010. Käsiteltyjä lausuntoja on yhteensä 132 kappaletta, jotka jakautuvat ajallisesti siten, että vuodelta 2006 on käytetty viittä lausuntoa, vuodelta 2007 neljää lausuntoa, vuodelta 2008 12 lausuntoa, vuodelta 2009 32 lausuntoa ja vuodelta 2010 79 lausuntoa. Ajallinen painopiste on siis selkeästi viime vuoden lausunnoissa. Lausunnot on saatu hakutoiminnolla ETYJ:in Internet- sivujen arkistosta, jossa materiaali on hyvin järjestetty ja helposti hakutoiminnoilla löydettävissä ja rajattavissa.

Lausunnoista suurin osa, 101 kappaletta, voidaan nähdä Venäjän oma-aloitteisesti laatimina kommentteina tai keskustelunavauksina eri aiheista. Huomattavan suuri osa, 31 kappaletta, oli kuitenkin luonteeltaan reaktiivisia. Lausunnoista tämä kävi selvästi ilmi, sillä ne oli muotoiltu alkamaan selkeästi esim.: ”...*in response to...*” tai ”...*concerning the statement of...*”. Tällaisissa lausunnoissa kommentoitiin, yleensä kriittiseen sävyyn, ETYJ:in toimielinten tai yksittäisten toimijoiden jo antamia lausuntoja, raportteja tai muistioita, ei niinkään varsinaista toimintaa tai tapahtumia. Näissä tapauksissa Venäjä oli kokenut tarpeelliseksi tuoda esille oman näkemyksensä, omalla tavalla muotoillun tulkintansa, ETYJ:n toimielimen, edustajan tai muun yksittäisen valtion esittämään näkemykseen.

²¹ Viljanen et al. (toim.) Suuri ja mahtava metodologia, s. 64-69

Nimenomaan tämä on huomattavaa, etteivät pelkästään Venäjään tai sen toimintaan liittyvät lausunnot kirvoittaneet vastakomentointia, vaan Venäjällä on tarve esittää rinnakkaisia näkemyksiä länsimaisittain katsottuna jo objektiivisiin ja ETYJ:in piirissä monenkeskisesti valmisteltuihin raportteihin. Ylivoimaisesti suurin osa nk. reaktiivisista lausunnoista liittyi ETYJ:in operaatioihin tai toimintoihin yksittäisissä maissa, ja edelleen toiminnasta laadittuihin muistioihin tai raportteihin. Aihealue oli yleensä poliittis-sotilaallinen. Vain kolmessa tapauksessa nk. reaktiivinen lausunto voitiin nähdä viitattua lausuntoa tai raporttia puoltavana tai tukevana puheenvuorona. Näissä tapauksissa viitattujen lausuntojen aiheena oli huumeiden salakuljetus tai terrorismin uhka.

Hämmästyttävän pieni osa lausunnoista oli tehty yhdessä muiden maiden kanssa. IVY:n tai kollektiivisen turvallisuuden järjestön jäsenmaiden kanssa oli tutkitussa materiaalissa annettu yhdessä vain kaksi lausuntoa. Näistä toinen käsitteli Tšernobylin turman vuosipäivän viettoa ja toinen Venäjän ehdotusta uudeksi turvallisuussopimukseksi. Länsimaat antavat huomattavasti enemmän yhteisiä lausuntoja kuin mitä esimerkiksi IVY-maat Venäjän johdolla. Toisaalta yhteisillä lausunnoilla voitaisiin saada esitettävälle asialle lisää painoarvoa, mutta IVY:n tai Kollektiivisen turvallisuuden järjestön nimissä tai näiden jäsenmaiden kesken voi olla vaikeampi löytää yhteistä näkemystä kuin mitä NATO-maiden tai yleisemmin länsimaiden kesken, varsinkin kun monet aiheet liittyvät poliittiseen tai turvallisuuspoliittiseen tilanteeseen kyseisten maiden alueella tai lähialueella. Toisaalta Venäjä saattaa pyrkiä korostamaan omaa asemaansa esiintymällä tietoisesti yksin, suurvallan ominaisuudessa. Yksi lausunto Vuoristo-Karabahin tilanteesta oli annettu yhdessä USA:n ja Ranskan kanssa, nk. Minskin ryhmän (the OSCE Minsk Group) puheenjohtajamaiden ominaisuudessa.

Lausuntojen aihepiirit voidaan melko hyvin jakaa ETYJ:in toiminnallisten ulottuvuuksien mukaisesti. Seuraavassa tarkastellaan lyhyesti, minkälaisiin aiheisiin lausunnoissa on otettu kantaa. On otettava huomioon, että joissakin tapauksissa lausunnot eivät puhtaasti liity vain yhden toiminnallisen ulottuvuuden, kuten esimerkiksi inhimillisen ulottuvuuden toimintaan, vaan ne saattavat sisältää kannanottoja useampaankin aiheeseen. Tällaisissa tapauksissa lausunto on pyritty sijoittamaan siihen luokkaan mihin se pääsisältönsä tai painotuksensa vuoksi luontevimmin kuuluu. Osa lausunnoista on sisällöltään puhtaasti muuta kuin edelliseen jakoon kuuluvaa. Tällaiset lausunnot käsittelevät mm. ETYJ:n hallintoa tai muita yksittäisiä asioita. Näin ollen seuraava jako on karkea, mutta edelleenkin suuntaa-antava kun tarkastellaan aiheiden jakautumista.

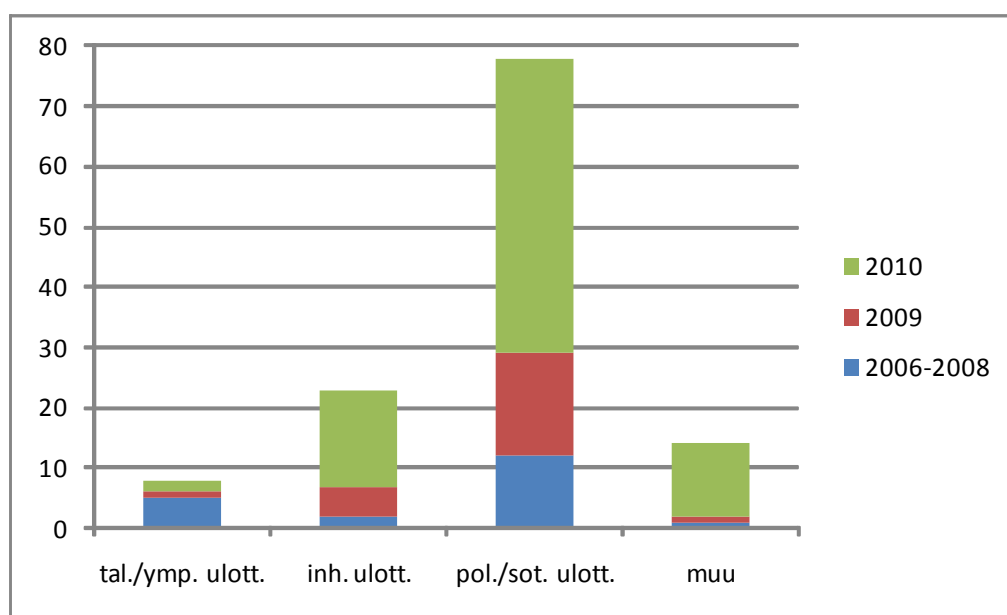
Vuosien 2006–2008 lausunnot jakautuvat seuraavasti: Käsitellyistä lausunnoista pääosa, lukumäärältään yli puolet, liittyi poliittis-sotilaallisen ulottuvuuden mukaisiin aiheisiin. Edelleen näistä lausunnoista kolme käsitteli uusia uhkia, erityisesti terrorismia ja sitä, miten ETYJ:in tulisi uudelleen suunnata toimintaansa terrorismin torjunnassa. Kaksi lausuntoa käsittelee TAE-sopimusta sekä sen jumiutunutta tilannetta ja kaksi Georgian tilannetta, erityisesti Etelä-Ossetian ja Abhasian näkökulmasta. Muissa poliittis-sotilaallisen ulottuvuuden lausunnoissa käsiteltiin mm. Kosovon tilannetta, Venäjän aloitetta uudeksi turvallisuussopimukseksi erityisesti ETYJ:in rakenteiden toimimattomuuden kannalta, ETYJ:in sotilaspoliittisen ulottuvuuden kritiikkiä, ETYJ:in toimintaa ja operaatioita eurooppalaisilla kriisialueilla sekä erikseen sen toimintoja Afganistanissa.

Talous- ja ympäristöasioita käsiteltiin mainitulla aikavälillä yhteensä viidessä lausunnossa. Aiheina olivat ydinturvallisuus, alueiden autioituminen, kuljetusinfrastruktuuri Kaukasuksen alueella, ETYJ:in taloudellisen ulottuvuuden kritisointi sekä merialueiden taloudellinen hyödyntäminen. Inhimillisen ulottuvuuden aiheita käsiteltiin vain kahdessa lausunnossa, aiheina olivat huumesalakuljetus Afganistanista sekä islamin asema. Lisäksi yhdessä lausunnossa on käsitelty Iso-Britannian konsulaatin sulkemista Venäjällä.

Vuoden 2009 lausunnot jakautuvat vastaavasti siten, että poliittis-sotilaallista ulottuvuutta koskettavia lausuntoja oli n. kaksi kolmannesta koko määrästä. Edelleen ylivoimaisesti eniten näistä lausunnoista, kahdeksan seitsemästätoista, koski Georgian kriisiä. Erityisesti lausunnoissa kiinnitettiin huomiota turvallisuustilanteeseen alueella, ETYJ:in toimintaan sekä operaation lakkauttamista koskevaan keskusteluun. Venäjän esitystä uudeksi turvallisuussopimukseksi käsiteltiin pääaiheena kolmessa lausunnossa ja muita käsiteltyjä aiheita olivat mm. Wienin dokumentin kritiikki, Balkanin rauhanprosessi sekä Vuoristo-Karabahin kriisi. Inhimillisen ulottuvuuden aiheita koski vajaa kolmannes, eli viisi lausuntoa. Näissä lausunnoissa käsiteltiin mm. vähemmistö- ja kielikysymyksiä Ukrainassa sekä Kazakstanin ja Uzbekistanin demokratisoitumiskehitystä.

Vuoden 2010 lausunnot jakautuvat siten, että ylivoimaisesti suurin osa liittyy poliittis-sotilaallisiin aiheisiin. Lähes kaksi kolmannesta lausunnoista liittyi kovaan turvallisuuteen tai poliittiseen tilanteeseen ETYJ:in kohdemaassa. Ylivoimaisesti eniten lausuntoja annettiin Kirgisian tilanteesta (10 lausuntoa) ja Georgian tilanteesta (yhdeksän lausuntoa). Lisäksi Moldovan tilanteesta annettiin viisi ja Kosovon tilanteesta neljä lausuntoa. Muut aiheet jakautuivat melko tasaisesti, käsittäen yksittäisiä lausuntoja mm. uusista turvallisuusuhkista, terrorismista, tai yksittäisistä ETYJ:in operaatioista alueittain.

Erityisesti Moldovan ja Georgian tilanteesta puhuttaessa lausuntojen sävy poikkeaa huomattavasti muista lausunnoista. Tähän palataan tarkemmin varsinaisessa diskurssianalyysissä. Inhimillisen ulottuvuuden lausunnoissa ei ollut selkeästi erottuvaa yksittäistä aihetta, vaan lausunnot jakautuvat tasaisesti mm. median aseman, oikeusjärjestelmän, huumeiden- ja ihmisalakuljetuksen käsittelyyn sekä erilaisiin vähemmistökyseksiin ETYJ:in alueella. Talous- ja ympäristöaiheina olivat vain yksittäiset kaksi lausuntoa, ydinturvallisuudesta ja ETYJ:in taloudenpidon menettelytavoista. Muissa aiheissa käsiteltiin mm. ETYJ:in ja muiden organisaatioiden välistä yhteistyötä, ETYJ:in ja ei-valtiollisten toimijoiden yhteistyötä sekä muita erillisiä aiheita. Alla olevassa kuvassa nähdään aiheiden jakautuminen aihealueittain ja vuosittain:

Kuva 2: Tutkimuksessa käytettyjen Venäjän ETYJ:lle antamien lausuntojen ajallinen ja aihealueiden mukainen jakautuminen

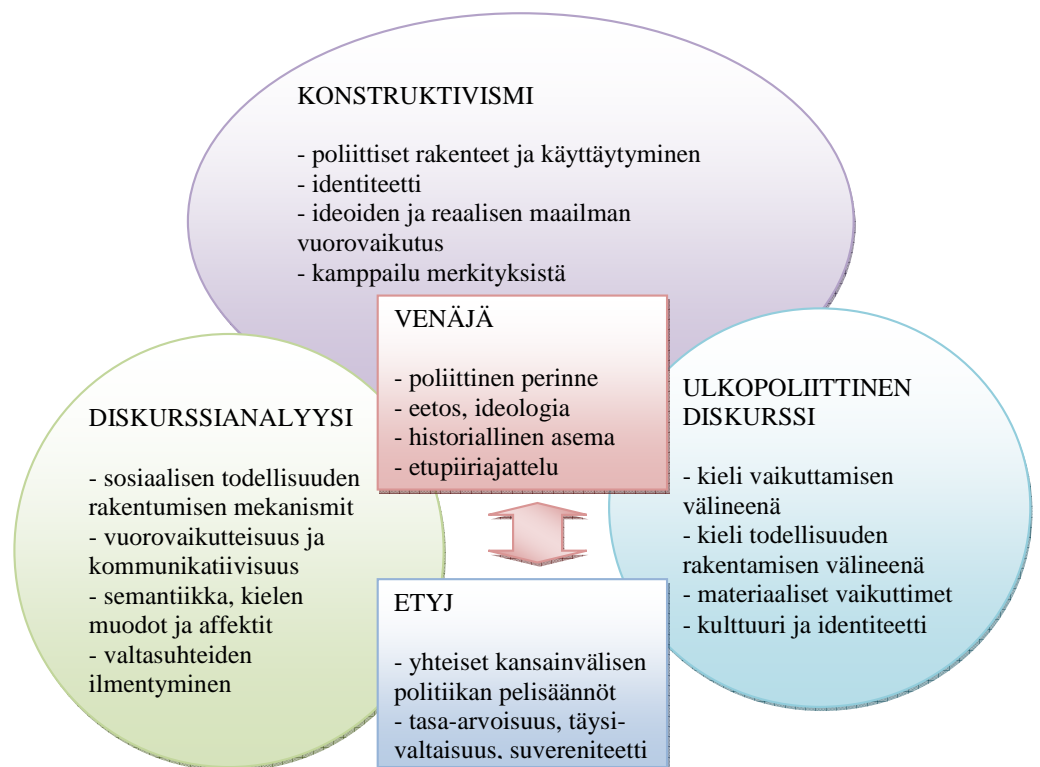
Lausunnoissa viitataan usein pääasiallisesta aiheesta riippumatta ajankohtaisiin asioihin tai mahdollisesti merkittäviin tapahtumiin, joiden esilletuomisella on jokin intressi, joten esimerkiksi Georgian sotaan tai esitykseen uudesta turvallisuussopimuksesta saatetaan viitata vaikkapa lehdistön vapautta käsittelevässä lausunnossa. Siinä mielessä kaikki lausunnot ovat olleet relevanttia materiaalia kaikkien kolmen tarkemmin käsitellyn diskurssin kannalta.

Kun lausuntoihin on tekstissä viitattu, ei ole erikseen mainittu sivunumeroa, koska lausunnot ovat yleensä vain muutamaan sivun mittaisia ja viittauksen yhteydessä käsitelty asia on dokumentista helposti löydettävissä ja lisäksi perustuu usein koko dokumentista muodostettuun käsitykseen. Kaikki käsitellyt lausunnot on liitetty lähdeluetteloon, vaikka kaikkiin ei olekaan tekstissä suoraan viitattu.

Muita keskeisiä lähteitä ovat olleet presidentti Medvedevin sekä muiden korkeiden viranomaisten pitämät puheet ja Venäjän esittämän uuden turvallisuussopimuksen luonnos. Lisäksi on käytetty ETYJ:in vuosiraportteja vastaavalta ajanjaksolta, ETYJ:in vuosittaisilla perehdyttämiskursseilla laadittuja raportteja, kirjallisuuslähteitä ja lehtiartikkeleita. Näillä lähteillä on kartoitettu tapahtumien taustaa sekä muodostettu käsitys tapahtumien makrotasosta tekstianalyysien lähtökohdaksi ja vertailupohjaksi.

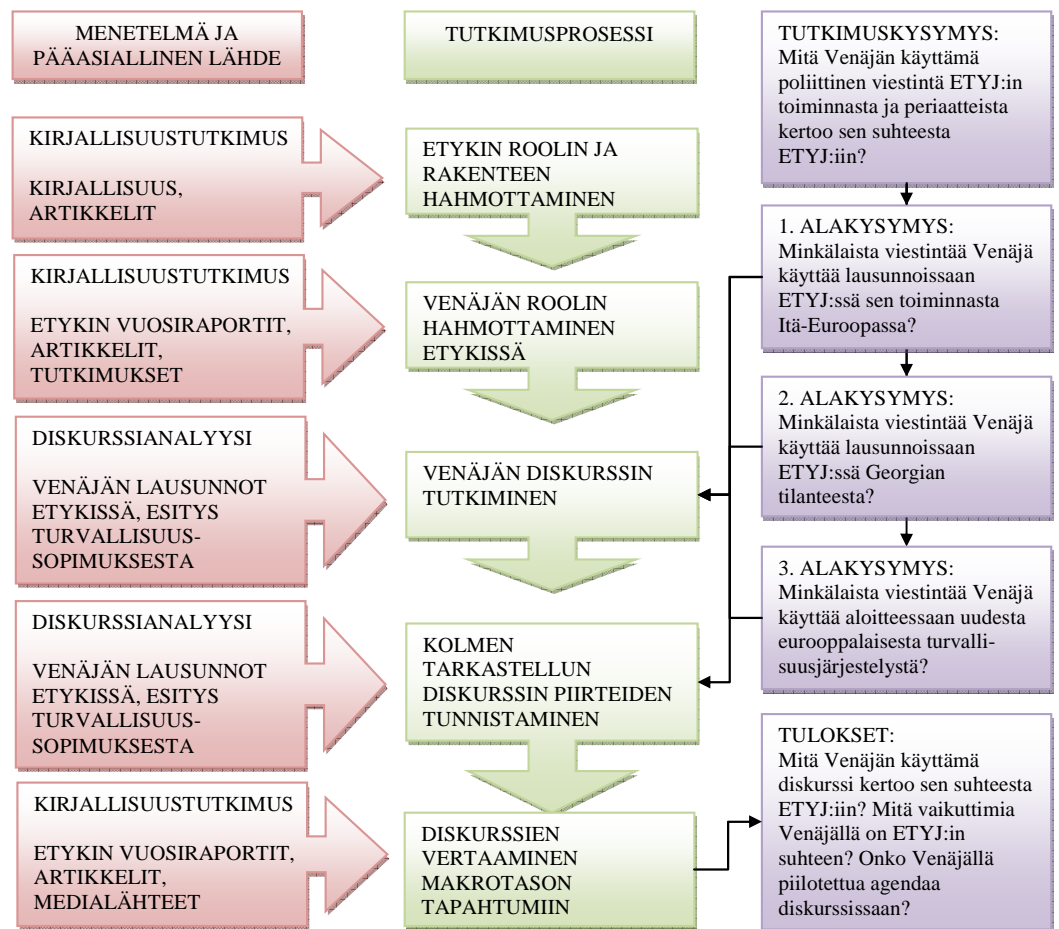
2.3 Tutkimuksen viitekehys ja tutkimusasetelma

Tutkimuksen viitekehystä tarkasteltaessa on huomattava, että vaikka Venäjän vaikuttamisen, ts. diskurssin kohteena voi jossakin tapauksessa olla jokin muu yksittäinen toimija kuin ETYJ, voi tämän diskurssin tutkiminen olla hedelmällistä, sillä diskurssin vaikuttamina voi olla myös puheen tekstin kohdistaminen myös muille kuin sen varsinaiselle vastaanottajalle.

Kuva 3: Viitekehysten tehtävänä on auttaa arvioimaan tutkimusta, edistää sen ymmärtämistä ja auttaa lukijaa tulosten soveltamisessa.

Lisäksi on tärkeätä huomata, että vaikka Venäjän suhde ETYJ:iin onkin vuorovaikutteinen, tarkoituksena on nimenomaan tutkia Venäjän suhdetta ETYJ:iin, eikä Venäjän ja ETYJ:in suhdetta, saatikka ETYJ:in suhdetta Venäjään. On selvää, että jäsenvaltioilla on omat intressinsä kuulua järjestöön ja niillä voi olla omia tavoitteita järjestön toiminnan tai tulevaisuuden suhteen, mutta ETYJ:illä ei varmaankaan ole omaa agenda kunkin jäsenvaltion suhteen. Venäjän rooli järjestössä tai sen asema kansainvälisessä politiikassa voisi antaa olettaa, että ETYJ:illäkin voisi olla oma suhteensa Venäjään, mutta tämä olisi selvästi järjestön periaatteiden vastaista, ja jo tästäkin syystä tällainen teoreettisesti mahdollinen erityissuhde rajataan tämän tutkimuksen ulkopuolelle.

Kuva 4: Tutkimusasetelman tarkoituksena on varmistaa, että aineisto sekä käytettävä metodi mahdollistavat tutkimuskysymyksiin vastaamisen mahdollisimman yksiselitteisesti.

Tutkimusprosessin selvä painopiste on kolmannessa ja neljännessä vaiheessa, joissa varsinainen diskurssianalyysityö tehdään. Tämä tulee esille ensinnäkin tutkimusekonomian kannalta, materiaalmäärä on tässä vaiheessa laajin ja käsittely moninkertainen ja pieniin yksityiskohtiin menevä. Toisaalta juuri tässä vaiheessa pyritään vastaamaan tutkimusongelman alakysymyksiin.

2.4 Tutkimuksen kulku

Tutkimuksessa lähdettiin liikkeelle ajatuksesta, että Venäjän suhdetta ETYJ:iin määrittävät seuraavat tekijät: Venäjällä on intressi olla mukana ETYJ:issä. Venäjä ei ole tyytyväinen valitsevaan tilanteeseen. Venäjällä on mahdollisesti agenda, jota se pyrkii ajamaan ETYJ:in suhteen. Edelleen oletettiin, että Venäjän agenda tulee esille sen käyttämässä diskurssissa ja että sitä kautta voidaan arvioida mitä vaikuttimia sillä on. Mahdollisina agendoina nähtiin etupii- rin vahvistaminen, NATO:n vaikutusvallan heikentäminen sekä oman aseman vahvistaminen. Viimeksi mainittu tarkoittaa erityisesti sitä, että Venäjä saavuttaisi suuremman vaikutusvallan eurooppalaisen turvallisuuspolitiikan käytännön päätöksenteossa.

Aineisto on kerätty pääasiallisen lähdemateriaalin, eli Venäjän lausuntojen osalta, ETYJ:in Internet-sivustolta. Muu lähdemateriaali on hankittu tavanomaisen kirjallisuustutkimuksen kanavia pitkin. Lausunnot on haettu ETYJ:in virallisesta arkistosta täsmennetyllä haulilla ”statement of the delegation of the russian federation” ja antamalla hakutuloksille aikaväli 2006-2010. Haku on tuottanut noin 80 % käytetyistä lausunnoista. Lisäksi materiaalia on täydennetty hauilla ”statement of the representative of russia” sekä ”statement+russia”. Joitakin lausuntoja on haettu erikseen suoraan muualla esiintyneiden viittausten perusteella. Aineisto kattaa ristiin tehtyjen koehakujen perusteella hyvin Venäjän viralliset lausunnot ETYJ:ssä annetulla aikavälillä. Analyysissa suoranaisesti käytettyjen lausuntojen ajallinen painopiste luotiin vuoteen 2010.

Aineistoon perehdyttiin tutkimusasetelman mukaisesti niin, että ensin luotiin käsitys ETYJ:in roolista ja rakenteesta, jonka jälkeen perehdyttiin Venäjän historialliseen ja nykyiseen rooliin järjestössä. Tämän kartoittavan ja taustaa luovan vaiheen jälkeen siirryttiin käsittelemään Venäjän diskurssia koko valitussa materiaalissa. Jotta olisi vältetty vaara sokeutumisesta kokonaisuudelle, ei tässä vaiheessa vielä käsitelty tekstin yksityiskohtia vaan luettiin materiaalia raastasti kokonaisuudessaan läpi. Tämän jälkeen lausunnot jaoteltiin ensin ajallisesti sekä karkeasti aiheen mukaan. Seuraavalla lukukierroksella asioita tarkasteltiin sidottuna ajankohtaan ja aiheeseen ETYJ:in toiminnallisten ulottuvuuksien mukaisesti.

Seuraavassa vaiheessa alkoi muodostua alustava käsitys siitä, että käytetty diskurssi vaihtelee luonteeltaan aihepiirin mukaan. Seuraavaksi valittiin kuusi tarkkaa aihealuetta, joihin liittyvä teksti etsittiin koko materiaalista riippumatta siitä, mikä yksittäisen lausunnon pääasiallinen aihealue oli. Aihealueet olivat neljä alueellista diskurssia, nimittäin Moldovan, Ukrainan, Valkovenäjän ja Georgian diskurssit, sekä näiden lisäksi Venäjän diskurssi ihmisoikeuskysymyksiin liittyen ja Venäjän esitys uudeksi eurooppalaiseksi turvallisuussopimukseksi.

Analyysissa materiaali purettiin yksittäisiksi tekstinäytteiksi jotka koottiin uudelleen diskursseittain. Varsin nopeasti havaittiin, että diskurssit Ukrainan, Valko-Venäjän ja Moldovan osalta tuottavat hyvin samankaltaista materiaalia, joissa ei sinänsä ole löydettävissä merkittäviä eroja eri alueiden tapahtumiin liittyvässä tavassa luoda diskurssia. Kun lisäksi oli havaittavissa, että ajankäytön kannalta olisi edullista yhdistää joitakin valituista tarkasteluista, yhdistettiin em. maiden alueellinen tarkastelu yhdeksi diskurssiksi, joka toimisi vertailukohtana Georgian diskurssille, joka poikkeaa selvästi muista diskursseista. Kolmantena tarkasteltavana diskurssina säilytettiin esitys uudeksi turvallisuussopimukseksi. On todettava, että ihmisoikeusdiskurssi olisi sinänsä antanut herkullisen lisänsä tarkasteluun omien luonteenpiirteidensä puolesta, mutta valittu ratkaisu oli järkevä, ajankäytön kannalta tutkimusekonominen rajaus.

Samassa yhteydessä täsmennettiin tutkimusongelmaan vastaamaan muotoiltuja tutkimuskysymyksiä. Alun perin kysymyksiä oli kuusi ja ne olivat melko tarkkoja, sisältäen oletuksen siitä että käsitellystä materiaalista todella myös löydetään niihin vastaukset. Alkuperäiset kysymykset korvattiin nyt tässä esitellyillä kysymyksillä, jotka vastaavat paremmin työn rakennetta ja antavat hieman enemmän liikkumavaraa tulosten määrittelyn suhteen.

Rajausten ja täsmennetyn kysymysten asettelun jälkeen pyrittiin löytämään valittujen diskursien näytteistä ominaisuuksia, jotka yhdessä kertoisivat enemmän kuin itse niiden edustama teksti ja tekemään näytteiden perusteella yleistäviä päätelmiä. On muistettava, että päätelmät kertovat kuitenkin vain edustamastaan materiaalista, eivätkä näiden ulkopuolisesta todellisuudesta. Näin ollen kaikki tehdyt päätelmät ovat haastettavissa paitsi tulkintansa suhteen, mutta myös muun todellisuuden pohjalta.

2.5 Haasteet

Tutkimuksessa on tarkasteltava kahta erilaista arvomaailmaa, venäläistä ja länsimaista, suhteessa siihen mitä koetaan kansainväliseksi pelisäännöiksi. Toisaalta aihealueessa tulevat vastaan myös länsimainen demokratiakäsitys ja etupiirien kieltäminen sekä toisaalta venäläinen etupiirijattelu sekä käsitys omasta ainutlaatuisuudesta ja tavoiteltavasta suurvalta-asemasta. Taustatiedon vaikutusta on syytä muutenkin pohtia, sillä yhtenä haasteena ovat nk. toisen asteen päätelmät näyttemateriaalista, se mitä välillisiä päätelmiä tai havaintoja näyttemateriaalin perusteella voi tehdä. Löydetyt toistuvat rakenteelliset piirteet antavat kuitenkin mahdollisuuden olettaa rakenteiden esiintyvän vastaavalla tavalla laajemmassakin aineistossa ja edelleen tehdä johtopäätöksiä löydösten yleisyydestä sekä päätellä mihin konteksteihin löydökset voidaan yleistää.²²

Suunnitellusta strategiasta tai toiminnan tavoitteista on hankalaa saada tietoa. Tämä johtuu siitä että usein varsinaiset tavoitteet eivät ole suoraan luettavissa julkisista dokumenteista vaan ne ovat salaisia. Toisaalta tilanne myös kehittyy koko ajan edelleen päätösten jälkeen. Virallisissa dokumenteissa ja lausunnoissa tekstit eivät välttämättä edes pyri totuuteen vaan niitä on käsiteltävä ennemminkin vaikuttamisen keinoina. Toisaalta tämä on näytenäkökulman kannalta yhdenmukaista.

Toiminnassa ilmenevä strategia taas jää osittain näkymättömäksi. Myös lehdistössä esiintyvään informaatioon on suhtauduttava suurella varauksella, koska siitä olisi pystyttävä havaitsemaan mahdollinen manipuloiva vaikutus - uutisoinnin ohjaaminen voi olla osa strategiaa. Havainto ei ole niinkään tärkeä sen poissulkemiseksi vaan nimenomaan sen olemassaolon toteamiseksi. Journalististen lähteiden virhe vaihtelee joka tapauksessa suuresti.

²² Alasuutari: Fakta- ja näytenäkökulmat

Valitussa metodissa eli diskurssianalyysissa piilee riski siitä, että analyysi muodostuu jonkin tiedostetun tai tiedostamattoman olettan tai tutkimuslähtökohdan todisteluksi. Vaikka todistelua käytetäänkin useissa metodologioissa, on se erityisen ongelmallinen diskurssianalyysissa, jos tulkintateoria alistetaan taustateorialle, jolloin empiirinen analyysi ei voi johtaa siihen, että olettamukset esimerkiksi Venäjän vaikuttamista ETYJ:in suhteen kyseenalaisuisivat. Onkin perusteltua kysyä, mihin systemaattista kielenanalyysia tarvitaan, jos lopputulos on tällä tavoin jo etukäteen arvattavissa? Esimerkit kielellisestä käytännöstä tietenkin alleviivaavat ja valaisevat valittua näkökulmaa, tuoden ehkä lisäperusteluja asiaan, mutta suurempi arvo analyysilla on, mikäli sillä onnistutaan tuomaan esille esimerkiksi jokin kätkeyty agenda. Tässä tutkimuksessa se voi olla esimerkiksi Venäjän taustalla pidettävä poliittinen tavoite eurooppalaisen turvallisuusympäristön suhteen.²³

Yhtenä haasteena on lisäksi vielä se, että valittu näytemateriaali saattaa edustaa huonosti tutkittavaa kohdetta ja antaa siitä lopputuloksena vääristyneen kuvan. Tällöin otanta on ollut virheellinen tai puutteellinen.

²³ Viljanen et al. (toim.) Suuri ja mahtava metodologia, s. 188-189

3. ETYJ:IN ROOLISTA JA RAKENTEESTA

ETYJ on maailman suurin alueellinen turvallisuusjärjestö, joka muodostuu 56 Euroopan, Pohjois-Amerikan, Etelä-Kaukasian ja Keski-Aasian valtiosta. ETYJ:in organisaatio on esitetty LIITTEESSÄ 2 ja sen jäsenvaltiot LIITTEESSÄ 3. Järjestö on ainoa yleiseurooppalainen järjestö, jossa sekä Venäjä ja Yhdysvallat ovat jäseniä. Lisäksi järjestö on joillekin valtioille ainoa yleiseurooppalainen turvallisuusjärjestö, johon nämä kuuluvat. Tällaisia maita ovat mm. Valko-Venäjä, Uzbekistan, Tadžikistan, Kazakstan ja Turkmenistan. LIITTEESSÄ 4 on esitetty eurooppalaisten turvallisuusorganisaatioiden jäsenvaltiot.

Järjestö perustuu vuonna 1975 Helsingissä järjestetylle Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssille (ETYK), josta vuoden 1992 seurantakonferenssin pohjalta muodostui pysyvä kansainvälinen järjestö vuonna 1995. Se tarjoaa foorumin poliittisille neuvotteluille ja päätöksenteolle ennakkovaroituksen, konfliktien estämisen, kriisinhallinnan ja konflikteista palautumisen alueilla. ETYJ pyrkii turvallisuuden kokonaisvaltaiseen käsittelemiseen kolmessa turvallisuuskysymysten pääryhmässä, poliittis-sotilaallisissa kysymyksissä, talous- ja ympäristökysymyksissä sekä inhimillisen ulottuvuuden alueella, mm. ihmisoikeuskysymyksissä. Jäljempänä puhutaan kolmesta toiminnallisesta ulottuvuudesta. Käytännössä ETYJ toteuttaa jäsenvaltioidensa poliittista tahtoa erilaisten kansainvälisten sopimusten lisäksi missioissaan ja kenttäoperaatioissaan.²⁴

ETYJ:in yhteisesti sovitut arvot, toimenpiteet ja toimintatavat tulevat ilmi päätöksissä, jotka tehdään huippukokouksissa, ministerikokouksissa, pysyvän neuvoston päätöksenteossa sekä turvallisuusfoorumin kokouksissa. Merkittävimpiä sopimuksia ovat Helsingin päätösasiakirja (1975), Pariisin vuoden 1990 peruskirja, Muutoksen haasteet –asiakirja (1992) ja Lissabonin (1996) sekä Istanbulin (1999) päätösasiakirjat.²⁵

²⁴ <http://www.osce.org/who>

²⁵ OSCE Handbook, s. 80

Helsingin päätösasiakirja sekä sitä seuranneet muut ETYK:in ja ETYJ:in dokumentit eivät periaatteessa ole kansainvälisoikeudellisesti sitovia, vaan ennemminkin poliittisesti sitovia asiakirjoja. Helsingin päätösasiakirja ei ole varsinaisesti sopimus, mutta sitä pidetään silti ETYK:in perustamisasiakirjana. Periaatteessa ETYK:in ja sittemmin ETYJ:in puitteissa tehdyt sitoumukset pannaan täytäntöön vapaaehtoisperiaatteella, mutta toisaalta tämän ei katsota heikentävän päätösten sitovuutta, koska ne allekirjoitetaan niin korkealla poliittisella tasolla, että ne kuitenkin tosiasiassa sitovat osallistujavaltioita. Edellä mainitusta syystä ETYJ:iltä kuitenkin puuttuu pakottava mekanismi siinä tapauksessa, että sovittuja sitoumuksia ei jonkun osallistujamaan toimesta pantaisikaan täytäntöön.²⁶

Kaiken kaikkiaan ETYJ:illä on mittava *acquis*, kertymä yhteisön säännöstöä, kolmen vuosikymmenen ajalta. Merkittävä osa sisältyy 1990-luvun alun sopimuksiin. Ajankohdan vaikutus näkyy merkkeinä lisääntyneestä yhteisymmärryksestä demokraattisista arvoista sekä kylmän sodan päättymisen aiheuttamasta innostuksesta. Muuttuva turvallisuusympäristö ja sen aiheuttamat reaktiot ovat kuitenkin myöhemmin värittäneet kehittyvää säännöstöä. Muuttuneen turvallisuusympäristön paineet ovat muuttaneet myös ETYJ:in toiminnan painopistettä ja mukaan on otettu uusia, kehittyviä toimialoja.²⁷

ETYJ:in uusia kehittyviä toimialoja ovat rajaturvallisuusyhteistyö, terrorismin vastainen toiminta, asevoimien demokraattisen valvonnan edistäminen sekä laittoman asekaupan ja huum- ja ihmiskaupan torjuminen. ETYJ:in budjetti vuonna 2009 oli 158,6 miljoonaa euroa, sillä oli palveluksessaan n. 3450 henkilöä, joista n. 3000 oli 18 kenttäoperaatiossa ja missiossa 16 eri maassa.²⁸

3.1 Poliittis-sotilaallinen ulottuvuus

Ilmeisesti ainoan olemassa olevan määritelmän mukaisesti termi poliittis-sotilaallinen ulottuvuus on perinteisesti viitannut kansainvälisiin, valtioiden välisiin suhteisiin ja ensisijaisesti sotilasasioihin. Näin ollen se on pitänyt sisällään aseistariisunnan, aserajoitukset, luottamusta ja turvallisuutta rakentavat toimenpiteet, sekä turvallisuuskeskustelun. 1990-luvun alkupuolelta lähtien kriisien ennaltaehkäisy, kriisinhallinta ja kriisien jälkitilan hallinta on lisätty, vaikkakin nämä toiminnot eivät rajoitukaan pelkästään poliittis-sotilaalliseen ulottuvuuteen. Myö-

²⁶ Reconceptualization of Security in the CSCE and OSCE. Monica Wohlfeld. s.1

²⁷ The OSCE in Crisis, s. 35

²⁸ <http://www.finlandosce.org>

hemmin tähän toiminnalliseen ulottuvuuteen on lisätty myös pyrkimykset kohdata monikansalliset uhkat, kuten terrorismi, organisoitunut rikollisuus ja aseiden salakuljetus.²⁹

Helsingin päätösasiakirjasta lähtien poliittis-sotilaallisella ulottuvuudella on ollut voimakas painotus aserajoituksissa ja aseistariisunnassa. Tällä ulottuvuudella hallittiin kylmän sodan loppuvaiheen ja välittömästi sen päättymisen jälkeisen ajan turvallisuutta Euroopassa. perinteisiä keinoja ovat olleet luottamusta lisäävien toimien lisääminen ja konventionaalisten aseiden rajoittaminen. Viimeisen kymmenen vuoden aikana merkittäviä uusia keinoja tai sopimuksia ei kuitenkaan enää ole nähty.³⁰

Poliittis-sotilaallisen ulottuvuuden päätöksentekuelimenä toimii Turvallisuusfoorumi (The Forum for Security Co-operation, FSC). Jäsenmailla on kullakin omat delegaationsa tai muu järjestely, jonka kautta ne linkittävät oman puolustusministeriönsä FSC:hen. ETYJ:in sihteeristön Konfliktinestokeskus (Conflict Prevention Centre) tukee FSC:n toimintaa pienellä tukiosalla. Vuodesta 2003 on järjestetty vuosittainen turvallisuustarkastelukonferenssi (Annual Security Review Conference, ASRC), jolla on varsin laaja asialista.³¹

Joidenkin arvioiden mukaan poliittis-sotilaallinen ulottuvuus on menettänyt merkitystään kylmän sodan päättymisen jälkeen ja jäänyt taka-alalle inhimillisen ulottuvuuden toimintojen korostuessa. Luottamusta ja turvallisuutta lisäävien toimien merkitys ei kuitenkaan ole vähentynyt. Osa osallistujamaista nimenomaan toivoo ETYJ:iltä suurempaa panostusta tämän ulottuvuuden toimintoihin, erityisesti suurempiin projekteihin. Joillakin osa-alueilla, kuten sopimuksella kevyistä aseista, ETYJ on saanut aikaan huomattavan vaikuttavan asiakirjan vuonna 2000, joka sisältää myös ammusten ja rakettipolttoaineen hävittämistä koskevia sekä muita käyttökelpoisia kohtia, joista osallistujamaat saavat konkreettisia toimintamalleja.³²

Esimerkkinä siitä, miten Venäjä ja länsimaat näkevät asioita eri tavoin poliittis-sotilaallisen ulottuvuuden kannalta, voidaan nostaa esiin seuraava esimerkki: Vaikka Venäjä ei olekaan täysin noudattanut sitoumuksiaan vetää omia joukkojaan Georgiasta ja Moldovasta 2000-luvun alkuvuosista lähtien, se on kuitenkin itse nähnyt asian siten, että se on täyttänyt kaikki velvoitteensa TAE -sopimuksen velvoitteisiin liittyen. Lausunnossaan ministerineuvoston 14. kokouksessa, joulukuussa 2006, Venäjän delegaatio toteaa, että Venäjän federaatio on kunnioittanut kaikkia TAE -sopimukseen liittyviä Istanbulin kokouksen sopimuskohtia ilman poik-

²⁹ Managing Change in Europe, s.7

³⁰ The OSCE in Crisis, s. 38

³¹ Reconceptualization of Security in the CSCE and OSCE. Monica Wohlfeld. s.4-5

³² sama s.5

keuksia ja että se on ratifioinut sopimuksen voimaantulon, toisin kuin muut sopimuskumppanit.³³

Lännessä asia nähdään toisella tavalla. ETYJ:in Istanbulin huippukokouksessa 1999 NATO-maat olivat huolissaan kolmesta pääkohdasta Venäjän suhteen. Ensinnäkin Venäjällä oli TAE-sopimuksen rajoituksiin nähden liikaa joukkoja sivusta-alueilla (flank regions), toiseksi sen joukkojen määrä Georgiassa ylitti Georgian viranomaisten asettaman rajan ja kolmanneksi, Moldovassa olevilla Venäjän joukoilla ei varsinaisesti ollut Moldovan viranomaisten selvää hyväksyntää. Huippukokouksen tuloksena allekirjoitettiin adaptoitu TAE -sopimus, jossa Venäjä sitoutui vetäytymään Moldovasta, vähentämään joukkojensa määrää Georgiassa erikseen sovittavalla tavalla ja vähentämään joukkojensa määrää TAE -sopimuksessa määrätylle tasolle.

Venäjän ja lännen näkemykset siitä, miten näitä sitoumuksia on noudatettu, poikkeavat selvästi toisistaan. Vuoteen 2007 mennessä Venäjä ei ollut vetänyt joukkojaan Moldovasta ja Georgiasta niin, että se olisi nähty lännessä adaptoidun TAE -sopimuksen hengessä riittäväksi. Vuoteen 2007 mennessä länsimaat eivät olleet ratifioineet sopimusta ja saman vuoden lopussa Venäjä lopulta vetäytyi sopimuksesta.³⁴

3.2 Talous- ja ympäristöulottuvuus

Talous- ja ympäristöulottuvuuden alue käsittää osallistujamaiden taloudellisten ja ympäristöön liittyvien kehityssuuntien tarkkailun. Tämän toiminnallisen ulottuvuuden tavoitteena on varoittaa jäsenmaita mistä tahansa konfliktin uhasta. Lisäksi tavoitteena on helpottaa taloudellisiin ja ympäristökysymyksiin liittyvien menettelytapojen ja aloitteiden muotoilua ETYJ:in alueella, erityisesti niissä jäsenmaissa jotka ovat muutosvaiheessa.³⁵

Talous- ja ympäristökysymyksissä päätöksentekuelimenä toimii pääsääntöisesti Pysyvä neuvosto (Permanent Council, PC). Vuonna 2001 perustettiin Pysyvän neuvoston talous- ja ympäristöulottuvuuden alakomitea (Economic and Environmental Sub-Committee of the Permanent Council). Tarkastelukokouksena toimivat Talous- ja ympäristöfoorumi (Economic and Environmental Forum) sekä sen valmistelukokoukset, joihin myös ei-valtiolliset toimijat sekä muut rinnakkaiset organisaatiot osallistuvat. Pääinstrumenttina toimivat ETYJ:in sihtee-

³³ Statement by the delegation of the Russian federation. Second day of the Fourteenth Meeting MC(14) Journal No. 2, Agenda item 8

³⁴ Final Act of the Conference of the States Parties to the Treaty on Conventional Armed Forces in Europe, sekä NATO Factsheet on the TAE Treaty

³⁵ OSCE Handbook 2000, s. 133

ristön Talous- ja ympäristöulottuvuuden koordinaattori (Co-ordinator of OSCE Economic and Environmental Activities)³⁶

Talous- ja ympäristöulottuvuus on ollut selvästi lapsipuolen asemassa ETYJ:in toiminnassa. Historiallisena syynä on kylmän sodan aikakauden asetelma, jolloin erilaiset taloudelliset yhteiskuntarakenteet eivät mahdollistaneet yhtenäistä kehitystä tai toimintatapamalleja. Myöhemmin taloudellisessa muutosvaiheessa olevat valtiot tarvitsivat tukea mutta ETYJ ei pystynyt resurssiensa puitteissa antamaan suoraa tukea. ETYJ:in tehtäväksi on jäänyt toimia poliittisena katalystina mahdollisten taloudellisten tai ympäristöongelmien tunnistamisessa ja mobilisoida valtioita ja muita kansainvälisiä organisaatioita konkreettisiin toimenpiteisiin. Käytännössä EU onkin ottanut aktiivisemmän roolin tällä toiminnan alueella. ETYJ:illä on kuitenkin mahdollisuus toimia esimerkiksi Keski-Aasiassa, jossa EU:lla ei ole yhtä vakiintuneita suhteita.³⁷

Vaikka Talous- ja ympäristöulottuvuus onkin muihin ulottuvuuksiin verrattuna rakenteellisesti alikehittynyt ja heikommin rahoitettu, se on kuitenkin viime vuosina kokenut jonkin asteista nostetta. Yhtenä virstanpylväänä oli ETYJ:in Talous- ja ympäristöulottuvuuden strategiaasiakirjan käyttöönotto Maastrichtin ministerikokouksessa vuonna 2003. Vaikka resurssit ja ulottuvuudelle annettu huomio ovat vähäisempiä kuin muilla ulottuvuuksilla, trendinä on selvästi panostaa yhdessä muiden organisaatioiden kanssa enemmän tähän toiminnalliseen ulottuvuuteen. Innokkaimpina aloitteen tekijöinä toimivat usein Itä-Euroopan ja Keski-Aasian valtiot.³⁸

Venäjä on halunnut tuoda esille ETYJ:in muiden toimialojen kuin inhimillisen ulottuvuuden painoarvoa. Se on ollut aloitteellinen myös taloudellisen ulottuvuuden alueella esittämällä keskustelua ongelmista kansainvälisen yhteistyön kehittymisestä energiasektorilla, yleisen turvallisuuden lisäämisestä energiatoimituksissa ja energiansäästökysymyksistä. Vaikuttimena on mahdollisesti, paitsi pyrkimys siirtää ETYJ:in toiminnan painopistettä inhimillisen ulottuvuuden alueelta toisiin tehtäviin, mutta myös korostaa Venäjän merkittävyyttä energiaturvallisuuden ja energian toimitusvarmuuden aloilla ETYJ:in alueella.³⁹

³⁶ Reconceptualization of Security in the CSCE and OSCE. Monica Wohlfeld. s.6

³⁷ The OSCE in Crisis, s. 52

³⁸ Reconceptualization of Security in the CSCE and OSCE. Monica Wohlfeld. s.7

³⁹ The OSCE in Crisis, s. 53

3.3 Inhimillinen ulottuvuus

Inhimillinen ulottuvuus viittaa ETYJ:in jäsenmaiden sitoutumista ihmisoikeuksien ja perusoikeuksien täydelliseen kunnioittamiseen, laillisuuden kunnioittamista, demokratian periaatteiden edistämistä, ja tässä tarkoituksessa demokraattisten instituutioiden rakentamista, vahvistamista ja suojelemista, sekä suvaitsevaisuuden edistämistä ETYJ:in alueella.⁴⁰

Inhimillisen ulottuvuuden osa-alueella päätöksentekuelimenä toimii pääsääntöisesti Pysyvä neuvosto. Vuodesta 1990 ETYJ on kehittänyt instituutioita ja mekanismeja edistämään sitoumusten noudattamista. Tärkeimmät instituutiot ovat Demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimisto (Office for Democratic Institutions and Human Rights, ODIHR), sekä Mediavaltuutettu (Representative on Freedom of the Media, RFoM). Ensin mainittu tukee valtioita käytännön toimenpitein inhimillisen ulottuvuuden sitoumusten täyttämiseksi. Mediavaltuutettu puolestaan tarkkailee relevantteja kehityskulkuja mediassa ja osoittaa tarvittaessa mitä ongelmia tai ristiriitoja ETYJ:in periaatteiden mukaan mediassa tai sen käytössä ilmenee, jotka voisivat mahdollisesti johtaa jännitteisiin tai konflikteihin. Lisäksi toimii Vähemmistövaltuutettu (High Commissioner on National Minorities). Sitoumusten täytäntöönpanon arvioimiseksi järjestetään säännöllisesti Inhimillisen ulottuvuuden toimeenpanokokous (A Human Dimension Implementatin Meeting) sekä aiheeseen liittyviä seminaareja ja tapauksia. Ei-valtiollisilla toimijoilla on tärkeä rooli inhimillisen ulottuvuuden toiminnossa. ETYJ:in parlamentaarinen kokous (OSCE Parliamentary Assembly, PA) on ottanut kasvavan roolin joillakin inhimillisen ulottuvuuden toimialueilla.⁴¹

ETYJ on kehittänyt periaatteen, jonka mukaan inhimillisen ulottuvuuden alueella tehtävät ETYJ:in sitoumukset ovat suoraan lainvoimaisia kaikkien osallistujamaiden suhteen, eivätkä ne kuulu kyseisten valtioiden sisäisiin asioihin. Tämä periaate kirjattiin ensimmäisen kerran Moskovan asiakirjaan vuonna 1991. Tämä periaate on erittäin keskeinen ja se määrittää ETYJ:in lähestymistapaa turvallisuuden käsitteeseen.⁴²

Nykyisin kansallisten vähemmistöjen asemaan liittyvät konfliktit ovat epätodennäköisiä Euroopan alueella. Inhimillisen ulottuvuuden alueella onkin mahdollista keskittyä muihin maantieteellisiin alueisiin, joilla esiintyy etnisten ryhmien välisiä jännitteitä tai muihin kysymyksiin Euroopan alueella. Yksi tärkeä toiminnan alue on kielioikeudet. Venäjää ajatellen täytyy

⁴⁰ OSCE Handbook 2000, s. 101

⁴¹ Reconceptualization of Security in the CSCE and OSCE. Monica Wohlfeld. s.6

⁴² sama. s.5

erityisesti huomioida sen intressi esimerkiksi Viron ja Latvian venäläisvähemmistöjen suhteen. Koska ETYJ:in missiot näissä maissa on jo lopetettu, on tilanne nyt herkkä Venäjän arvostelulle.⁴³

Inhimillisen ulottuvuuden osa-alueen toiminnot ovat olleet lähimenneisyydessä kuumentuneen keskustelun aiheena ETYJ:issä. Erityisesti tämä on tullut esille nk. värvallankumousten jälkeen useiden valtioiden kohdalla. Useat maat Itä-Euroopassa ja Lähi-idässä, jotka ovat joutuneet ETYJ:in toimielinten kritiikin kohteeksi demokratisoitumiskehityksen vaiheesta ja muodoista, sekä ihmisoikeuskysymyksistä ja vaalimenettelyiden läpinäkyvyydessä ja luotettavuudesta, ovat alkaneet vastata kritiikkiin kovin sanakääntein.⁴⁴

Inhimillisen ulottuvuuden alueella käsitellään myös uskonvapauden ja monikulttuurisuuden teemoja. Näillä alueilla on Venäjälle luontainen intressi, sillä sen alueella asuu 20 miljoonaa muslimitaustaista ihmistä ja maassa toimii yli 3500 islamilaista organisaatiota. Venäjä tuo mielellään esille sen, miten viimeiset vuosikymmenet ovat olleet uskonnollisten yhteisöjen uudelleen elpymisen aikaa ja kuinka maassa on tehty kaikki mahdollinen suvaitsemattomuuden kitkemiseksi ja kulttuurisen ja uskonnollisen syrjinnän estämiseksi.⁴⁵ Tosiasia lienee kuitenkin se, että uskontojen harjoittaminen on tullut mahdolliseksi Neuvostoliiton harjoittaman kontrollin päätyttyä, eikä niinkään määrätietoisien moniarvoisuuden ja uskonnonharjoittamisen mahdollistamiseksi tehdyn työn seurauksena.

Venäjän kriittinen asenne inhimillisen ulottuvuuden toimintaan on viime vuosina tullut esille useiden korkeiden virkamiesten sekä valtion korkeimman johdon kriittisissä lausunnoissa. Erityisesti huomiota on kiinnittänyt vuoden 2008 vaalit Venäjällä, joihin se ei sallinut Demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston tarkkailuryhmän säännöllistä tarkkailumissiota. Venäjän keskusvaalikomissio vaati missiolta erittäin lyhyttä kestoja sekä rajoitti henkilömäärää niin että missio päätettiin lopulta kokonaan perua. Venäjällä on selkeä pyrkimys siirtää ETYJ:in toiminnan painopistettä inhimillisen ulottuvuuden alueelta poliittis-sotilaallisen toiminnan puolelle.⁴⁶

Toisaalta inhimilliseen ulottuvuuteen viitataan kuitenkin toistuvasti myös Venäjän käyttämisessä puheenvuoroissa, silloin kun se palvelee sen omaa tarkoitusta. Viittaamisen ei tarvitse edes olla hyökkäävää tai arvostelevaa, tai muiden jäsenvaltioiden oloja arvostelevaa, vaan esimer-

⁴³ The OSCE in Crisis, s. 55

⁴⁴ Reconceptualization of Security in the CSCE and OSCE. Monica Wohlfeld. s.5

⁴⁵ Statement by the delegation of the Russian federation at the OSCE chairmanship conference on intolerance and discrimination against muslims. Cordoba, 9.10. 2007

⁴⁶ Russia, the OSCE and European Security, s. 22

kiksi omien taloudellisten etujen ajamista voidaan perustella ihmisten elinolojen parantamisella, kuten esimerkiksi Venäjän federaation lausunnossa Etelä-Kaukasuksen alueen liikenneyhteyksien parantamisesta keväällä 2006.⁴⁷

Kaiken kaikkiaan inhimillisen ulottuvuuden osa-alueesta on muodostunut ETYJ:in toimintojen ydinalue. Osallistujamailla on tällä osa-alueella vaikuttava määrä käynnissä olevia toimintoja, riittävät resurssit sekä toimintoja tukevat rakenteet. Vaikka toimintoja kritisoidaankin voimakkaasti, saavat ne toisaalta monilta osallistujamailta voimakasta kannatusta. Yleisesti ottaen kritiikki kohdistuu siihen, että nämä toiminnot vievät voimavaroja muilta osa-alueilta ja että ne kohdistuvat maantieteellisesti epätasapuolisesti vain muutamaaan maahan.⁴⁸

3.4 Venäjä ETYJ:issä

Sekä eurooppalainen että globaali turvallisuusympäristö ovat muuttuneet dramaattisesti viimeisen 20 vuoden aikana. Luonnollisesti myös ETYJ:in piirissä vaikuttavien valtioiden ja liittoumien intressit ja uhkakuvat ovat muuttuneet. Muuttuneet intressit puolestaan sanelevat sen, minkälaisen roolin ja vaikutusvallan ETYJ tulevaisuudessa saa ja minkälaisilla vaikuttamisen mekanismeilla järjestön sisällä toimitaan. ETYJ:in toimintaedellytysten säilymisen kannalta on jo pelkästään konsensusperiaatteen vuoksi välttämätöntä, että kaikki sen jäsenvaltiot kokevat saavansa hyötyä järjestön tehokkaasta toiminnasta.

Venäjän mukaan yksi sen ulkopolitiikan keskeisimpiä tavoitteita on alueellisten konfliktien ratkaiseminen ETYJ:in alueella, koska monet näistä alueellisista konflikteista sijoittuvat entisen Neuvostoliiton alueelle ja näin ollen näillä alueilla asuu huomattava määrä Venäjän kansalaisia ja etnisiä venäläisiä, joiden oikeuksia Venäjä katsoo olevansa velvoitettu puolustamaan. Lisäksi erityistä intressiä perustellaan ”*vuosisatoja vanhoilla kulttuurisilla, historiallisilla, sosiaalisilla, taloudellisilla, etnisillä ja muilla siteillä*”.⁴⁹

Venäjä ei kuitenkaan yksiselitteisesti pyri torjumaan ETYJ:in toimintaa edes syvällä sen lähi-alueilla, mikäli se katsoo itse hyötyvänsä siitä. Hyvänä esimerkkinä tästä on Venäjän erittäin positiivinen asenne ETYJ:in toimintaan Afganistanissa, jossa selkeänä intressinä on huumeidenvastaisessa taistelussa sekä islamilaisen ekstremismin torjuminen.

⁴⁷ Statement by the representative of the delegation of the Russian federation at the fourteenth meeting of the OSCE economic forum. Prague, 24 May 2006. Transport problems in the South Caucasus

⁴⁸ Reconceptualization of Security in the CSCE and OSCE. Monica Wohlfeld. s.6

⁴⁹ Statement by the representative of the Russian federation at working session iii of the OSCE annual security review conference. Vienna, 2 July 2008.

Seuraavassa pyritään hahmottamaan Venäjän vaikuttimia ETYJ:in suhteen yleisemmällä tasolla sekä paikoitellen vertaamaan niitä eurooppalaisiin tai yhdysvaltalaisiin intresseihin.

3.4.1 Venäjän historiallinen rooli

Venäjän rakentavat intressit ETYK:in ja myöhemmin ETYJ:in suhteen ovat vähentyneet jatkuvasti viimeisten 20 vuoden aikana. Samalla kuitenkin Venäjä on yhä aktiivisemmin pyrkinyt vaikuttamaan järjestön toimintatapoihin ja tavoitteisiin. Vuoden 1994 Budapestin konferenssin jälkeen voitiin tulkita Venäjän halunneen kehittää ETYJ:istä YK:n tyyppisen kansainvälisen turvallisuuden kattojärjestön, jolla olisi lakisääteinen sitova perusta. Tarkoituksena oli todennäköisesti sisällyttää uudenaikaiseen järjestöön turvallisuusneuvosto tai vastaava elin, joka olisi korvannut Naton tai ainakin vakavasti kilpaillut sen asemasta Euroopassa. Tämä lähestymistapa ei menestynyt, koska läntiset maat pyrkivät mieluummin vahvistamaan olemassa olevia turvallisuusrakenteita kuin muodostamaan uusia. Kosovon sota vuonna 1999 oli selvä käännekohta Venäjän kannalta, koska sen näkökulmasta paitsi että ETYJ oli voimaton estämään kriisiä, sitä käytettiin sodan aloittamisen välineenä, samalla kun Venäjä oli vailla mahdollisuuksia vaikuttaa tapahtumien kulkuun.⁵⁰

Kun Putinin hallinto otti vallan vuoden 2000 alusta, Venäjällä huomattiin että myötämielisellä suhtautumisella se ei saa haluamaansa vaikutusta. Sen sijaan Venäjä valitsi uhmakkaamman lähestymistavan ja aloitti jatkuvan kritiikin lähinnä seuraaviin perusteluihin vedoten:⁵¹

1. Kaksinaismoralismi. Venäjän mukaan ETYJ:in keskittyminen maihin, jotka sijaitsevat ”Wienistä itään”, eli entiset neuvostotasavallat ja Balkanin valtiot, luo keinotekoisin linjan, jonka toisella puolella ovat moitteettomat ja holhoavat maat ja toisella puolella jatkuvasti moitittavat ja syylliset maat. Tässä yhteydessä Venäjä on painottanut erityisesti pitkäaikaisten missioiden liian väljää valtiollista poliittista kontrollia. Lisäksi Venäjä on syyttänyt Demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimistoa epätasapuolisista standardeista vaalitarkkailussa, riippuen siitä, toimitaanko Wienin itä- vai länsipuolella.
2. Kolmen ulottuvuuden epätasapaino. Venäjän mukaan inhimillinen ulottuvuus on ylikkehittymässä poliittis-sotilaallisen ja taloudellisen ulottuvuuden kustannuksella. Samaan aikaan inhimillisen ulottuvuuden toiminnot ovat kohtuuttoman tungettelevia.

⁵⁰ Managing Change in Europe, s. 11

⁵¹ The OSCE Between Crisis and Reform: Towards a New Lease on Life, s.14

3. Poliittinen vetäytyminen. Putinin hallinnon mukaan ETYJ ei ole enää keskittynyt geopolittisen alueensa todellisiin uhkiin ja että tämä trendi on voimistumassa ETYJ:in taipuessa NATO:n ja EU:n edessä.
4. Selkeiden pelisääntöjen puuttuminen. Venäjän mukaan ETYJ:in toiminnot perustuvat liikaa käytännöllisiin näkökulmiin, eikä niillä ole riittävää päättävien elinten poliittista kontrollia, eikä kyllin tehokasta hallinnollista kontrollia. Pelisääntöjen puuttuminen puolestaan mahdollistaa länsimaiden poliittisten tavoitteiden ajamisen ETYJ:in kautta.

Toisaalta ETYJ on palvellut Venäjää myös foorumina puolustaa omia intressejään myös sen kaltaisilla perusteluilla, että kansainvälisten kysymysten käsittelyfoorumina tulisi olla mieluummin esimerkiksi YK silloin, kun ETYJ:in, NATO:n tai EU:n aloitteesta tai hyväksymänä ollaan toimimassa Venäjän intressien vastaisesti. Useampien turvallisuusorganisaatioiden olemassaolo ja niiden erilaiset menettely- ja hyväksymistavat tarjoavat loputtomat mahdollisuudet vetoamiseen ja näennäisesti pätevään argumentointiin ja viivyttämiseen silloin kun yhdellä menettelyllä edetään omien intressien vastaisesti. Yksi viimeisimpiä suurta huomiota saaneita esimerkkejä oli Venäjän vastustus nk. Ahtisaaren suunnitelman toimeenpanossa Kosovossa vuonna 2008, kun Venäjä toi mm. ETYJ:in pysyvän neuvoston kokouksessa esille oman näkemyksensä kahdenvälisten neuvotteluiden ensisijaisuudesta Belgradin ja Pristinan välillä, EU:n mandatoimaan ratkaisuun verrattuna.⁵²

Toinen pitkäaikainen Venäjän intressi on ollut sen ulkomailla asuvien kansalaisten tai venäjää muissa maissa puhuvien vähemmistöjen asema, kuten esimerkiksi Virossa ja Latviassa. Moskova pettyi ETYJ:in missioiden päättämiseen näissä maissa vuonna 2001 ja se vastusti näitä päätöksiä viimeiseen saakka.⁵³

Venäjällä on vahvoja intressejä aserajoitusten ja aseistariisunnan eurooppalaisen ulottuvuuden suhteen. Venäjän motiivi konventionaalisten aseiden rajoittamisesta perustuukin enemmän poliittiseen kuin sotilaalliseen ajatteluun. Kuitenkin Venäjän huoli mahdollisesti sotilaallista vakautta mahdollisesti horjuttavista hankkeista, kuten esimerkiksi uusien NATO-tukikohtien perustaminen tai pitkän kantaman aseistuksen sijoittaminen sen läheisyyteen, heijastaa todellista turvallisuuden tunteen heikkenemistä. Sen sijaan Venäjän intressi taloudellisten ja ympäristöasioiden eteenpäin viemiseksi on jatkuvaa, mutta selvästi marginaalista.⁵⁴

⁵² Statement by mr. Anvar Azimov, permanent representative of the Russian federation, at the special meeting of the OSCE permanent council 10.9.2008

⁵³ Managing Change in Europe, s. 11

⁵⁴ sama

Venäjä on laajasti kiinnostunut ETYJ:in mahdollisuuksista ottaa aktiivinen rooli kansainvälisten uhkien torjumisessa. Terrorisminvastainen taistelu ei ole sille mikään uusi näkökulma. Päinvastoin Venäjä on säännöllisesti varoittanut terrorismista ja ääriliikkeiden toiminnasta Kaukasuksen alueella aina 1990-luvun alkupuolelta saakka. Venäjä on myös pelännyt uskonnollisen ääriaineuksen nousua Keski-Aasiassa. Vuoden 2001 ministerikokouksessa Bukarestissa sovittiin jäsenvaltioiden osallistumisesta terrorisminvastaiseen toimintaan, mikä on nähtävä positiivisena edistysaskeleena myös Venäjän kannalta. Bukarestin kokouksen jälkeen Venäjän edustajat ovat jatkuvasti viitanneet terrorisminvastaiseen toimintaan ETYJ:in ensisijaisen tehtävien joukkoon kuuluvana aiheena. Venäjä kuitenkin lähestyy ongelmaa ensisijaisesti yksipuolisella sotilaallisella tavalla, kun se itse katsoo olevansa uhkan kohteena. Tämä puolestaan osoittaa sen voimattomuuden vaikuttaa terrorismia aiheuttavien ongelmien syntymekanismeihin. Kun ETYJ pyrkii pitkäaikaiseen vaikuttamiseen, Venäjä pyrkii välittömiin ratkaisuihin – Tšetšenian kriisi on selvin esimerkki terrorismin vastaisesta taistelusta pelkästään sotilaallisten voimakeinojen kautta.⁵⁵

Lisäksi Venäjä pyrkii käyttämään nimitystä ”terroristi” myös sellaisista toimijoista, jotka eivät sitä länsimaisen käsityksen mukaan aivan yksiselitteisesti ole. Leimaavaa nimitystä käytetään selvästi tarkoitusshakuisesti, kun halutaan oikeuttaa oma aikaisempi tai meneillään oleva suorasukainen voimankäyttö tai poliittinen eristäminen. Lisäksi terrorismin uhkaan voidaan vedota, kun on syystä tai toisesta tarkoituksenmukaista rajoittaa joitakin keskeisiä oikeuksia, kuten lehdistönvapautta tai ilmaisunvapautta. Tällainen kielenkäyttö tulee usein esille käsitellessä juuri Tšetšenian alueen konflikteja.

Venäjällä on ollut selkeä intressi vaikuttaa alueelliseen kehitykseen ja ETYJ:in rooliin Vuoris-to-Karabahin, Etelä-Ossetian ja Transnistrian alueilla. Niinpä se on ollut erittäin pettynyt siihen, miten ETYJ on torjunut nk. Kozakin muistion, eli Venäjän virallisen aloitteen aiemmin sovittu neuvottelumenettelyn ohitse, joka tähtäsi konfliktien ratkaisemiseen ja Transnistrian ja Moldovan suhteista sopimiseen.⁵⁶

⁵⁵ Managing Change in Europe, s. 11, s. 11-12

⁵⁶ sama, s. 12

Venäjän johto suhtautuu penseästi sen omasta näkökulmasta katsottuna hallitsemattomiin muutoksiin sen lähialueilla sekä sen intressipiirissä, ja se näkee ETYJ:in mahdollisten muutosten osatekijänä. Venäjän reaktiona on ollut jatkuvasti hyökätä mm. ETYJ:in vaalitarkkailuelimien toiminnan legitimitetin haastamiseksi sekä inhimillisen ulottuvuuden toimintaa vastaan. Yleisempi tyytymättömyyden aihe on ollut väitetty tiettyjen jäsenvaltioiden pyrkimys vaikuttaa toisten valtioiden sisäisiin asioihin. Tästä ajatus- ja toimintamallista olivat konkreettisia osoituksia Moskovan julistus ja Astanan vetoamus, joissa oli allekirjoittajina useita IVY-maita vuonna 2004.⁵⁷

Näillä asiakirjoilla Venäjä on kyseenalaistanut Moskovan asiakirjassa 1991 sovitun periaatteen: ”*commitments undertaken in the field of the human dimension of the CSCE are matters of direct and legitimate concern to all participating States and do not belong exclusively to the internal affairs of the State concerned*”. Sen sijaan Venäjä tuntuu palanneen varhaisempaan argumentaatioonsa sisäisiin asioihin puuttumattomuudesta joka perustuu Helsingin päätösasiakirjan artiklaan kuusi. Tämän periaatteen tulkintaa useimmat jäsenvaltiot eivät katso Moskovan julistuksen juurikaan muuttaneen.

Toinen esimerkki Venäjän valikoivasta tavasta tulkita ETYJ:in sitoumuksia on sen rikkomus periaatetta vastaan, jonka mukaan joukkoja ei tule siirtää toisten valtioiden alueelle ilman sen suostumusta – kuten Venäjä on tehnyt Georgiassa ja Moldovassa.⁵⁸

Kaiken kaikkiaan Venäjän perusvire ETYJ:in suuntaan on tällä hetkellä negatiivinen. Vaikka positiivisiakin toiminnallisia mahdollisuuksia Venäjän kannalta on olemassa, sen näkökulmasta ylivoimaisesti enemmän on asioita, joissa se on eri mieltä järjestön kanssa. Tämän seurauksena Venäjä on menettänyt tunteen, jonka mukaan se hallitsee merkittävää mekanismia turvallisuuspoliittisessa vaikuttamisessa, tai edes omalta osaltaan pystyy vaikuttamaan päätöksentekoon ETYJ:in kautta. Tämän tunteen jatkumiseen vaikuttavat keskeisesti seuraavat kolme kysymystä: Ensinnäkin, näkeekö Venäjä positiivisena sen, että ETYJ on osatekijänä suuntaamassa muutoksia sen lähialueilla, erityisesti Valko-Venäjällä, Keski-Aasiassa ja jopa Venäjällä?

⁵⁷ Managing Change in Europe, s. 12

⁵⁸ sama

Toiseksi, suostuvatko jäsenvaltiot painottamaan järjestön toiminnassa voimakkaammin turvallisuuspoliittisia uhkia ja erityisesti kansainvälisiä uhkia (esimerkiksi terrorisminvastainen toiminta)? Kolmanneksi, pystyykö Venäjä hyödyntämään parantuneet suhteensa Natoon ja EU:hun omien intressiensä ajamiseen näiden organisaatioiden suhteen vai käyttääkö se jatkossakin ETYJ:iä turvallisuuspoliittisen vaikuttamisen kanavana?⁵⁹

3.4.2 Venäjän vaikuttamista

Venäjä on kritisoinut olemassa olevia eurooppalaisia turvallisuusrakenteita – NATO:a, EU:ta ja ETYJ:iä – siitä että nämä eivät pysty ratkomaan Euroopan ja lähialueiden sitkeitä ongelmia ja antanut ymmärtää, että tarvitaan uusi turvallisuusjärjestelmä. On totta, että samaan aikaan kun tätä kritiikkiä esitetään, ETYJ on kriisissä ja sen reformille haetaan ratkaisua järjestön keskeisen päätöksenteon kannalta jumiutuneessa tilanteessa. Järjestön toimintaan liittyy hyvin ristiriitaisia kansallisia intressejä ja Venäjä on erityisesti profiloitunut sen kriitikkona. Kritiikin yhtenä keskeisenä teemana on sen tosiasian esille nostaminen, että ETYJ on ollut menestyskäs organisaatio kylmän sodan blokkien vastakkainasettelun purkamisessa, mutta että se ei ole muodostunut uudeksi kattavaksi turvallisuusorganisaatioksi vaan keskittyy enemmän muiden osa-alueiden kuin sotilas-poliittisen ulottuvuuden toimintoihin. Länsimaisesta näkökulmasta juuri toiminnallisuuden laajentuminen esimerkiksi yksilön turvallisuuden ja oikeuksien puolustamiseksi on tervetullut muutos. Kyseessä on siis näkemysero siitä, mitä pidetään turvallisuuspolitiikan käsitteistön piiriin kuuluvina asioina.

Venäjä on ollut globaalisti puolustusasemassa Neuvostoliiton romahtamisesta saakka. Kun lännessä, erityisesti Yhdysvaltain toimesta, on ajettu muutosta vallitsevaan asiain tilaan ja pyritty levittämään demokratiaa myös ETYJ:in jäsenvaltioihin, on Venäjä pyrkinyt voimakkaasti tilanteen säilyttämiseen kansainvälisessä politiikassaan. Venäjä haluaisi jäädättää muutokset omalla lähialueellaan eikä se varmastikaan halua Georgian tai Ukrainan kaltaisten kehityskulkujen tapahtuvan muualla entisen Neuvostoliiton alueella.⁶⁰

⁵⁹ Managing Change in Europe, s. 12

⁶⁰ The OSCE in Crisis, s. 68

Venäläiset politiikan tutkijat mainitsevat kolme kehitysvaihetta Venäjän ulkopolitiikassa sen itsenäisyyden aikana. Ensimmäinen oli Jeltsinin-Kozyrevin vaihe, jossa nähtiin heikko Venäjä ja muista valtioista riippuvainen ulkopolitiikka. Toinen vaihe oli Jeltsinin-Primakovin vaihe, jolloin Venäjä oli edelleen heikko mutta sen ulkopolitiikka riippumatonta. Nykyinen, Putiniin vahvasti ja osittain Medvedeviin henkilöityvä vaihe nähdään vahvan Venäjän ja riippumattoman ulkopolitiikan vaiheena. Tämä hieman yksinkertaistettu ajattelutapa voidaan myös havaita myös Venäjän suhtautumisessa ETYJ:iin.⁶¹

Ensimmäisessä vaiheessa Venäjä korosti ETYJ:in merkittävyyttä, koska se oli ainoa eurooppalainen organisaatio, jossa sillä oli yhdenvertainen asema muiden Euro-Atlanttisen alueen merkittävien valtioiden kanssa. Venäjän toiveena oli muokata ETYJ:istä eurooppalaisen päätöksenteon ja poliittisen koordinoinnin keskus. Tämä osoittautui turhaksi unelmaksi, koska useimmat muut valtiot olivat jo jäseniä, tai olivat hakeutumassa jäseniksi, organisaatioissa jotka jo toimivat poliittisen päätöksenteon foorumeina. Tämä oli ensimmäinen kerta kun Venäjä joutui raskaasti pettymään odotuksiinsa ETYJ:in suhteen mutta koska sillä ei tuossa tilanteessa ollut neuvotteluvoimaa, sen piti tulla toimeen tilanteen kanssa.⁶²

Toisessa vaiheessa Venäjää kritisoitiin voimakkaasti ihmisoikeuskysymyksistä varsinkin Tšetšenian sotaan liittyen. Vaikka Venäjän demokratian perusteita ei tuolloin käsiteltykään, Venäjä huolestui ETYJ:in kritiikistä myös muita IVY-maita kohtaan. Venäjä nosti Valko-venäjän esimerkiksi perusteettomista syytöksistä ja painostuksesta ETYJ:in taholta. Samaan aikaan Venäjä alkoi asteittain muotoilla varauksiaan ETYJ:n toiminnan suuntautumiseen. Lisääntynyt aktiivisuus humanitääristen kysymysten ja ihmisoikeuskysymysten suuntaan ei ollut Venäjälle mieleen. Tässä vaiheessa Venäjä on alkanut tuntea kontrollin menettämistä ETYJ:in suhteen⁶³

⁶¹ The OSCE in Crisis, s. 68-69

⁶² sama, s. 69

⁶³ sama

Venäjän ja ETYJ:in välit ovat edelleen viilenneet. ETYJ:in toiminnan suuntautumisen li-
säksi Venäjä on toistuvasti tuonut esille ajatuksen organisaation vaikutusvallan yleisestä hei-
kentymisestä. Venäjän edustajat tai virkamiehet ovat tuoneet esille ajatuksen, jonka mukaan
osa ETYJ:in toiminnoista on siirtynyt muille organisaatioille. Venäjän mukaan poliittis-
sotilaallinen turvallisuus on yhä enemmän Naton käsissä, taloudellinen ulottuvuus EU:n kä-
sissä ja ETYJ:in tehtäväksi on jäänyt näiden muiden organisaatioiden arvojen omaksumisen
maissa, jotka eivät ole jäseninä edellä mainituissa organisaatioissa. Venäjä on jopa kyseen-
alaistanut sen, onko ETYJ:illä yhteistä arvopohjaa, mikä on ETYJ:in olemassaolon perustana
oleva perusoletus.⁶⁴

Venäjä on myös itse integroitunut läntisten organisaatioiden kanssa. Sillä on säännöllinen
neuvotteluyhteys niin NATO:n kuin EU:nkin kanssa. Lisäksi Venäjä tekee yhteistyötä suo-
raan Yhdysvaltojen kanssa. Näiden yhteyksien ansiosta Venäjä tuntee saaneensa takaisin ai-
nakin osan menettämästään globaalista statuksesta, eikä se enää tarvitse ETYJ:iä pääkanavak-
seen monenväliseen poliittiseen työskentelyyn Euroopassa. Venäjän Putinin jälkeisen ajan
suhdetta ETYJ:iin värittää vahvasti sen esittämä kritiikki ETYJ:in rakenteita ja toimintoja
vastaan. Tähän kritiikkiin on yhtynyt myös muita, lähinnä IVY-maita. On mahdollista, että
Venäjän ja joidenkin muidenkin maiden tuntema varauksellisuus ETYJ:in toimintaa kohtaan
johtuu myös siitä, etteivät ne halua olla yhtä intensiivisen tarkkailun ja huomion kohteena
kuin aikaisemmin.⁶⁵

Venäjän lausunnoissa TAE -sopimuksen merkityksen rapautuminen linkitetään NATO:n vai-
kutuvallan kasvuun Euroopassa. Lännessä puolestaan sopimuksen ratifiointiin edellytyksenä
on pidetty muiden, sopimuksen ulkopuolisten velvoitteiden täyttämistä, kuten joukkojen ve-
tämistä ja asevarastojen siirtämistä Transnistriasta. Venäjän lausunnoissa NATO:n läsnäolon
vahvistumisen Itä-Euroopassa katsotaan johtaneen voimasuhteiden järkyttämiseen korjaamat-
tomalla tavalla. Venäjän näkökulmasta tukikohtien rakentaminen tai joukkojen sijoittaminen
Baltian maihin, Bulgariaan, Romaniaan, Puolaan, Tšekin tasavaltaan ja Unkariin voidaan
nähdä täysin vastakkaisena sille periaatteelle, jonka mukaan kylmän sodan päätyttyä nimen-
omaan ETYJ:in puitteissa turvallisuuden lisäämisen mekanismina nähtiin ulkomaisten tuki-
kohtien lakkauttaminen ja joukkojen vetäminen ulkomailta kotimaahan.⁶⁶

⁶⁴ The OSCE in Crisis, s. 70

⁶⁵ sama, s. 71

⁶⁶ Statement by mr. Mikhail Ulyanov, head of the delegation of the Russian federation to the Vienna talks on
military security and arms control, at the 2008 OSCE annual security review conference. 2.7.2008.

Tässä yhteydessä Venäjä tietysti ohittaa kätevästi kysymyksen siitä, mikä oli tai on näiden tukikohtia tai joukkoja isännöineiden valtioiden tai niiden kansalaisten vapaan tahdon aste. Kysymys on tietysti myös siitä, voiko Venäjä perustellusti kokea NATO:n tukikohdat tai muut rakenteet lähialueillaan uhkaksi tai omaa turvallisuuttaan vähentäväksi tekijäksi, jolloin se voi edelleen perustellusti vedota ETYJ:in periaatteeseen siitä, etteivät sen jäsenvaltiot saa parantaa omaa turvallisuuttaan vähentämällä muiden jäsenmaiden turvallisuutta.

Nyt kun Venäjä on saavuttanut ainakin osan siitä vaikutusvallasta mikä Neuvostoliiton romahduksen jälkeen hävisi, ei sillä varmaan ole halua liittyä sen paremmin NATO:n kuin EU:n jäseneksi ainakaan lyhyellä aikavälillä. Sen intressejä palvelee paremmin kahdenvälinen yhteistyö ja paikallinen poliittinen vaikuttaminen, sekä toimiminen ETYJ:in kautta laajassa poliittisessa ympäristössä. Siitä huolimatta, että Venäjä esittää kritiikkiä ja käyttää aika-ajoin kovaakin ilmaisua omissa lausunnoissaan, ei lausunnoissa käytetyn sävyn perusteella ole nähtävissä, että Venäjä haluaisi eristäytyä muiden kanssa käytävästä turvallisuuskeskustelusta, vaan päinvastoin säilyttää vahva keskusteluside kaikkien organisaatioiden kanssa.

3.5 ETYJ:in kriisistä

ETYJ on kriisissä. Tämä on ilmeinen tosiasia, jonka tunnustavat niin poliitikot kuin tutkijatkin. Järjestön merkittävyys on vähentynyt ja se on turvallisuuspolitiikan tekijänä huomattavasti pienemmässä asemassa, kuin mitä se oli ennen kylmän sodan päättymistä. Yhtenä vaikuttavana tekijänä on luonnollisesti ollut EU:n nopea nousu ulko- ja turvallisuuspoliittiseksi tekijäksi Euroopassa. EU:ta voitaisiin syyttää melko passiiviseksi sen ETYJ:ille antaman poliittisen tuen suhteen, ottaen huomioon että ETYJ:in 56 osallistujamaasta 25 kuuluu myös EU:hun ja että ETYJ:in budjetista n. 70 % tulee EU-maista.⁶⁷

ETYJ:in päätöksenteko ja etenkin päätösten toimeenpano on lisäksi osittain halvaantunut. On selvästi havaittavissa että Venäjä ja jotkut IVY -maat ovat useissa asiakokonaisuuksissa täysin eri linjoilla toimintaperiaatteista kuin läntiset demokratiat. Venäjän tyytymättömyyden vaikutus on ETYJ:in kriisin ydinkohtia. Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen ETYK otti aktiivisen roolin edesauttaakseen ja vahvistaakseen Venäjää pääsemään yli ”neuvostolaillisuuden” ja ”kansainvälisen sosialistisen lain” perinnöstä. Käytännössä tämä tarkoitti pyrkimystä vauhdittaa Venäjän kehitystä neuvostovaltiosta eurooppalaiseksi valtioksi, jonka toiminta perustuu niin sisä- kuin ulkopolitiikassakin kansainvälisoikeudellisiin ja länsimaisiin oikeusperiaatteisiin. Ottamalla tällaisen roolin ETYJ osittain sitoi oman painoarvonsa Venäjän demokratiake-

⁶⁷ Russia, the OSCE and European Security, s. 3

hitykseen sillä olettamuksella, että Venäjä on yhteistyöhaluinen ja omasta puolestaan tukea antava osallistujavaltio.⁶⁸

Joidenkin tutkijoiden mielestä ETYJ:in poliittinen merkitys on vakavasti kärsinyt EU:n ja NATO:n laajenemisen myötä. EU tarjoaa taloudellista vakautta ja NATO sotilaallisia turvatakuita, joista kumpaakaan ETYJ ei pysty tarjoamaan. Lisäksi ETYJ:in toimintoja, kriisinhallinnasta lähtien, on kasvavassa määrin siirtynyt muille toimijoille. ETYJ kärsii myös toimintatapojensa aiheuttamista vaikeuksista. Siltä puuttuvat kyky tukeutua kansainväliseen lakiin, vahvistettu ja laillisesti sitova perussopimus sekä päivitetty toiminnan perussäännöt. Myös Venäjä vetoaa edellä mainittuihin tekijöihin, mutta omasta subjektiivisesta (tai politisoidusta) näkökulmastaan.⁶⁹

ETYJ on kuitenkin kansainvälisenä organisaationa taitava ja kokenut laatimaan ja ottamaan käyttöön asiakirjoja ja sopimuksia. Sen suuri ongelma on kuitenkin sovittujen asioiden viemisessä käytännön tasolle. Pahimmissa tapauksissa sovitut päätökset jäävät toteuttamatta. Yhtenä taustatekijänä voidaan nähdä ETYJ:in historia. ETYK:in aikakaudella yhteinen säännöstö perustui sarjaan konferensseja, joissa päätökset tehtiin. Tämän jälkeen valtiot saattoivat haastaa toisensa seuraavissa neuvotteluissa kahdenvälisesti sovittujen asioiden toimeenpanosta. Toimeenpanoa saatettiin käyttää myös neuvotteluvaltina. Toisin sanoen yhteinen, organisoitu toimeenpano on vierasta ETYK:ille.⁷⁰

Nykyisellä vastakkainasettelulla ja erimielisyydellä ETYJ:in tulevaisuuden suhteen on myös vaikutuksensa yhteiseen säännöstöön. Esimerkiksi Venäjä on ollut valmis tunnustamaan, että sovituista ETYJ:in periaatteista tulisi pitää tiukasti kiinni. Toisaalta se on kuitenkin vaatinut, että säännöstön noudattamisen prosessia ei pitäisi räätälöidä yksittäisten valtioiden muodostaman ryhmän intressien mukaan, vaan kulttuuriset, kansalliset ja muut intressit pitäisi ottaa huomioon. Tällainen vaatimus tietysti asettaa jotkut ETYJ:in velvoitteet ehdollisiksi joidenkin jäsenmaiden olosuhteissa.⁷¹

Toisaalta ETYJ:illä on edelleen omat vahvuutensa. Ensinnäkin se on edelleen kattavin turvallisuuspoliittinen foorumi. Se ulottuu Euro-Atlanttiselta alueelta aina Euraasiaan. Kaikki valtiot Euroopan suurpiirteiseltä alueelta ovat jäsenmaita. Lisäksi sen päätöksentekojärjestelmä perustuu osallistujien suvereniteettiin ja samanarvoisuuteen sekä konsensuksen löytämiseen. Konsensusperiaate hankaloittaa päätöksentekoa, mutta toisaalta rohkaisee yhteistoimintaan

⁶⁸ The OSCE Between Crisis and Reform: Towards a New Lease on Life, s.12-13

⁶⁹ sama, s.12

⁷⁰ sama, s. 35

⁷¹ sama, s. 36

hyväksyttävän lopputuloksen saavuttamiseksi. Toiseksi järjestö on luonut joukon asemansa vakiinnuttaneita organisaatioita, jotka ovat tunnustettuja toimijoita ja jotka ovat aktiivisessa roolissa jännitteiden lieventämisessä ja luottamuksen rakentamisessa osallistujamaiden välillä. Järjestöllä on myös vankka operatiivinen kokemus kenttäoperaatioistaan ja missioistaan. Eri-tyisesti kokemusta on kertynyt laillisen yhteiskuntajärjestyksen rakentamisen tukemisesta sekä kriisien eskaloitumisen estämisestä ja kriisien jälkeisestä sopeutumisesta. Järjestö on lisäksi aktiivisesti suunnannut huomiotaan uusien uhkien torjumiseen.⁷²

Kolmen erillisen ulottuvuuden puitteissa toimiminen on joissakin yhteyksissä koettu vaikeutena. On mahdollista, että tulevaisuudessa toimintaa tullaan organisoimaan uudelleen. yhtenä perusteena on ollut se, että monet turvallisuuteen liittyvät kysymykset ovat osittain kaikkien ulottuvuuksien vastuualueella. Hyvänä esimerkkinä toimii ihmiskauppa, joka on selvästi paitsi rajaturvallisuuteen liittyvä kysymys, myös yhtä selvästi ihmisoikeuksiin tai sosiaalisiin ja taloudellisiin ongelmiin liittyvä ilmiö. Samalla tavalla monissa ETYJ:in missioissa useat toiminnot ovat eri ulottuvuuksien suhteen läpäiseviä. Kun vielä otetaan huomioon, että joillakin mailla on missiota isännöidessään selvä intressi jättää esimerkiksi ihmisoikeuskysymykset pienemmälle huomiolle, voi olla lyhytnäköistä jatkaa turvallisuuden jakamista eri ulottuvuuksiin käytännön työssä.⁷³

Erillisten ulottuvuuksien ylläpitämistä on toisaalta kuitenkin myös tuettu. Joidenkin jäsenmaiden, etupäässä Venäjän, vaatimuksesta ETYJ:issä on ylläpidetty kahta rinnakkaista päätöksentekojärjestelmää, karkeasti ottaen siten, että Turvallisuusfoorumi käsittelee klassiset poliittis-sotilaalliset asiat ja Pysyvä neuvosto kaikki muut asiat. Näiden kahden päätöksentekaelimen toimintojen lähentämiseksi on tehty joitakin toimenpiteitä. Työskentelymenetelmät ovat kuitenkin erilaiset ja lähestymistavat suuntautuneet turvallisuuden eri ulottuvuuksien mukaisesti. Lisäksi koko ETYJ:in dokumentaatio perustuu eri ulottuvuuksien mukaiseen jakoon.⁷⁴

⁷² Russia, the OSCE and European Security, s. 7

⁷³ Reconceptualization of Security in the CSCE and OSCE. Monica Wohlfeld. s. 7

⁷⁴ sama

3.6 ETYJ:in tulevaisuudesta

ETYJ:in kohtaamat haasteet tulivat selkeästi esille sen ensimmäisessä huippukokouksessa sitten vuoden 1999, Astanan huippukokouksessa joulukuussa 2010, Kazakstanissa. Monet uskoivat viimeiseen saakka, että huippukokousta ei edes pystytä järjestämään, ottaen huomioon suuret erimielisyydet alueellisissa kysymyksissä. Joidenkin mielestä taas kokous oli enemmän kuin tarpeen, jotta ETYJ:in mainetta voitaisiin parantaa ja jotta sen uudistamisessa saataisiin käyntiin uusi vaihe. Skeptikot olivat kuitenkin kokouksen lopputuloksen kannalta enemmän oikeassa. Huolimatta kuukausien valmisteluista ja pitkistä huipputason neuvotteluista, jäsenvaltiot eivät pystyneet saamaan aikaan suunnitelmaa ETYJ:in elvyttämiseksi. Ainoana varsinaisena saavutuksena kirjattiin Astanan julistus (Astana Commemorative declaration), jonka pääsisältönä oli oikeastaan vain Helsingin päätöslauselman ja Pariisin peruskirjan sitoumusten uudelleen vahvistaminen.⁷⁵

ETYJ:in kriisiä ei enää voida kuvata sopeutumiskriisiksi uusien uhkakuvien edessä, vaan kyseessä on sekä poliittinen kriisi sekä toiminnan oikeuttavan legitimitetin kriisi. Itse organisaation perusrakenne on vaakalaudalla. Järjestön poliittinen vahvuus heikkenee kutistuvan budjetin ja vähenevien kenttäoperaatioiden myötä. Seurauksena voi olla keskittyminen meillä olevan toiminnan jatkamiseen ilman näkemystä tulevaisuuden tarpeista ja riittävästä muutoksesta, jolloin järjestö marginalisoituu entisestään.⁷⁶

Ainoa toteuttamiskelpoinen vaihtoehto on vakava yritys luoda uusi konsensus jäsenvaltioiden kesken järjestön poliittis-sotilaallisen ja inhimillisen ulottuvuuden keskeisestä sisällöstä, sekä näiden kesken tehdyistä vaihtokaupoista. Olisi pyrittävä puolustamaan ETYJ:in arvoperustaa mutta samalla rakentaa uusi perusta tulevalle toiminnalle.⁷⁷

⁷⁵ The OSCE's uncertain future

⁷⁶ Identifying the Cutting Edge: The Future Impact of the OSCE. Wolfgang Zellner. s. 34

⁷⁷ sama

4. KOLME VENÄJÄN DISKURSSIA

Tässä kappaleessa taustoitetaan ja eritellään Venäjän diskursseja ETYJ:in suhteen kolmessa eri tapauksessa. Ensin käsitellään ETYJ:in toimintaa Itä-Euroopassa, josta erikseen tarkastellaan Valko-Venäjän, Ukrainan ja Moldovan tapahtumia, sekä Venäjän diskurssia näiden suhteen. Koska ETYJ on toiminut kyseisissä maissa samaan aikaan ja hyvin samantapaisilla toimintamalleilla, tulee toiminnan kuvaamisessa väkisinkin esille toistoa. Venäjän diskurssi näiden alueiden osalta on kuitenkin nähty järkeväksi käsitellä yhdistettynä. Venäjän diskurssi Georgian tilanteeseen liittyen käsitellään vertailun vuoksi omana kohtanaan. Alueellisia tapauksia tarkasteltaessa päähuomio on kiinnitetty tapahtumiin tai toiminnan alueisiin, joilla on liittymäpintaa Venäjän intresseihin. Muita tapahtumia on käsitelty suppeammin jos ollenkaan, eikä seuraavista taustaa kartoittavista alaluvuista voi saada täydellistä käsitystä ETYK:in ja ETYJ:in toiminnasta alueilla. Käsittelyn pääpaino on tapahtumissa ja diskursseissa vuoden 2005 jälkeen.

Taustoittava materiaali on koottu lähes yksinomaan ETYJ:in materiaalista. Tällä tavoin on haluttu antaa vertailupohja Venäjän diskurssille mahdollisimman puolueetonta ja neutraalia näkemystä vasten, toisaalta myös nimenomaan sitä diskurssikamppailun toista osapuolta vastaan, jolle Venäjän voidaan katsoa pyrkivän muodostamaan kilpailevaa totuutta. ETYJ:in vuosikertomukset on suunnattu avoimesti laajalle yleisölle, joten voidaan ajatella niiden tarjoavan sekä sen organisaation näkökulman, jota Venäjä pyrkii opponoimaan, että länsimaistain ajateltuna riippumattoman kuvauksen tapahtumista ja niiden taustoista. Lisäksi tarkastellaan Venäjän diskursseja uuden eurooppalaisen turvallisuussopimuksen tiimoilta vuodesta 2008 eteenpäin.⁷⁸

ETYJ:in toimenpiteet Itä-Euroopassa keskittyvät etupäässä demokratisoitumisen vahvistamiseen Valko-Venäjällä, Ukrainassa sekä Moldovassa. ETYJ käsittelee myös poliittisesti herkeempiä aiheita, kuten vaaliprosesseja näissä maissa sekä ihmissalakuljetusta Ukrainassa, Transnistrian konfliktin ratkaisemista Moldovassa ja autoritaaristen suuntauksien vastustamista Valko-Venäjällä. Tulokset ovat tähän saakka olleet vaihtelevia. Tehtävien onnistuminen

⁷⁸ Viimeistään tässä vaiheessa tutkijan on myönnettävä että tässä tutkimuksessa esiintyy tulkintaa, joka on sidottu nk. länsimaiseen yleisesti hyväksyttyyn ymmärrykseen ja historialliseen kuvaukseen tapahtumista – näytönäkökulman kannalta tämä toki on edelleen yhdenmukaistavaa.

riippuu enemmänkin näiden valtioiden poliittisesta ja taloudellisesta kehityksestä, kuin ETYJ:in ponnisteluista alueella.⁷⁹

Monissa Itä-Euroopan kysymyksissä Venäjällä on erilainen katsantokanta verrattuna ETYJ:iin. Vaikka Venäjä on ETYJ:in jäsenvaltio, se ei aina itse noudata kaikissa kysymyksissä ETYJ:in periaatteita Itä-Euroopan valtioiden kohdalla. Kun ETYJ panostaa demokratisoitumisprosessiin Valko-Venäjällä, vastustaa Venäjä puolestaan kaikkea kritiikkiä, mitä vallitsevaan poliittiseen tilanteeseen kohdistetaan. Transnistrian kysymyksessä Venäjän ja ETYJ:in suhtautuminen Moldovaa kohtaan poikkeavat toisistaan. Ukrainan tulevaisuuden demokratisoitumiskehitys muodostui vedenjakajaksi ETYJ:in ja Venäjän suhteissa.⁸⁰

4.1 ETYJ Itä-Euroopassa

Tässä tutkimuksessa termin ”Itä-Eurooppa”, johon Venäjän Itä-Euroopan diskurssi viittaa, taustalla on ETYJ:in toiminta-alue ”Itä-Eurooppa”, joka käsittää tässä tutkimuksessa käsitellyllä aikavälillä em. valtiot. Tällä hetkellä toiminta-alueella on toiminnassa vain Moldovan missio ja Ukrainan projektikoordinaattori.

Venäjän ”Itä-Euroopan diskurssi” tarkoittaa tässä tutkimuksessa sitä kielenkäyttöä, jota Venäjä on käyttänyt lausunnoissaan ETYJ:issä Valko-Venäjän, Ukrainan ja Moldovan tapahtumista tai jotka se on ETYJ:in puitteissa suunnannut esimerkiksi em. valtioiden edustajille tai johtajille. Termi Itä-Eurooppa voi olla tässä yhteydessä maantieteellisesti harhaanjohtava koska se ei kata koko maantieteellistä tai Itä-Eurooppaa esimerkiksi kylmän sodan ajan poliittisen kartan perusteella.

4.1.1 Valko-Venäjän tilanteesta

Valko-Venäjä julistautui itsenäiseksi Neuvostoliiton hajotessa 1991. Vuonna 1994 valittiin presidentiksi populistinen Lukašenko, joka aloitti välien lähentämisen Venäjän kanssa. Parlamentin ja Lukašenkon välit kiristyivät vuonna 1996 valtataistelun asteelle, kun ilmeisen manipuloidussa kansanäänestyksessä Lukašenkon toimikautta jatkettiin vuoteen 2001. Vuonna 1997 Lukašenko kirjoitti Venäjän kanssa liittosopimuksen, mutta suhteet Venäjään kuitenkin viilenivät kaasuputkikiistan vuoksi 2003. Parlamenttivaalien yhteydessä, kansainvälisten tarkkailijoiden mukaan epärehellisessä äänestyksessä vuonna 2004 puollettiin perustuslain

⁷⁹ Russia, the OSCE and European Security, s. 53

⁸⁰ sama

muutosta, joka salli presidentin asettua ehdolle ilman toimikausien määrän rajoittamista. Lukašenko on itsevaltaisesti tukahduttanut uudistusliikkeet ja ihmisoikeusrikkomukset. Lisäksi vapaan tiedonvälityksen rajoittaminen on jatkunut. Valko-Venäjän väestöstä n. 81 % on valkovenäläisiä ja n.11 % venäläisiä. Maassa puhutaan virallisina kielinä sekä valkovenäjää että venäjää.

Venäjä, Valko-Venäjä ja Kazakstan sopivat tulliliitosta vuonna 2007 ja sopimuksen perusteella tulliliitto tuli voimaan 1.1.2010. On ennustettu, että kehitys tulee jatkumaan yhteisen talo-
usalueen perustamiseen saakka jopa aivan lähivuosina.⁸¹

ETYJ perusti toimiston Valko-Venäjän pääkaupunkiin Minskiin Pysyvän neuvoston päätöksellä ensin vuonna 1997 ja uudelleen lyhyen tauon jälkeen vuonna 2002. Toimisto aloitti toimintonsa helmikuussa 2003. Mandaatti toiminnalle annettiin vuoden loppuun saakka, mutta sitä on jatkettu vuosittain, aina vuoden 2010 loppuun saakka, jonka jälkeen mandaattia ei enää uudistettu. Mission tarkoituksena on ollut tukea Valko-Venäjän hallitusta yhteiskuntarakenteiden kehittämisessä, laillisuuden vahvistamisessa sekä yhteiskuntasuhteiden rakentamisessa ETYJ:in periaatteiden mukaisesti. Lisäksi tavoitteena on ollut avustaa hallitusta taloudellisten ja ympäristöaktiiviteettien kehittämisessä. Edellä mainituista kohdista on raportoitu ja niiden edistymistä tarkkailtu.⁸²

Kuva 5⁸³: ETYJ:in toimisto Valko-Venäjällä sijaitsi Minskissä

Vaikka ETYJ on ainoa yleiseurooppalainen turvallisuusjärjestö, johon Valko-Venäjä kuuluu, jättävät sen hallituksen suhteet ETYJ:in organisaatioihin paljon toivomisen varaa. On melkein mahdotonta puhua valtion suhteesta kansainvälisiin organisaatioihin, kun maan viranomaisrakenteet eivät mielipiteiltään edusta suurta osaa kansasta. Valko-Venäjällä vaikuttavat, demo-

⁸¹ Customs Union between Russia, Belarus and Kazakhstan: implementation - state of play, s.1

⁸² <http://www.osce.org/minsk>

⁸³ <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn5371.htm>

kratiaa kohti pyrkivät voimat ovat useimmiten aivan eri linjoilla toimintatavoista ja tavoitteista viranomaistahojen kanssa.⁸⁴

Valko-Venäjä liittyi ETYK:iin 30.1.1992. Alussa suhteet kehittyivät normaalisti. Valko-Venäjän silloinen presidentti Stanislau Shushkevich osallistui Helsingin konferenssiin ja delegaatio otettiin mukaan parlamentaariseen yleiskokoukseen. Kaksi vuotta myöhemmin presidentti Lukašenko osallistui Budapestin kokoukseen, jossa hän allekirjoitti sotilaspoliittisen periaatesopimuksen (code of behavior). Ensimmäiset ristiriidat ETYJ:in kanssa ilmenivät 1995, kun parlamentaarinen yleiskokous sekä Demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimisto tulivat johtopäätökseen, että Valko-Venäjän parlamenttivaalit eivät vastanneet yleisiä vaatimuksia. Todellinen vedenjakaja oli kuitenkin vasta seuraavan vuoden perustuslakimuutos, joka ei toimeenpanoltaan tai sisällöltään millään tavoin vastannut demokratian periaatteita. Seurauksena kansainvälisen yhteisön reagointi tapahtuneeseen aiheutti Valko-Venäjän syvän ulkopoliittisen eristäytymisen.⁸⁵

Vaikka ETYJ ei laatinutkaan asiasta päätöslauselmaa, se kuitenkin kritisoi Valko-Venäjän viranomaisten toimintaa ja pyrki vaikuttamaan maan tilanteeseen. Pyrkimyksenä oli myös perustaa ETYJ:in pysyvä edustusto maahan. Valko-Venäjän oli lopulta suostuttava tähän, ja pysyvän neuvoston päätöksellä vuonna 1997 perustettiin tarkkailuryhmä (Advisory and Monitoring Group, AMG) Minskiin. Toiminta aloitettiin seuraavana vuonna. Koska hallituksen ja opposition välillä ei käytännössä ollut lainkaan keskusteluyhteyttä, ETYJ:in edustajien täytyi keskustella molempien osapuolien kanssa erikseen ja pyrkiä neuvotteluilla ratkaisemaan erimielisyyksiä. Joitakin kertoja kaikki osapuolet saatiin samaan neuvottelupöytään mutta mitään konkreettisia tuloksia ei saavutettu, koska hallituksen edustajat kategorisesti kieltäytyivät kaikenlaisista myönnytyksistä tiukoissa neuvottelulähtökohdissaan.⁸⁶

ETYJ:in missio Valko-Venäjällä keskeytyi 2002, kun sen henkilökunnan viisumeita ei uusittu ja jatkaminen oli mahdollista vasta pitkien ja vaikeiden neuvotteluiden jälkeen joulukuussa 2002. Mission mandaatti uudistettiin ja vastuualueetta laajennettiin koskemaan mm. talous- ja ympäristökysymyksiä. Toisaalta alkuperäisten tavoitteiden, ihmisoikeus- ja demokratisoimiskehityksen tukeminen, jäivät vähemmälle huomiolle. ETYJ:in vaikutusmahdollisuudet maan poliittiseen toimintaan vähentyivät sen seurauksena valtavasti. Toisaalta samaan aikaan suhteet viranomaisiin paranivat. Ottaen huomioon pyrkimykset jonkinasteiseen yhteistyöhön

⁸⁴ Russia, the OSCE and European Security, s. 39-40

⁸⁵ Russia, the OSCE and European Security, s. 40

⁸⁶ sama, s. 41

EU:n kanssa, Valko-Venäjän tuskin on mahdollista hankaloittaa ETYJ:in toimintaa kohtuuttomasti.⁸⁷

Jälkeenpäin tarkasteltuna voidaan kaikesta huolimatta todeta, että ihmisoikeustilanne on huonontunut Valko-Venäjällä sinä aikana kun ETYJ:in edustus on ollut maassa. Ilman läsnäoloa tilanne voisi tietysti olla huonompikin. Vaikka missio ei ole tuottanut kaikessa laajuudessaan niitä tavoitteita mitä sille on asetettu, sen lakkauttaminen tuskin ainakaan edistäisi Valko-Venäjän opposition tavoitetta eli demokratisoitumista. Myös ETYJ:in muut organisaatiot kuin Minskin toimisto ovat saaneet osansa Valko-Venäjän hallituksen arvostelusta. Demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimisto on saanut osansa, kun se teki johtopäätöksensä vaalien laillisuudesta ja demokraattisuudesta. Arvostelu on ollut molemminpuolista. Vuodesta 1999 vuoteen 2003 ETYJ:in parlamentaarinen yleiskokous antoi hyvin kriittisiä lausuntoja Valko-Venäjän hallinnosta ja se hyväksyi kansallisen lakiasäättävän elimen vasta kuusi vuotta sen perustamisen jälkeen. Myös ETYJ:in mediavaltuutettujen puheenjohtaja on arvostellut Valko-Venäjää kovin sanoin.⁸⁸

Vuonna 2006 ETYJ keskittyi avustamaan Valko-Venäjää yhteiskunnallisten instituutioiden rakentamisessa, sekä vahvistamaan lainsäädännön asemaa ja kehittämään yhteiskuntasuhteita. Lisäksi huomiota kiinnitettiin taloudellisten ja ympäristökysymysten kehittämiseen. Tshernobylin onnettomuuden saastuttamien alueiden toipumiseen liittyi useita projekteja. Inhimillisen ulottuvuuden alueella toimitettiin projekteissa ihmiskauppaa sekä kotiväkivaltaa ja seksuaalista väkivaltaa vastaan. Minskin toimisto tarkkaili lisäksi oikeuskäsittelyjä yhdistymisvapauden, kokoontumisvapauden ja mielivaltaisten pidätysten sekä puolueettoman oikeudenkäynnin näkökulmista. Näissä oikeuskäsittelyissä oli mukana mm. 2006 entinen presidenttiehdokas, vuoden 2004 parlamenttivaalien tarkkailijoita sekä nuorisjärjestön johtaja, joita syytettiin rekisteröimättömien organisaatioiden johtamisesta.⁸⁹

Vuoden 2006 presidentinvaalit olivat erityisen huomion kohteena. Useita satoja ihmisiä, joukossa parikymmentä toimittajaa, pidätettiin vaalikuukautena enimmillään 15 päivän ajaksi hallinnollisella päätöksellä. Ihmisoikeusrikkomuksista tehtiin vuoden aikana n. 80 ilmoitusta toimistolle. Näistä suurin osa koski viranomaisten toimintaa ja liittyi puolueettoman oikeudenkäynnin kieltämiseen.⁹⁰

⁸⁷ Russia, the OSCE and European Security, s. 41

⁸⁸ sama, s. 41-42

⁸⁹ OSCE Annual Report 2006, s.49-50

⁹⁰ sama

Vuoden 2007 aikana jatkettiin edelleen ohjelmia ja projekteja taloudellisten ja ympäristökysymysten parissa, sekä pyrittiin parantamaan Valko-Venäjän hallinnon omaa kykyä näillä alueilla. Yksittäisinä aiheina käsiteltiin uusiutuvien energiamuotojen hyödyntämistä sekä Kyoton ilmastopimuksen velvoitteiden noudattamista. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen aiheista pidettiin seminaari. Tshernobylin saastuttamien alueiden taloudellista toipumista ja ympäristön palautumista jatkettiin edelleen useilla projekteilla. Ihmisoikeuskysymykset ja kotiväkivalta olivat keskeisiä teemoja. Paikallisia poliisiviranomaisia koulutettiin käyttäytymistaidossa. Toimisto tarkkaili edellisen vuoden tapaan oikeuskäsittelyjä yhdistymisvapauden, kokoontumisvapauden ja mielivaltaisten pidätysten sekä puolueettoman oikeudenkäynnin näkökulmista. Oikeudenkäynneissä oli usein syytettyinä nuorisojärjestöjen edustajia. Toimisto vastaanotti useita valituksia rikosoikeusjärjestelmästä sekä Valko-Venäjän kansalaisilta että Valko-Venäjällä oleskelevalta muiden maiden kansalaisilta ihmisoikeusrikkomuksista, joihin olivat syyllistyneet poliisiviranomaiset.⁹¹

Vuoden 2008 keskeisimpinä teemoina talouden ja ympäristökysymysten alueella olivat työs-kentely energiatehokkuuden puolesta ja ulkomaisten investointien lainsäädännöllisen kehyyksen sekä nettirikollisuuden torjuminen. Ihmisoikeusulottuvuuden puitteissa jatkettiin laillisuuden kehittämistä romanien oikeuksien sekä rangaistuslaitosten julkisen valvonnan alueilla. Muutoin toiminta on ollut hyvin samansuuntaista, pitäen sisällään täsmälleen samoja elementtejä kuin kahtena edellisenä vuotena. Tarkkailutoiminnassa kiinnitettiin huomiota mielenosoitusten sujumiseen. Edelleen vastaanotettiin useita valituksia rikosoikeusjärjestelmästä sekä viranomaistoimintaan liittyvistä ihmisoikeusrikkomuksista.⁹²

Vuosien 2009 ja 2010 osalta toiminta on edelleen jatkunut samankaltaisena. ETYJ otti aktiivisemman roolin kielikysymyksessä, ottaen kantaa kahden virallisen kielen laillisen aseman kehittämiseen. Mediatyössä järjestettiin ETYJ:in Mediavaltuutetun kanssa ja yhteistyössä Informaatioministeriön sekä ulkoasiainministeriön kanssa koulutusseminaarin median itsesäätelystä sekä toimittajien eettisistä standardeista ja toimituksellisista menetelmistä. Edelleen vastaanotettiin useita valituksia rikosoikeusjärjestelmästä sekä viranomaistoimintaan liittyvistä ihmisoikeusrikkomuksista.⁹³

⁹¹ OSCE Annual Report 2007, s.52-53

⁹² OSCE Annual Report 2008, s.46-47

⁹³ OSCE Annual Report 2009, s.48-49 ja OSCE Annual Report 2010, s. 53-54

4.1.2 Moldovan tilanteesta

Moldovan sosialistinen neuvostotasavalta on aikoinaan perustettu Ukrainaan kuuluneesta Moldavian autonomisesta tasavallasta sekä Romanianla vuonna 1940 otetusta Bessarabiasta. Neuvostoliiton hajottua Moldova julistautui itsenäiseksi vuonna 1991. Seuraavana vuonna Moldova pääsi YK:n ja ETYK:in jäseneksi. Uuden tasavallan ongelmaksi muodostui sen väestön kansallisuusrakenne. Dnestrin alueen venäläiset ja ukrainalaiset ilmoittivat muodostavansa Dnestrin tasavallan (Transnistria) ja vaativat sen irrottamista Moldovasta. Myös eteläosien gagauzit vaativat itsenäisyyttä. Vuoden 1994 perustuslain mukaan sekä Transnistria että gagauzien alue ovat autonomisia. Levottomuudet eri väestöryhmien välillä ovat jatkuneet.

ETYJ (silloinen ETYK) perusti Moldovaan mission vuonna 1992 tukemaan konfliktien rauhanomaista ratkaisua. Mission päätavoitteena oli avustaa neuvotteluissa pysyvän poliittisen ratkaisun saavuttamiseksi, vakauttaa Moldovan tasavallan itsenäisyys ja suvereenisuus sekä saavuttaa yhteisymmärrys Transnistrian alueen erityisluonteesta. Missiolla pyrittiin myös kattamaan laaja kirjo inhimillisen ulottuvuuden kysymyksiä, mukaan lukien ihmisoikeuskysymykset, vähemmistöjen oikeudet, demokratisoituminen, lehdistönvapaus ja ihmissalakuljetuksen vastainen toiminta. Vuodesta 1999 alkaen Missiolla on ollut mandaatti edesauttaa venäläisten joukkojen, aseiden ja ampumatarvikkeiden siirtämistä pois alueelta ja tuhoamista sekä varmistaa tämän prosessin läpinäkyvyys.⁹⁴

Transnistrian kiistan välittäjät Venäjä, Ukraina ja ETYJ ehdottivat vuonna 2004, että Moldovasta muodostettaisiin liittovaltio, jossa Dnestrin tasavalta ja gagauzit saisivat oman perustuslain ja lainsäädännön, joka kuitenkin olisi Moldovan lainsäädännölle alisteinen.

Vieraiden joukkojen vetäminen pois Moldovan alueelta lisättiin mission mandaattiin Istanbulin konferenssin jälkeen 1999. Jonkin aikaa tehtävässä saavutettiin edistystä ja voitiin katsoa, että tältä osin missio onnistui. Prosessi kuitenkin keskeytyi vuonna 2003, kun Transnistrian viranomaiset estivät toiminnan jatkamisen Portugalin ministerikokouksen jälkeen, jossa hyväksyttiin määrittelemätön lykkäys Istanbulissa asetetulle vetäytymisen takarajalle. Joukkojen vetäytyminen on keskeytetty, koska sopimusta tavanomaisten aseiden rajoittamisesta Euroopassa ei ole onnistuttu ratifioimaan, sekä johtuen Venäjän uudesta eurooppalaisesta turvallisuusorganisaatiosta tekemästä esityksestä seuranneesta keskustelusta. Tilanteen epäselvyys ja

⁹⁴ <http://www.osce.org/moldova>

samalla myös Venäjän haluttomuus toimia aktiivisesti mukana Moldovan konfliktin ratkaisussa vaikeuttavat tilanteen purkamista.⁹⁵

Sotilaallis-poliittisella alueella saavutettiin kuitenkin myös edistystä, kun luottamusta lisäävinä toimenpiteinä onnistuttiin vetämään joukot Transnistrian ja muun Moldovan väliseltä turva-alueelta mission valvonnassa vuonna 2003.⁹⁶

Kuva 6: Turva-alue Moldovan ja Transnistrian välillä. Mission päämaja on Chișinaussa ja kenttätoimisto (field office) Tiraspolissa.⁹⁷

Poliittisen keskustelun näkökulmasta mission asema on kehittynyt. Alussa mission rooli koettiin hiljaisena osapuolena neuvotteluissa, joissa Venäjällä oli vahva vaikutusvalta käsiteltäviin asioihin. Venäjän ja Transnistrian näkemykset yleensä poikkesivat muiden osapuolten näkemyksistä. Vastaavalla tavalla paikallisten viranomaisten ja liike-elämän tavoitteet poikkesivat toisistaan. Myöhemmin neuvotteluosapuolten asemat ovat tasapäistyneet ja ETYJ, Moldova, Venäjä sekä Ukraina käsittelevät alueen asioita tasavertaisemmasta asemasta. Työn jatkaminen on edelleen tasapainoilua voimakkaan Venäjän poliittisen tahdon, Transnistrian sulkeutuneen järjestelmän sekä Moldovian viranomaisten välillä, joista viimeksi mainitut ovat alkaneet ymmärtää ETYJ:in toiminnan laajenemisen suomat mahdollisuudet neuvotteluissa kansainvälisen yhteisön kanssa, erityisesti konfliktienhallintakysymyksissä EU:n ja Yhdysvaltojen kanssa.⁹⁸

⁹⁵ Russia, the OSCE and European Security, s. 43

⁹⁶ sama, s. 43-44

⁹⁷ <http://www.globalsecurity.org/military/world/russia/ogrv-moldova.htm>

⁹⁸ Russia, the OSCE and European Security, s. 44

Vuonna 2006 Moldovan missiossa keskityttiin jännityksen lievittämiseen turva-alueella sekä käsittelemään uusien tullimääräyksien seurauksia, jotka koskevat vientiä Transnistrian alueelta. Lisäksi pyrittiin saamaan poliittiset neuvottelut jälleen käyntiin. Tähän työhön vaikuttivat syyskuun Transnistrian kansanäänestys itsenäisyydestä sekä joulukuun presidentinvaalit, joita kumpaakaan ETYJ ei tunnustanut tai tarkkaillut. Keskeisiä toiminnan kohteita olivat sovittelu kyrillistä ja latinalaista kieltä käyttävien koulujen ristiriidoissa, ihmissalakuljetuksen vastainen toiminta, sekä laillisen yhteiskuntajärjestyksen ja median vapauden edistäminen. Poliittisten aloitteiden osalta ei saavutettu edistystä, koska Transnistria kieltäytyi jatkamasta neuvotteluita. Missio tuki rahallisesti sekä logistisesti Moldovan puolustusministeriötä ylimääräisten ja vanhentuneiden ampumatarvikkeiden tuhoamisessa. Lisäksi neuvoteltiin ehdotuksista ampumatarvikkeiden ja varusteiden tuhoamisesta myös tulevaisuudessa sekä ohjelmien kehittämisestä palveluksesta pois siirtyvän sotilashenkilöstön uudelleen kouluttamisesta ja asuttamisesta.⁹⁹

Marraskuussa 2006 ryhmä ETYJ:in edustajia sekä mission edustajia pääsi ensimmäistä kertaa sitten kevään 2004 tarkastamaan Venäjän federaation ammusvarastoa Colbasnassa, lähellä Moldovan ja Ukrainan rajaa Transnistriassa. Vuoden 2006 aikana ei Venäjän ampumatarvikkeita kuitenkaan siirretty pois Transnistrian alueelta. Arviolta 22000 tonnia ampumatarvikkeita oli varastoituna alueella.¹⁰⁰

Vuonna 2007 missio keskittyi edelleen jännitteiden lieventämiseen turva-alueella ja saattamaan poliittiset neuvottelut uudelleen käyntiin. Transnistrian sovintomenettelyn välittäjät, Venäjä, Ukraina ja ETYJ tarkkailijoineen, EU ja Yhdysvallat tapasivat neljästi. Lisäksi välittäjät ja tarkkailijat tapasivat kerran epävirallisesti Moldovan ja Transnistrian edustajien kanssa. Kaikissa tapaamisissa yritettiin löytää ratkaisua muodollisten sovitteluneuvotteluiden aloittamiseksi, mutta menestystä ei saavutettu. JCC (Joint Control Committee) kokoontui säännöllisesti koko vuoden ja mission edustajat osallistuivat kokouksiin. Pieni edistysaskel saavutettiin, kun keväällä purettiin yksi Moldovan ja yksi Transnistrian miliisiasema. Työtä jatkettiin myös luottamusta lisäävien toimien koulutuksella sekä ampumatarvikkeiden tuhoamisella. Venäjän ampumatarvikkeita ei edelleenkään siirretty pois Transnistrian alueelta.¹⁰¹

Vuonna 2008 missio jatkoi perustavaa työtä Transnistrian tilanteen vakauttamiseksi edistämällä luottamusta lisääviä toimia sekä lisäämällä kontakteja osapuolten välillä. Turva-alueita tarkkailtiin partioimalla ja JCC:n toimintaan osallistuttiin tarkkailijan roolissa. Muodolliset

⁹⁹ OSCE Annual Report 2006, s. 51-52

¹⁰⁰ sama, s. 52

¹⁰¹ OSCE Annual Report 2007, s. 54

neuvottelut pysyivät edelleen jumiutuneina. Yli 1500 oikeudenkäynnissä tarkkailtiin oikeus-uskäsitelyä. Näiden oikeudenkäyntien aiheina olivat korruptio, ihmissalakuljetus, kotiväkivalta ja oikeuden täytäntöönpano. Moldovan presidentti Voronin ja Transnistrian johtaja Smirnov tapasivat ensimmäistä kertaa seitsemään vuoteen keväällä ja uudestaan joulukuussa. Sovintomenettelyn välittäjät tapasivat viidesti. Välittäjien ja tarkkailijoiden epävirallisia tapaamisia järjestettiin myös viidesti. Näillä tapaamisilla, tai muillakaan diplomaattisilla ponnisteluilla ei kuitenkaan saatu muodollisia neuvotteluja jatkumaan. Ammusvarastojen hoitamista kehitettiin ETYJ:in toimintamallien mukaisesti ja Moldovan asevoimien vanhentuneita ampumatarvikkeita hävitettiin erillisellä projektilla. Venäjän ampumatarvikkeita tai muita varusteita ei edelleenkään siirretty pois Transnistrian alueelta.¹⁰²

Moldovan missio keskittyi vuonna 2009 maassa järjestettyihin vaaleihin. Huhtikuun 2009 vaaleissa hallitseva kommunistipuolue sai parlamenttiin enemmistön. ETYJ:in vaalitarkkailijoiden mukaan vaalissa ei havaittu vakavia rikkomuksia. Hävinneet puolueet ryhtyivät mielenosoitukseen, joka kärjistyi väkivaltaiseksi mellakoinniksi. Vaalien jälkeen oppositio kieltäytyi osallistumasta äänestyksiin parlamentissa, joten maahan ei saatu valittua uutta hallitusta eikä presidenttiä, jonka seurauksena istuva presidentti määräsi uudet parlamenttivaalit toimitettavaksi 29.7.2009. Pian uusien vaalien määräämisen jälkeen presidentti Voronin sai Venäjän pääministeri Putinilta lupauksen 500 miljoonan dollarin lainasta Moldovalle. Myös Kiina lupasi elokuussa miljardin lainan kansainvälisen talouskriisin kouriin jääneelle maalle. Oppositio arveli tämän suosivan vallassa olevaa kommunistipuoluetta, erityisesti koska kansainvälinen valuuttarahasto IMF jähdytti oman avustuspaketinsa julkistamisen uusien vaalien jälkeiseen aikaan.¹⁰³

Vaalitarkkailun lisäksi keskityttiin muodollisen neuvotteluyhteyden avaamiseen välittäjäosapuolten ja konfliktiosapuolten välille. Painopiste oli epävirallisissa keskusteluissa, joilla pyrittiin luomaan luottamuksen ilmapiiriä osapuolten välille ja siten luomaan pohjaa konfliktin ratkaisulle neuvotteluteitse. Missio järjesti kolme epävirallista tapaamista kaikkien osapuolten kesken. Marraskuun 6. päivän tapaamisessa Moldovan ja Transnistrian edustajat pystyivät sopimaan säännöllisestä ja luottamuksellisesta kanavasta tiedonvaihdonlele akuuttien ongelmien ratkaisemiseksi. Ensimmäinen virallinen tapaaminen järjestettiin marraskuun lopussa. Luottamusta lisäävien toimien puitteissa järjestettiin joitakin seminaareja, ampumatarvikkeiden varastointia kehitettiin ja Transnistrian alueella sekä turva-alueella jatkettiin partiointia. Venä-

¹⁰² OSCE Annual Report 2008, s. 48

¹⁰³ <http://fi.wikipedia.org/wiki/Moldova>

jän ampumatarvikkeita tai muita varusteita ei edelleenkään siirretty pois Transnistrian alueelta.¹⁰⁴

Vuonna 2010 missio keskittyi rakentamaan luottamusta Chisinaun ja Tiraspolin välille. Epävirallisia tapaamisia välittäjämaiden ja konfliktin osapuolten välille järjestettiin viisi kertaa. Moldovan ja Transnistrian edustajat jatkoivat edellisenä vuonna aloitettuja kahdenvälisiä tapaamisia ja 2010 niihin alkoi osallistua laajempi joukko neuvottelijoita. Näiden tapaamisten sekä muiden luottamusta lisäävien toimien avulla onnistuttiin ratkaisemaan yksittäisiä kysymyksiä vapaan liikkumisen ja talouden alueilla. JCC jatkoi edelleen tapaamisiaan koko vuoden, sekä antoi tukea Joint Peacekeeping Forcen esikunnalle, joka pääsi jatkamaan toimintaansa 2009 usean vuoden keskeytyksen jälkeen. Inhimillisen ulottuvuuden alueella jatkettiin ihmisoikeuksien toteutumista, lainopillisen asiantuntija-avun antamista, lehdistön vapauden edistämistä, sekä ihmiskaupan estämistä ja edistettiin sukupuolien välisen tasa-arvon toteutusta useilla pienillä projekteilla ja seminaareilla.¹⁰⁵

Venäjällä oli vuonna 2010 vielä jäljellä noin 1500 miehen vahvuinen osasto Transnistrian alueella. Joukot partioivat rauhanturvatehtävissä yhdessä Moldovan ja Transnistrian sotilaiden sekä ukrainalaisten sotilastarkkailijoiden kanssa. Osa joukoista vartioi alueella vielä sijaitsevia ammusvarastoja.¹⁰⁶

On ollut viitteitä siitä, että Venäjän 14. Armeijan joukot, jotka on sijoitettu Transnistriaan, ovat joko suoraan tai epäsuorasti tukeneet alueen separatisteja. Venäjä on toistuvasti myös konsensusperiaatetta hyväkseen käyttäen estänyt Moldovan aloitteiden toteutumisen aselepoa valvovien joukkojen vähentämiseksi. Transnistrian viranomaiset puolestaan ovat kyseenalaistaneet koko ETYJ:in läsnäolon tarpeellisuuden kokouksissa, joissa joukkojen käyttöä tai mahdollisia muutoksia käsitellään.¹⁰⁷

Vuosien 2001 ja 2009 välillä on ollut havaittavissa välttelevää suhtautumista Venäjän taholta ratkaisun hakemisessa konfliktiin ETYJ:in tuella. Venäjä on sen sijaan hakenut suoraa neuvotteluyhteyttä Moldovan ja Transnistrian hallitusten kanssa. Tämä onkin johtanut useiden sopimusten allekirjoittamiseen. Venäjän ja ETYK:in/ETYJ:in suhteet Moldovan suhteen kiinnittivät Venäjän hallinnon huomion Itä-Euroopan alueelle ensimmäisenä. Venäjä on tullut kuitenkin samaan neuvottelupöytään ETYJ:in kanssa vasta, mikäli se on epäonnistunut järjes-

¹⁰⁴ OSCE Annual Report 2009, s. 50-51

¹⁰⁵ OSCE Annual Report 2010, s. 55

¹⁰⁶ <http://www.globalsecurity.org/military/world/russia/ogrv-moldova.htm>

¹⁰⁷ Russia, the OSCE and European Security, s. 46-47

tämään suoraa neuvotteluyhteyttä omilla ehdoillaan tai mikäli tällaisten neuvottelujen tulos ei ollut sitä tyydyttävä.¹⁰⁸

4.1.3 Ukrainan tilanteesta

Ukraina julistautui uudelleen itsenäiseksi Neuvostoliiton hajottua 1991. Se oli mukana perustamassa Itsenäisten valtioiden yhteisöä IVY:ä. Ukrainalla on ollut runsaasti erimielisyyksiä Venäjän kanssa Ukraina 1954 liitetyn Krimin niemimaan ja sille sijoitetun Mustanmeren laivaston hallinnasta. Krimin alueesta tuli autonominen tasavalta 1991. Vuonna 1997 Ukraina sopi Venäjän kanssa yhteistyösopimuksen, sopi sen kanssa laivaston jaosta sekä vuokrasi sille Sevastopolin laivastotukikohdan 20 vuodeksi. Ukrainan väestöstä n. 78 % on ukrainalaisia ja n. 17 % venäläisiä. Virallinen kieli on ukraina, mutta venäjän kielellä on myös tunnustettu alueellisen kielen asema.

2000-luvun alussa oppositio osoitti voimakkaasti mieltään vanhaa hallintojärjestelmää ja istuvaa presidenttiä kohtaan. Vuoden 2004 presidentinvaalin voitti Venäjän tukema Janukovitš, mutta oppositio sekä länsimaiset tarkkailijat pitivät vaalia vilpillisenä. Laajojen mielenosoitusten jälkeen vaalit uusittiin ja valtaan nousi opposition edustaja Juštšenko. Samassa yhteydessä presidentin valtaoikeuksia kavennettiin perustuslain muutoksella.

ETYJ:in kenttäoperaatio Ukrainassa on järjestyksessään toinen. Sitä on edeltänyt ETYJ:in Ukrainan missio, joka aloitti työskentelynsä 24. marraskuuta 1994. Ensimmäisen mission tavoitteena oli konfliktin ehkäisy ja kriisinhallinta Krimin autonomisen tasavallan alueella. Missio lakkautettiin onnistuneena 1999. Samana vuonna Ukraina ja ETYJ sopivat uudenlaisen yhteistyön jatkamisesta. ETYJ:in projektikoordinaattori toimii Ukrainassa, tarkoituksenaan suunnitella, toimeenpanna ja tarkkailla projekteja Ukrainan ja ETYJ:in ja niiden instituutioiden välillä. Projektit kattavat kaikki ETYJ:in toiminnan aihealueet. Toiminnassa on mukana sekä Ukrainan valtiollisia elimiä että ei-valtiollisia organisaatioita.¹⁰⁹

¹⁰⁸ Russia, the OSCE and European Security, s. 46-47

¹⁰⁹ <http://www.osce.org/ukraine>

Kuva 7¹¹⁰: ETYJ:in projektikoordinaattori on sijoitettu Kiovaan. Sevastopolin laivastotukikohta näkyy punaisella ympyröitynä kuvassa.

Kun Ukrainan missiota aloitettiin, tunnistettiin Itäeurooppalaisen uuden itsenäisen valtion ja entisen totalitaristisen valtion kohtaamat riskit. Siltä pohjalta toiminnassa painotettiin alueellisen jakamattomuuden tukemista, ihmisoikeuksien turvaamista sekä demokraattisten instituutioiden vahvistamista. Krimin tilanteen vakauttaminen nähtiin tärkeäksi kokonaisuudeksi, koska alueella oli mission aikana vielä todellinen etnisen konfliktin riski sekä voimakkaita separatistisia pyrkimyksiä. Kun välittömät uhkat oli vältetty, keskityttiin laajentamaan toimintaa demokratisoitumisprosessin tukemiseen, ihmisoikeuskysymyksiin ja oikeusperiaatteiden kehittämiseen sekä taloudellis-ympäristöllisiin ja poliittis-sotilaallisiin kysymyksiin.¹¹¹

Ukrainan hallitus on tavallisesti ottanut ETYJ:in toimenpiteet tervetulleina vastaan. Kuitenkin presidentti Kuchman toisella kaudella (1999–2004), kun puutteet ja vajavaisuudet demokrati-an kehittymisessä olivat ilmeisiä, Ukraina kallistui Venäjän kannalle joka pyrki kyseenalaistamaan ETYJ:in vaalitarkkailutoiminnan laillisen oikeutuksen. Vuonna 2003 Venäjä teki Ukrainan ja joidenkin IVY -maiden kanssa aloitteen IVY:n vaalitarkkailusäännöistä, tarkoituksenaan haastaa Demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston muokkaamat ETYJ:in vaalistandardit. Perustettiin IVY:n vaalitarkkailumissio, jonka tarkoituksena oli legitimoida vaaleja IVY -maissa, riippumatta niiden tosiasiallisesta vapaudesta tai vilpittömyydestä. Ukraina kuitenkin teki pesäeron tähän järjestelyyn vuonna 2005, oranssin vallankumouksen jälkeen. Venäjä jatkoi ETYJ:in vaalitarkkailutoiminnan arvostelemista, syyttäen sitä sisäisiin asioihin puuttumisesta, vääränlaisesta ennakkoasenteesta ja epätasapuolisuudesta. Ukraina sanoutui irti näistä lausunnoista, yhdessä Moldovan ja Georgian kanssa.¹¹²

¹¹⁰ <http://www.globalsecurity.org/military/world/ukraine/maps.htm>

¹¹¹ Russia, the OSCE and European Security, s. 47-48

¹¹² sama Security, s. 50

Vuonna 2006 projektikoordinaattori keskittyi avustamaan Ukrainan viranomaisia lainsäädännöllisissä asioissa, sekä tukemaan yhteiskunnallisia instituutioita toimimaan demokraattisten toimintatapojen mukaisesti. Inhimillisen ulottuvuuden aktiviteettien osana on kampanjoitu ihmissalakuljetusta vastaan. Läsnäolon kautta on pystytty myös tukemaan satojen sotilasviroista erotettujen uudelleen koulutusta ja Novobohdanivkan ampumatarvikkeiden räjäytyspaikan puhdistamista. Yli 800 sotilasta noin 20 kaupungissa on saanut koulutusta mm. yritystoiminnasta ja työnhausta. Koulutuksen tuloksena lähes 80 % entisistä sotilashenkilöistä on löytänyt uuden työpaikan. Lisäksi on pyritty tukemaan pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa eri puolella Ukrainaa.¹¹³

Vuosina 2007–2010 Projektikoordinaattorin tehtävät ovat pysyneet lähes muuttumattomina. Novobohdanivkan ampumatarvikkeiden räjäytyspaikan puhdistaminen saatettiin päätökseen vuonna 2007 ja vuodesta 2008 alkaen on avustettu rakettipolttoaineen hävittämisessä vuosittain. Sotilashenkilöstön koulutusta on jatkettu ja joitakin uusia virkoja on perustettu rajavartiolaitokseen. Aktiviteetit ovat painottuneet vuosi vuodelta pois poliittis-sotilaallisen ulottuvuuden alueelta turvallisuustilanteen vakiinnuttua Ukrainassa. Poliisiviranomaisia on koulutettu mm. yhteistyössä Turkin kanssa. Uusina tehtävinä muilla osa-alueilla on ollut ulkomaiden investointien helpottaminen Ukrainaan sekä lukuisten lainsäädännöllisten uudistusten ja koulutustapahtumien tukeminen. Ihmissalakuljetuksen vastaisen kampanjoinnin rinnalle on nostettu myös kotiväkivallan ehkäiseminen.¹¹⁴

4.1.4 Venäjän Itä-Euroopan diskurssi

Venäjän diskurssi on hyvin vaihtelevaa riippuen käsiteltävästä asiasta tai puheena olevasta valtiosta. Ei kuitenkaan voida yksiselitteisesti osoittaa jotakin yksittäistä aihetta tai valtiota, jota aina käsiteltäisiin tietyllä sävyllä, vaan käsittelytapaan vaikuttaa myös sen hetkinen yleinen tilanne sekä se, miten Venäjän oma intressi kohtaa kulloinkin käsiteltävän asian tai miten käsittelytapaa voidaan käyttää poliittisesti tietyssä tilanteessa hyväksi.

Joissakin tapauksissa tuki toisille valtioille on hyvin suoraa. Kuten seuraavassa esimerkissä, tuki on kuitenkin osoitettu valtiolle, eikä ETYJ:in toiminnalle ko. valtiossa:

¹¹³ OSCE Annual Report 2006, s.53

¹¹⁴ OSCE Annual Report -asiakirjat: 2007, s. 56, 2008, s. 50, 2009, s. 53 ja 2010, s. 57

*“We support the Slovenian Chairmanship’s attitude towards admitting Belarus as a fully-fledged member of the Council of Europe. For many years, Russia has been arguing that the contrived pretexts for Minsk’s isolation are inadmissible. It is our hope that this issue will be resolved very soon without any artificial conditions or demands made of Belarus.”*¹¹⁵

Lainaus on puheesta, jossa otetaan kantaa ETYJ:issä Slovenian Euroopan Neuvoston puheenjohtajuuteen. Tässä tapauksessa voidaan siis katsoa, että tavoitteena on tukea poliittisesti Valko-Venäjää, mutta kohdeyleisönä on ETYJ ja pääasiallisena aiheena lausunnossa on Slovenian näkemysten tukeminen Euroopan Neuvoston ja ETYJ:in yhteistyön vahvistamisesta. Lausuma on lisätty aivan lausunnon loppuun ja vaikutelmaksi jää, että se on ikään kuin liimattu muun sisällön jatkeeksi. On siis mahdollisesti vain haluttu käyttää tilaisuutta hyväksi tällaisenkin asian esille nostamiseksi.

Kielenkäytön kannalta on selvää, että lainaukseen sisältyy myös melko avoin kritiikki länsimaita kohtaan, joihin epäsuorasti viitataan, kun puhutaan ”kehitellyistä tekosyistä” ja ”keinotekoisista ja kelvottomista ehdoista tai vaatimuksista”, jolloin epäsuorasti sanotaan syiden tai vaatimusten olevan perusteettomia. Vaikka ilmaus onkin epäsuora, se ei suinkaan ole peitetty, vaan tämä luokitteleva viittaus on aivan avoin ja suora, ts. kääntäen, mitkä tahansa tähän saakka esitetyt vaatimukset tai syyt Valko-Venäjän jäsenyyden ehdoiksi ovat keinotekoisia. Minskin aseman todetaan erikseen perustelematta olevan ”eristetyin”.

Venäjä on esiintynyt harvoissa lausunnoissa yhdessä muiden maiden kanssa. Valko-Venäjän kanssa on kuitenkin annettu yhteinen lausunto Turvallisuusfoorumin kokouksessa 4.11.2009 Wienin dokumentin päivittämisestä. Lausunnon antoi Venäjän delegaation silloinen puheenjohtaja Mikhail Ulyanov. Pääasiallisena sisältönä on esitysluonnos uudeksi dokumenttitekstiksi. Yhteinen lausuma varsin keskeisestä dokumenttipäivityksestä voidaan katsoa erittäin voimakkaaksi molemmiin puoliseksi poliittiseksi tueksi. Vastaavanlainen vahvan tuen ilmaisu on suoraan nähtävissä mm. seuraavassa lausunnossa:

“Other parties to the START Treaty, alongside Russia and the United States, were Belarus, Kazakhstan and Ukraine. The historic role of that Treaty would have been incomplete without the considerable efforts taken to implement it by

¹¹⁵ Statement by mr. Anvar Azimov, permanent representative of the Russian federation, at the meeting of the OSCE permanent council. 4.6.2009

*Minsk, Astana and Kiev and also without their full compliance with their commitments under the Lisbon Protocol of 1992.”*¹¹⁶

IVY -maiden kanssa yhdessä annetussa lausunnossa ETYJ:in toiminnasta ”kovan turvallisuuden alueella” on useita mielenkiintoisia kohtia. Lausunto annettiin Turvallisuusfoorumin kokouksessa 18.11.2009. Lausunnossa nousi esille toistona samoja teemoja, joita Venäjä on tuonut esille mm. esityksessään uudeksi eurooppalaiseksi turvallisuusesitykseksi. Voidaan katsoa, että saamalla lausuntoon mukaan seitsemän IVY -maata, mukaan lukien Valko-Venäjä, sekä antamalla lausunnossa IVY -maiden puolesta näkemyksensä (”*The member states of the Collective Security Treaty Organisation (CSTO) are convinced that...*”) Venäjä saa lausunnotteen paljon enemmän painoarvoa kuin ilman muiden maiden mukana oloa. Lausunnon pääasiallinen sisältö ei sinänsä pidä sisällään mitään ETYJ:in toimintaan nimenomaan Itä-Euroopassa liittyvää.¹¹⁷

Moldovan kohdalla Venäjä vetoaa usein myös pitkäaikaisiin ja voimakkaisiin siteisiin, mikä kääntäen viittaa Venäjän vahvoihin alueellisiin intresseihin lähialueillaan:

*“Russia and Moldova have long-standing historic ties, and our countries share many overlapping interests in various areas. As one of Moldova’s closest neighbors, we are interested in further strengthening its sovereignty and constitutional status as a neutral country.”*¹¹⁸

Lainauksessa mielenkiintoinen seikka on se, miten Venäjä puhuu yhteisistä intresseistä sekä siitä, miten nimenomaan *Venäjällä* on intressi vahvistaa Moldovan suvereenisuutta sekä sen ”*perustuslaillista statusta neutraalina valtiona*”. Tulee mieleen kysymys siitä, miten suvereenia on ulkopuolelta vahvistettu suvereenisuus tai miten neutraali voi olla Venäjän pieni lähinaapuri, jos Venäjällä on ”*päällekkäisiä intressejä eri alueilla*” sen kanssa. Vastaus riippuu tietysti pitkälti siitä, miten syvälle materiaaliin tai muihin konkreettisesti ilmeneviin kysymyksiin Venäjä on lähialueillaan valmis vaikuttamaan ja miten voimakkaasti.

Edellisen kohdan pohdintaan voi yrittää löytää vastausta myös seuraavan lausuman kautta:

¹¹⁶ Statement by mr. Anvar Azimov, permanent representative of the Russian federation, at the meeting of the OSCE permanent council 15.4.2010

¹¹⁷ Statement by the Republic of Armenia, the Republic of Belarus, the Republic of Kazakhstan, the Kyrgyz republic, the Russian federation, the Republic of Tajikistan and the Republic of Uzbekistan at the meeting of the OSCE Forum for Security Co-operation. 18.11.2009

¹¹⁸ Statement by mr. Anvar Azimov, permanent representative of the Russian federation, at the meeting of the osce permanent council 24.6.2010

”... we should like to note that the stepped-up monitoring of internal Moldovan processes is hardly in line with the objectives of the mandate of that field mission... ...Mission frequently departs quite significantly from an unbiased portrayal of the facts and is often guilty of a tendentious description of events taking place in the country.”¹¹⁹

Lausunnossa arvostellaan melko kovin sanoin ETYJ:in toimintaa Moldovassa. Jos Venäjä lausuu ETYJ:in toiminnan syyllistyvän tarkoitushakuisuuteen ja antavan virheellisen kuvauksen tosiasioihin verrattuna, voidaan lausunnon katsoa olevan melko vahvasti latautunut. Kääntäen, mikäli jokin on tosiasiaan verrattuna virheellinen, ja sellaisen kuvan antamiseen syyllistytään, voidaan ajatella epäsuorasti sanottavan että ETYJ tarkoituksellisesti valehtelee maan tapahtumista. Lisäksi myös tässä kohtaa herää kysymys intressistä; miksi nimenomaan Venäjä on ärtynyt ETYJ:in tavasta edistää Moldovan demokratisoitumista, johon länsimaisittain ajateltuna *”Moldovan sisäisten prosessien monitorointi”* varmaankin viittaa. Kokonaan toinen kysymys on se, miten Moldovan omat viranomaiset vastaavana aikana ovat suhtautuneet ETYJ:in toimintaan eli onko kyseessä Venäjän tuki Moldovan viranomaisille, sen jollekin konfliktiosapuolelle vai puhtaasti omien tavoitteiden mukainen ohjaaminen.

Kun ajatellaan Moldovan määrätietoista politiikkaa länsimaiden suuntaan lähentymisestä tai venäläisten joukkojen läsnäoloa Transnistrian alueella vastoin Moldovan pyyntöä poistua alueelta ehdoitta, kysymys tuskin on tuen ilmaisusta Moldovalle ETYJ:iä vastaan. Mikäli asetelmaa tarkastellaan vielä Moldovan viranomaisten ja Venäjän suhteen näkökulmasta, voidaan Venäjän lausunnoista löytää asiaa mahdollisesti valottava esimerkki:

“In connection with the decree signed recently by the acting President of the Republic of Moldova, Mr. Mihai Ghimpu, declaring 28 June as the so-called “day of Soviet occupation”, we should like to inform the OSCE participating States of the position of the Russian Federation on this matter. We regard this step as part of a deliberate political campaign aimed against Russo-Moldovan partnership.”¹²⁰

On vaikeata kuvitella Moldovan haluavan tahallaan tehdä poliittista kampanjaa huonontakseen välejään Venäjään. Lainauksessa viitataan Venäjän miehitykseen 28.6.1940, jolloin Ro-

¹¹⁹ Statement by mr. Anvar Azimov, permanent representative of the Russian federation, at the meeting of the OSCE Permanent Council 29.4. 2010

¹²⁰ Statement by mr. Anvar Azimov, permanent representative of the Russian federation, at the meeting of the OSCE Permanent Council 1.7.2010

manian osana ollut Moldova, ilman Transnistrian aluetta, vallattiin Neuvostoliiton toimesta. Olkoonkin, että presidentti Ghimpun määräys uudesta muistopäivästä jakaa mielipiteitä myös Moldovassa ja on saanut kritiikkiä myös maan vasemmistolaisilta puolueilta ja korkeilta virkamiehiltä, ei Venäjän voimakkaan kannanoton voida katsoa vahvistavan Moldovan nykyistä asemaa sen laillisesti hallitsevan hallituksen ja johdon näkökulmasta, mikä olisi linjassa aikaisemman lausunnon kirjaimellisesti tulkitun hengen kanssa.

Pikemminkin voidaan ajatella Venäjän haluavan vaikuttaa Moldovan sisäisiin asioihin omista intressinäkökulmistaan. Todettakoon vielä, että sinänsä Venäjällä ei ollut varsinaista tarvetta informoida ETYJ:in jäsenmaita tapahtuneesta ottaen huomioon asiasta Moldovassa nousseen sisäpoliittisen kuohunnan, joka ylitti kansainvälisen uutiskynnyksen ja joka sinällään kuuluu demokratian normaalien toimintaperiaatteiden piirteisiin.

Tarkasteltaessa Venäjän diskurssia Ukrainaan liittyen, voidaan aivan vastaavalla tavalla löytää sävyltään hyvin erilaisia lausuntoja riippuen siitä, miten käsiteltävä asia tai asiayhteys kohtaa Venäjän omien intressien kanssa.

*”We think it important that within the framework of these measures the Co-ordinator (in Ukraine) should continue to observe a balance in all three key dimensions. Right now, it would seem, the accent is still being placed on matters having to do with the third “basket”, while clearly not enough attention is being paid to the other areas of concern.”*¹²¹

Lausunnossa on kritisoitu toiminnan painottumista kolmannen ulottuvuuden, ts. inhimillisen ulottuvuuden alueelle. Tässä ei ole mitään sinänsä poikkeavaa Venäjän muihin lausuntoihin verrattuna, sen intresseissä on selkeästi painottaminen kovan turvallisuuden asioihin sekä taloudellisiin kysymyksiin. Sävy on kuitenkin kokonaisuudessaan sovitteleva, eikä suoranaista kritiikkiä inhimillisen ulottuvuuden toimintaakaan kohtaan ole annettu. Ukrainan tapauksessa kyse on kuitenkin myös siitä, että juuri tässä tapauksessa ETYJ:in puitteissa tapahtuva kieli-kysymysten käsitteleminen ja vähemmistöjen oikeuksien edistäminen sopii hyvin Venäjän omiin intresseihin. Seuraava lainaus valottaa tätä asiaa edelleen:

“... the Co-ordinator (in Ukraine) must continue to focus his efforts on counter-ing xenophobia and promoting the rights of ethnic minorities. We regard this aspect as particularly important in the light of the growing trend towards ban-

¹²¹ Statement by mr. Anvar Azimov, permanent representative of the Russian federation, at the meeting of the OSCE Permanent Council 18.6.2009

*ishing the Russian language from many areas of everyday life in Ukraine – this in spite of the fact that Russian is not only the native tongue for eight million Russians but also the primary means of communication for many other ethnic groups representing one half of the citizens of that country.*¹²²

Knut Vollebaek, OSCE:n Vähemmistövaltuutettu, vaihtoi vielä erikseen edellä mainittuun lausuntoon liittyen tietoja kielikysymyksistä Venäjän kanssa vierailullaan Moskovassa vuoden 2009 maaliskuussa, josta Venäjä esitti erikseen kokouksessa tälle kiitoksensa. Tällaisissa yhteyksissä kielenkäyttö on imartelevaa jopa ylitse lausunnoissa normaalisti esiintyvän, diplomaattisen kohteliaan sävyn. Samassa yhteydessä Venäjä nostaa esille kuitenkin venäjän kieleen kohdistuvan syrjinnän ja rajoitukset muissa maissa.

Myös Ukrainan kanssa Venäjällä on erimielisyyksiä, joita se nostaa esille ETYJ:in toimintojen kautta, vaikka alueella ei olekaan maiden keskinäisiin väleihin liittyviä suoranaisia konflikteja. Kyseeseen tulevat lähinnä maiden harjoittaman ulkopolitiikan erot suhteessa muihin maihin. Vastineeksi Georgian sodan syitä eritelleen Tagliavinin komission raportista laaditussa lausunnossaan Venäjä pääsee niputtamaan myös Ukrainan syyllisten joukkoon kun sen erittelee sodan syttymiseen johtaneita kehityskulkuja:

*“...serious destabilizing factors the military support offered to the Saakashvili regime, particularly through the supply of arms, above all by the United States of America, Ukraine, the Czech Republic and Israel...”*¹²³

Samaan kohtaan lausuntoaan Venäjä liittää toistuvasti Georgian sodan yhteydessä käyttämänsä Kosovo-vertauksen, tällä kertaa siten, että NATO:n Bukarestin huippukokouksessa huhtikuussa 2008 annettu Kosovon itsenäisyyden tunnustaminen olisi rohkaissut Georgiaa aloittamaan sodan ja luottamaan länsimaiden apuun. Asiatyhteys tarjoaa Venäjälle hyvän tilaisuuden viestittää Itä-Euroopan maille, että NATO:n apuun ei voida luottaa. Asiatyhteyttä korostaa se, että samassa kokouksessa nimenomaan Makedonialle, Georialle ja Ukrainalle annettiin rohkaisevia viestejä mahdollisesta tulevasta NATO-jäsenyydestä. Voidaan ajatella että edellisessä lainauksessa maat on nimenomaan mainittu eriteltyinä, jos halutaan korostaa että nimenomaan Ukrainan ei ole syytä luottaa NATO:n lupauksiin tai leimautua Venäjän silmissä joukkoon, jonka mukana se ollut mukana aseistamassa Georgian sodan aloittanutta osapuolta.

¹²² Statement by mr. Anvar Azimov, permanent representative of the Russian federation, at the meeting of the OSCE Permanent Council 18.6.2009

¹²³ Statement by mr. Anvar azimov, permanent representative of the russian federation, at the meeting of the OSCE permanent council 27.5. 2010

Kaiken kaikkiaan voidaan kuitenkin todeta, että Venäjän ja Ukrainan suhteet ovat kohtuullisen hyvällä tolalla huolimatta sen energiariippuvuudesta sekä siitä aiheutuneista erimielisyyksistä, tai siitä että Ukraina on yksi aktiivisimmista PfP -maista. Hyvä ilmapiiri heijastuu myös Venäjän kielenkäyttöön myös lausunnoissaan:

*“On the whole, it is pleasing that with the emergence of a new Ukrainian leadership there have been qualitative changes in the organization of long-term ties between Russia and Ukraine. This trend was strengthened by the first official visit in a fairly long time by the President of the Russian Federation to Ukraine on 17 and 18 May, during which important decisions were adopted on the further development of Russo-Ukrainian co-operation and its translation into a real strategic partnership. We are confident that this forward-looking development will be maintained in the future – in the interests of our countries and our peoples – and will be reflected in our joint work in the OSCE.”*¹²⁴

Lainauksessa mainitaan Ukrainan uusi johto, jolla viitataan Viktor Yanukovychin valintaan Ukrainan presidentiksi aikaisemmin tänä vuonna, sekä epäilemättä myös uuden poliittisen johdon linjauksiin, joihin kuului mm. NATO-jäsenyyden hakemisen poistaminen ulkopoliittisesta linjauksesta.

4.2. Georgia

Venäjän Georgia-diskurssi käsitellään omana kohtanaan, vaikka ETYJ:illä ei enää olekaan Georgiassa missiota. Tapahtumat Georgian sodan jälkeen ovat kuitenkin olleet merkittävässä osassa keskustelua niin yleisesti kansainvälisissä suhteissa kuin ETYJ:in piirissäkin. Georgia-diskurssi poikkeaa luonnollisesti muusta ETYJ:in piirissä käydystä keskustelusta, koska Venäjä on itse ollut konfliktin osapuolena ja on edelleen vahvasti läsnä edelleen kytevässä alueellisessa konfliktissa.

4.2.1 Georgian tilanteesta

Georgia julistautui itsenäiseksi Venäjästä kansanäänestyksen jälkeen vuonna 1991. Valtion tilannetta hankaloittivat kuitenkin etniset konfliktit Abhasiassa ja Etelä-Ossetiassa, joiden separatistiliikkeet uhkasivat hajottaa valtion useaan osaan. Etelä-Ossetian sodan 1991–1992

¹²⁴ Statement by mr. Anvar Azimov, permanent representative of the Russian federation, at the special meeting of the OSCE Permanent Council 22.7.2010

Etelä-Ossetia. Mission tehtävänä on ollut tarkkailla monikansallisia rauhanturvajoukkoja Georgian ja Ossetian konfliktin alueella. Lisäksi on mm. tuettu Georgian poliisivoimia terrorismin vastaisessa toiminnassa sekä organisoituneen rikollisuuden torjunnassa.¹²⁷

Vuonna 2006 saavutettiin pientä edistymistä talouselämän toimintaedellytysten parantamiseksi, mutta varsinaisia poliittisia edistysaskelia ei saavutettu. JCC:n keskinäinen keskusteluyhteys hiljeni vuoden lopulla, eikä demilitarisoinnissa saavutettu minkäänlaista edistystä. Useat yksittäiset välikohtaukset kärjistyivät entisestään kiristyneitä välejä konfliktialueilla. Tällaisia tapauksia olivat mm. Georgian puolustusministeriön tulittaminen, Georgian ja Ossetian mielisjoukkojen kuolonuhreja vaatinut laukaustenvaihto sekä useat maamiinojen aiheuttamat räjähdyskset. Koska tilanne oli poliittisella tasolla jumiutunut, huomiota kiinnitettiin taloudellisten olojen kohentamiseen sekä inhimillisen ulottuvuuden toimenpiteisiin. Venäjän presidentti allekirjoitti 28.8.2006 tunnustuksen Etelä-Ossetian ja Abhasian itsenäisyydelle.¹²⁸

Missio jatkoi tukeaan Georgian valtiolle sen muutosprosessissa myös seuraavana vuonna. Lisäksi jouduttiin reagoimaan ennakoimattomiin tapauksiin. Osana yrityksiä saada aikaiseksi rauhanomainen ratkaisu Georgian ja Ossetian konfliktiin, aloitettiin ETYJ:in johtama talouselämän elvyttämishjelma. Poliittinen tilanne, samoin kuin turvallisuustilanne, huononivat kuitenkin usean riittävän kehityskulun seurauksena. Tällaisia olivat mm. kiista vedenjakelusta alkukesästä sekä ohjusammuntatapaus elokuussa. kaikesta huolimatta uusi mission johtaja isännöi ensimmäistä JCC:n virallista täysistuntoa yli vuoteen. Missio tarkkaili ja myös osallistui helpotti ETYJ:in toimia 11 päivän poikkeustilan aikana Tbilisissä lokakuussa, jota seurasi tuhansien opposition mielenosoittajien hajottaminen, johtavan tv-aseman sulkeminen ja aikaistettujen presidentinvaalien järjestäminen seuraavan vuoden alkuun.¹²⁹

Tbilisi vetäytyi JCC:sta keväällä 2008 ja esitti sen sijaan toimintatapaa, jossa Georgian, Etelä-Ossetian ja Venäjän lisäksi EU, ETYJ ja Sanakoyevin hallinto ottaisivat aktiivisen roolin neuvotteluiden edistämisessä.¹³⁰

ETYJ:in operatiivinen kyky joutui todelliseen testiin kun se joutui mukauttamaan toimintansa alkuvuoden presidentin- ja parlamenttivaalien tarkkailusta turvallisuustilanteen erittäin nopeaan huononemiseen ja lopulta sodan puhkeamiseen elokuussa. Sodan puhkeamisen jälkeen ETYJ keskittyi lähes täysin tarkkailutehtäviin sekä ponnisteluihin tilanteen vakauttamiseksi.

¹²⁷ OSCE mission to Georgia, s.2

¹²⁸ OSCE Annual Report 2006, s. 57

¹²⁹ OSCE Annual Report 2007, s. 60

¹³⁰ Russia's War in Georgia: Causes and implications for Georgia and the World, s. 8, 20-21

Missio otti nopeasti käyttöön 20 uutta tarkkailijaa humanitäärisen kriisin helpottamiseksi ja tarkkailutoiminnan tehostamiseksi.¹³¹

ETYJ asetti loppuvuodesta tarkkailijoita valvomaan tulitaukoalueita Etelä-Ossetian raja-alueilla ja varautui lisäämään tarkkailijoiden määrää aina sataan henkilöön saakka. Yhdysvallat ja Saksa esittivät vaatimuksen Venäjän joukkojen vetämisestä ja Etelä-Ossetian ulkopuolella olevien venäjän joukkojen korvaamisesta ETYJ:in tarkkailijoilla. Sama vaatimus esitettiin samana syksynä myöhemmin presidentti Sarkozyn toimiston toimesta. Venäjä ei suostunut näihin vaatimuksiin. Myöhemmin rauhansopimuksessa ETYJ nostettiin keskeiseen rooliin erityistoimenpiteiden kehittämiseksi turvallisuuden takaamiseksi Georgiassa ja erityisesti Etelä-Ossetian alueella.¹³²

Venäjän näkemyksen mukaan se on toiminut kriisissä välittäjän ja rauhanturvaajan ominaisuudessa, kun taas Georgian johto, Gamsahurdian hallinto, on toiminut sotatoimien alkuunpanijana ja myöhemmin neuvotteluprosessien rapauttajana ja jättänyt sopimusteitse neuvotellut asiat noudattamatta sekä syylistynyt sotilaallisiin provokaatioihin ja hyökkäyksiin rauhanturvaajia vastaan. Venäjän mukaan georgian tarkoituksena ei ole missään vaiheessa ollut sitoutua rauhanomaiseen ratkaisuun, huolimatta useista venäjän pyynnöistä palata neuvottelupöytään, vaan se on koko ajan valmistautunut sotaan. Epäsuorasti viitataan myös länsimaiseen tukeen, jonka vahvistamana ja rohkaistamana Georgian hallinto on voinut näin tehdä.¹³³

Huolimatta pysyvän neuvoston lukuisista yrityksistä saavuttaa yksimielisyys, missio jouduttiin lopettamaan alkuvuodesta 2009, koska Venäjä esti joulukuussa 2008 ETYJ:in vuoden kerrallaan voimassa olleen mandaatin uusimisen. ETYJ toimii konsensusperiaatteella, joten yhden jäsenvaltion eriävä kanta riittää. Partiointia ja tarkkailua jatkettiin mission purkamissuunnitelman mukaisesti aina kesäkuun loppuun saakka, jonka jälkeen kaikki toiminnot lopetettiin.¹³⁴

¹³¹ OSCE Annual Report 2008, s. 54

¹³² Russia's War in Georgia: Causes and implications for Georgia and the World, s. 8, 20-21

¹³³ Statement by mr. Anvar Azimov, permanent representative of the Russian federation, at the special meeting of the OSCE permanent council. 28 August 2008. Regarding South Ossetia and Abkhazia

¹³⁴ OSCE Annual Report 2009, s. 58

4.2.2 Venäjän Georgia-diskurssi

Venäjän diskurssissa Georgian kriisiin liittyen on erotettavissa kolme kohdetta, jotka värittävät voimakkaasti käytetyn ilmaisutavan luonnetta ja joiden suuntaan on erilaisia tavoitteita. Nämä kohteet ovat Georgian valtiollinen johto, kansainväliset järjestöt, ennen muita luonnollisesti NATO ja ETYJ, sekä kolmantena nk. suuri yleisö, jonka voidaan nähdä olevan joko sisäpoliittinen yleisö tai yleisesti ottaen kansainvälinen yleisö. Luonnollisesti nämä kohteet menevät diskurssin näkökulmasta katsottuna suurelta osalta päällekkäin, esimerkiksi Georgian johdolle suunnattu viesti on yhtälailla suunnattu suurelle yleisölle, mutta erilaiset tavoitteet ja vaikuttimet, samoin kuin erilaiset kielelliset vaikuttamisen keinot tulevat kuitenkin usein esille.

Kaikessa kielenkäytössä on havaittavissa selkeä ero kaikkeen muuhun ETYJ:in piirissä käytyyn keskusteluun ja kannanottoihin. Kielenkäytön sävy on selvästi suorasukaisempaa ja aggressiivisempaa. Erityisesti kuitenkin nimenomaan Georgian johtoon kohdistuvat sanavalinnat tuntuvat välillä, traagisesta yhteydestään huolimatta, lähes koomisilta. Sodan aikana Saakashvilia kutsuttiin hulluksi, presidentiksi joka viljelee idioottimaisia ajatuksia ja mieheksi joka ei lopeta ennen kuin on haistanut verta.

Venäjä on toistuvasti tuonut esiin, että alueellisten konfliktien selvittäminen ETYJ:in alueella on sen tärkeimpiä ulkopoliittisia prioriteetteja. Erityisesti tuodaan esille entisen Neuvostoliiton alueella sijaitsevat kriisialueet, koska niillä asuu paljon Venäjän ”kansalaisia ja maanmiehiä”, joiden oikeuksia Venäjä katsoo olevansa velvoitettu puolustamaan. Lisäksi Venäjä tuo esille ”vuosisatoja vanhat historialliset, kulttuuriset, sosiaaliset, taloudelliset ja etniset siteet”, joiden perusteella sen on valvottava tällaisten alueiden etuja. Tällaisella argumentaatiolla Venäjä pyrkii toisaalta oikeuttamaan toimintansa ja samalla nostaa itsensä muiden silmissä asiantuntevaksi ja paikallisesti vaikutusvaltaiseksi toimijaksi, jota se tietysti kiistämättä jossakin määrin onkin. Georgian kriisin yhteydessä mainitaan tyypillisesti ”venäläiset rauhanturvaajat” joiden tehtävänä on suojella alueen siviiliväestöä sen sijaan että puhuttaisiin venäläisistä joukoista, saatikka miehitysjoukoista.

Venäjä on jo ennen kriisin eskaloitumista aseelliseksi konfliktiksi useaan otteeseen painottanut, että sen sotilaallinen läsnäolo alueella on rauhanturvaamista ja vastaavasti heti sodan alettua kysymys oli Putinin mukaan ”rauhan palauttamisesta”, rauhanturvaoperaatiosta. Venäjä vetosi myös Georgian toimeenpanemaan kansanmurhaan Etelä-Ossetian alueella, millä perusteella voitiin sanoa kyseessä olevan humanitäärinen väliintulo. Venäjä myös vertasi toimiaan

Georgiassa länsimaiden toimintaa Kosovossa, mukaan lukien separatististen alueiden tunnustamisen.

”... it is well known that it is precisely thanks to Russian peacekeepers in the conflict zones that peace and stability have been maintained for more than 15 years, while the local population has had every opportunity to enjoy a calm working environment and peaceful development...”¹³⁵

Puhuessaan paikallisen väestön etujen ajamisesta Venäjä käyttää paljon rauhallista, käytännönläheiseltä vaikuttavaa lähestymistapaa, jossa tuodaan esille esimerkiksi pyrkimys parantaa kriisialueen asukkaiden elinoloja, jopa niin, että olojen parantamisen tulee olla etusijalla muuhun toimintaan nähden, jolloin taloudellisen kehityksen kautta myös poliittinen tilanne saataisiin rauhoittumaan. Tällä pyritään edelleen vahvistamaan toiminnan oikeutusta, sekä samalla voittamaan, ainakin sisäpoliittisessa keskustelussa, kansalaisten hyväksyntä toiminnalle alueella.

” We believe it is necessary to be guided by a strictly pragmatic approach, namely that of improving the life of the people who live in the conflict zones. We are of the opinion that efforts to resume use of transportation arteries in the South Caucasus should already be made now rather than waiting for the appropriate political conditions ”¹³⁶

Tällä keinoin toimimalla Venäjä voisi tietysti päästä vaikuttamaan alueella omien etujensa mukaisesti, kun paikalliset osapuolet ovat mahdollisesti alisteisessa neuvotteluasemassa tai muuten heikkoja.

Edelleen oikeutusta omalle toiminnalle haetaan vetoamalla lausunnoissa ja puheissa tunnetuihin kansainvälisiin sopimuksiin ja yleisesti tunnustettuihin arvoihin. Tämä on vakiintunut malli melkein kaikissa lausunnoissa. Samalla kun pyritään oikeuttamaan oma näkemys tai toiminta, vastataan länsimaiden Venäjän toimintaa kohtaan esittämään kritiikkiin samalla mitalla, käyttämällä ulkoisesti hyvin samantyyppistä argumentointia.

¹³⁵ Statement by the representative of The Russian federation at Working Session III Of The OSCE Annual Security Review Conference. Wien. 2008

¹³⁶ Statement by the representative of the delegation of the Russian federation at the fourteenth meeting of the OSCE economic forum. Praha 2006.

Länsimaita ja etenkin NATO:a ja ETYJ:iä syytetään joko suoraan tai epäsuoraan, erityisesti tuodaan esille ETYJ:in kykenemättömyys estää kyseisenlaisten kriisien syntyminen saatikka niiden eskaloituminen.

” Turning to the decision by the Greek Chairmanship, I should like to conclude by stating that the OSCE has regretfully once again demonstrated its inability to find a solution to a complex problem that is entirely within the Organization’s mandate.”¹³⁷

Venäjä kääntää ETYJ:in Georgian operaation loppumiseen johtaneen tapahtumaketjun omilla lausunnoissaan niin päin, että se olisi itse ollut halukas jatkamaan neuvotteluja ja että se on pahoillaan päätöksestä päättää operaatio. Venäjä kieltää olleensa vastuussa neuvottelujen päättymisestä umpikujaan ja syyttää sen jälkeen ETYJ:iä kyvyttömyydestä ratkaista ongelmia. Se, mikä neuvotteluissa aiheutti ylitsepääsemättömiä hankaluuksia, oli luonnollisesti Etelä-Ossetian ja Abhasian status. Venäjä liittää näiden alueiden käsittelyyn toistuvasti ”siviilien ampumisen Tskhinvalissa” sekä ”aluetta jo vuosia turvanneiden venäläisten rauhanturvaajien ampumisen”. Näillä kytköksillä Venäjä pyrkii osoittamaan separatististen alueiden oikeuden itsenäisyyteen sekä oman tukensa oikeutuksen.

Viitaten sekä NATO:n operaatioihin Balkanilla, Kosovon itsenäisyyden tunnustamiseen että juuri muutamaa kuukautta aikaisemmin käytyyn Georgian sotaan, todetaan mm., että:

”...to regard the “centralism” of NATO or any other body, cultivated on the basis of so-called regional, historical or civilization-based “exclusivity”, as the ultimate approach cannot and will not be a “panacea” for strengthening European security. On the contrary, it creates divisions in Europe, increases tension and gives rise to disunity in the relations between and the actions of members of the Euro-Atlantic community.”¹³⁸

Puheenvuoroissa, joissa käsitellään täysin rutiininomaisesti ETYJ:in eri projektien suunnittelua sen eri osa-alueilla ja eri maissa, Venäjä rinnastaa mielellään Kosovon tilanteen ja Georgian tilanteen. Sodan jälkeen Venäjä ilmoitti olevansa edelleen periaatteessa ETYJ:in

¹³⁷ Statement by mr. Anvar Azimov, permanent representative of the Russian federation, at the meeting of the osce permanent council 14.5.2009

¹³⁸ Statement by mr. Alexander Grushko, deputy minister for foreign affairs of the Russian federation, at the joint meeting of the forum for security co-operation and the permanent council. 18.2.2009.

toimintojen tukena Georgiassa, mutta ottavansa kuitenkin huomioon ”voimien radikaalin uudelleen järjestymisen” alueella.

Venäjä nojautuu mielellään myös omissa lausunnoissaan länsimaisen lehdistön artikkeleihin, joissa käsitellään konfliktissa tapahtuneita Georgian sotarikoksia, mm. Der Spiegel, The New York Times, The Sunday Times ja BBC mainitaan erikseen lähteinä, jotka ovat raportoineet silminnäkijäkertomuksiin perustuvia artikkeleita tapahtumista. Tällä epäilemättä pyritään lisäämään Venäjän näkemyksen mukaisen kerronnan uskottavuutta länsimaisen yleisön silmissä. Venäjä on viitannut myös tapauksiin, joissa ETYJ:in tarkkailijat olisivat käyttäneet raportoinnissaan lähteinä Georgialaista mediaa, nimeltä mainittuina Rustavi 2 ja Imedi, joiden mukaan Venäjä olisi valmistellut hyökkäystä Georgiaan. Tarkkailijoita Venäjä syyttää lisäksi siitä, että nämä eivät olisi käyttäneet raportointinsa pohjana omia havaintojaan, vaan Georgian viranomaisia, jotka olisivat antaneet näille puolueellista informaatiota.

Yhteenvetona, Venäjä luonnehtii Georgian johdon toimia kavalaksi hyökkäykseksi, joka oli mitä räikein rikkomus kansainvälisiä normeja ja humanitäärisiä periaatteita vastaan ja joka aiheutti vakavan iskun ETYJ:in arvovallalle. Venäjä korostaa, että se oli useaan otteeseen varoittanut kehityskulusta, joka oli johtamassa avoimeen konfliktiin. Vastaavasti Venäjä luonnehtii Georgian johdon lausuntoja siitä että se ei halua pyrkiä kohti sotaa, tietoisesti harhautukseksi, jonka turvin se saattoi valmistautua Etelä-Ossetian valtaamiseen. Sotatapahtumia Venäjä on luonnehtinut kauhistuttaviksi ja verisiksi, ja sodan alkua massiiviseksi iskuksi Tskhinvalin siviiliväestöä ja venäläisiä rauhanturvaajia vastaan. ETYJ:iä puolestaan on Venäjän lausunnoissa toistuvasti luonnehdittu kyvyttömäksi näkemään mitä tapahtuu, tunnistamaan tapahtumien luonnetta ja raportoimaan niistä puolueettomasti. Venäjän mukaan ETYJ:in johto on kärsinyt Etelä-Ossetian väestön ja johdon silmissä huomattavasta arvostuksen alentumisesta. Venäjän mukaan ETYJ ei ollut tehtäviensä tasalla konfliktin estämisessä, sen aikana tai sen jälkihoidossa. Saakashvilin toimia luonnehditaan sotilaalliseksi seikkailuksi. Venäjän ehtona Georgian tilanteen käsittelylle ETYJ:issä on sen uuden ”poliittis-laillisen realiteetin” alueella, joka on muuttunut Georgian Etelä-Ossetiaan suuntaamana sotilaallisen aggression seurauksena. Tämä tarkoittanee käytännössä Etelä-Ossetian hyväksymistä tasavertaiseksi neuvottelukumppaniksi konfliktin ratkaisemiseksi.

4.3 Uusi eurooppalainen turvallisuussopimus

Venäjän federaation presidentti Medvedev teki aloitteen uuden, laillisesti sitovan dokumentin laatimiseksi – Sopimus Euroopan turvallisuudesta – joka määrittäisi konkreettiset periaatteet monenvälisten suhteiden hoitamiseksi sekä valtioiden ja turvallisuuden alalla toimivien organisaatioiden vastuista keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Ensimmäinen aloite uudesta sopimuksesta tuotiin esille presidentti Medvedevin puheessa Berliinissä 5.6.2008 pidetyssä tapaamisessaan Saksan johdon kanssa. Puheessaan Medvedev haastoi eurooppalaiset valtiot kattavan eurooppalaisen turvallisuussopimuksen laatimistyön luonnostelemiseen. Medvedev vihjasi, että ETYJ voisi periaatteessa olla kattava turvallisuusarkkitehtuuri, mutta että se ollut kyennyt muodostumaan sellaiseksi.

Puhe on kaiken kaikkiaan melko yleisellä tasolla ja vaikka siinä tehty esitys ja sen perustelut herättivätkin vilkasta keskustelua länsimaissa, ei siinä ole kovinkaan paljon konkreettista sisältöä, johon tarttua. Jos se luetaan täysin kriitikittömästi, voidaan sen tulkita olevan aito keskustelunavaus uuden turvallisuusrakenteen luomiseksi ja ihmisoikeuksien, lehdistön vapauden ja demokratisoitumiskehityksen puolustuspuheenvuoro. Tulkintoja sen tarkoitusperistä voidaan tehdä laidasta laitaan. Puheen englanninkielinen käännös on LIITTEENÄ 5.

Presidentti Medvedev toisti esityksensä lokakuussa samana vuonna järjestetyssä World Policy Conferencessa Evianissa. Useiden, lähes samansisältöisinä toistettujen puheiden ja lausuntojen jälkeen, vasta marraskuussa 2009, Kreml julkaisi Internet-sivuillaan konkreettisen, 14 erillistä artiklaa sisältävän luonnoksen uudesta sopimuksesta. Myös sopimusluonnos on niin ylimalkainen, suorastaan hätäisesti laaditun oloinen, että se on jättänyt länsimaat hankalaan tilanteeseen näiden joutuessa miettimään, miten siihen oikein pitäisi suhtautua. Epävirallinen käännös esityksestä on LIITTEENÄ 6.

Presidentti Medvedevin puhe Berliinissä oli jaettu karkeasti ottaen neljään osaan, joista kaksi keskimmäistä ovat merkityksellisimmät niiden tavoitteellisuuden kannalta. Puheen toisessa osassa otetaan kantaa uuteen turvallisuusjärjestelyyn. Toinen ja kolmas osa poikkeavat myös sävyltään puheen alusta ja lopusta.

Puheen ensimmäisessä osassa korostetaan tavanomaisten kohteliaisuuksien ja muodollisuuksien lisäksi Venäjän ja Saksan hyviä suhteita ja yhteistyötä, sekä yhteisiä intressejä ja arvomaailmaa. Saksan suhdetta verrataan suhteeseen koko Länsi-Eurooppaan. Kantavana ajatuksena puheen alussa on kuitenkin sen seikan korostaminen, että kylmän sodan vastakainasettelu on ohi, että Venäjä on kiinteä osa Eurooppaa ja että sen eristämisen ja samalla eristymisen aika on ohi. Venäjä haluaa palata globaaliksi poliittiseksi vaikuttajaksi ja talousvaikuttajaksi, sekä lisäksi se korostaa tuovansa taloudelliset, henkiset ja materiaaliset voimavaransa yhteistoimintaan mukanaan. Tärkeänä yksityiskohtana puheen alussa tuodaan esille laillisuusperiaate, jota tulisi myös kansainvälisesti kunnioittaa, varsinkin vaikutusvaltaisten ja suurten valtioiden toiminnassaan. Laillisuusperiaate rinnastetaan YK:n periaatteisiin, joiden mukaan valtiot toimivat yhdenvertaisina ja yhteisen päätöksenteon valtuuttamina. Näiden periaatteiden mukaisesti toimimalla voitaisiin vastata tulevaisuuden ennen kaikkea taloudellisiin haasteisiin.

Puheen toinen osa on selkeästi jos ei hyökkäävä, ainakin voimakkaan provosoiva. Medvedev peräänkuuluttaa nykyisten Atlanttisten suhteiden sijaan yhtenäisyyttä, ETYJ:in iskulausetta lainaten, Vancouverista Vladivostokiin. Samassa yhteydessä viitataan huolestuttavaan selektiivisyyteen ja politisoituneeseen tulkintaan yhteiseen historiaan Euroopassa. Lisäksi Medvedev varoittaa joidenkin valtioiden marginalisoinnista ja eristämisestä, sekä erilaisten turvallisuusrakenteiden ylläpitämisestä yhteisen ja yhtäläisen turvallisuusrakenteen kehittämisen kustannuksella. Euroopan turvallisuusrakenne kantaa Medvedevin mukaan edelleen mukanaan menneisyydestä perittyä ideologista leimaa. Medvedevin mukaan ETYJ on toisaalta institutionaalisesti kehittymätön ja toisaalta osa jäsenvaltioista ajaa sen kautta kylmän sodan blokkiajattelun mukaisia tavoitteitaan. Omalla painollaan jatkuvan blokkipolitiikan mainitaan vaarantavan hedelmällisen yhteistyön.

NATO kuvataan puheessa kyvyttömäksi löytämään olemassaololleen uusia perusteita. Tehtävien ulottamisella keskinäisestä puolustuksesta globaaliksi turvallisuustoiminnaksi, tai laajeneminen uusia jäseniä hyväksymällä eivät Medvedevin mukaan ole toimiva ratkaisu. Myös NATO:n itälaajeneminen leimataan yksiselitteisesti Venäjän ja NATO:n suhteita vakavasti vahingoittavaksi. Toisaalta mainitaan, että yhteistyö NATO:n kanssa Afganistanissa on toiminut vähintään tyydyttävästi.

Seuraavaksi Medvedev luonnehtii ETYJ:iä menestyksekkääksi saavutukseksi omana aikanaan ja kysyy, miksi nykyaikana ei voitaisi ottaa seuraavaa askelta haasteista huolimatta ja luonnostella laillisesti sitovaa sopimusta Euroopan turvallisuudesta. Nykyään Euro-Atlanttisella alueella toimivat organisaatiot voisivat tulla sopimuksen osapuoliksi. Sopimus tulisi perustumaan YK:n peruskirjan periaatteisiin. Medvedev kutsui kaikki Euroopan maat mukaan luonnostelemaan sopimusta, ilman liittolaisuuden tai muiden ryhmittymien intressejä, yksittäisinä valtioina ja vain omine intresseineen. Yhteisinä haasteina nostetaan esille elintarvikekriisit, energiaturvallisuus, kaas- ja öljyputkien operoiminen yhteistyönä, teknologinen kehitystyö sekä erilaisten korkeateknologian alan yritysten yhteistoiminnat sekä erityisesti investoinnit Venäjälle. Lisäksi tulisi katkaista yksipuolisen toiminnan ja reagoinnin kierre ja ottaa aikalisä esimerkiksi Kosovon tilanteen, NATO:n laajenemisen ja ohjuspuolustuskysymyksen suhteen.

Kritiikkiä saa länsimaiden asenne, joka kuvataan sellaiseksi, että Venäjän tulisi muuttaa politiikkaansa länsimaiden suuntaan silloin kun eroavaisuuksia esiintyy. Syytetäänpä länsimaita suoranaisestä kaksinaismoralismistakin, kun on kyse suhtautumisesta valtioihin, joiden demokratiakehityksessä tai ihmisoikeustilanteessa on huomautettavaa.

Puheen kolmannessa osassa otetaan kantaa Venäjän poliittisen järjestelmän kehittymiseen. Lyhyesti kuvattuna demokratiakehityksen kuvataan olevan kymmenen vuoden jälkeen alkuvaiheessaan, mutta lupaavalla tolalla. Sen sijaan länsimaat eivät aina osaa tulkita tilannetta oikein Venäjän kehitystä. Venäjän suhtautumista ja panostusta ei-valtiollisiin toimijoihin omassa maassa kuvataan tärkeäksi ja hyödylliseksi. Sen lisäksi tuodaan esille uskonnonvapauskysymykset sillä reunahuomautuksella, että kuitenkin etnisten jännitteiden ratkaisemiseksi tulee tehdä yhteistyötä. Lehdistön vapauden ja sen toiminnan suojaamisen merkitystä korostetaan vielä lopuksi. Puheen viimeisessä osassa palataan vielä kahdenvälisten suhteiden merkitykseen ja korostetaan kaupankäynnin, teknisen tiedonvaihdon ja tieteellisen yhteistyön merkitystä.

Evianissa lokakuussa 2008 pitämässään puheessa presidentti Medvedev toisti esityksensä, korostaen tällä kertaa erityisesti seuraavia kohtia: Omaa turvallisuutta ei saa varmistaa muiden turvallisuuden kustannuksella, sotilaalliset liittoumat eivät saa ryhtyä toimiin, eivätkä ne saa kehittyä siten, että nämä toimet murentavat turvallisuusympäristön yhtenäisyyttä ja että yhdelläkään valtiolla tai organisaatiolla ei tulisi olla yksinoikeutta rauhan ja vakauden ylläpitämiseen Euroopassa.¹³⁹

¹³⁹ Medvedevin puhe Evianissa 8.10.2008

Seuraavan vuoden kesällä Venäjän ulkoministeri Lavrov antoi poikkeuksellisen pitkässä lausunnossaan, ETYJ:in vuosittaisessa turvallisuustarkastelukonferenssissa Wienissä, tähän saakka hyvinkin epämääräisille esityksille ensimmäistä kertaa hieman konkreettisemman muodon. Sopimuksessa tulisi olla neljä konseptuaalista osaa. Ensimmäisessä osassa määriteltäisiin valtioiden väliset suhteet laillisesti sitovasti. Tässä Lavrov toisti Medvedevin jo Evianissa korostamat periaatteet ja mainitsi vielä näiden ulkopuolelta kunnioituksen minkä tahansa valtion puolueettomuutta kohtaan. Toisessa osassa määriteltäisiin periaatteet aserajoitusten, luottamusta lisäävien toimien sekä sotilasdoktriinien soveltuvuuden osalta. Erityisesti Lavrov nosti esille määrittelytarpeen käsitteen ”substantial combat forces” osalta. Kolmas osa keskittyisi kriisinhallintaan ja ennaltaehkäisyyn selkeiden, sovittujen ja kaikissa tapauksissa sovellettavien menettelytapojen määrittelyn kautta. Neljännessä osassa käsiteltäisiin uusien uhkien, kuten joukkotuhoaseiden leviämisen estämisen, järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan, terrorismin ja muiden vastaavien uhkien käsittely valtioiden ja organisaatioiden välisessä yhteistyössä.¹⁴⁰

Se mikä on kaikkein ilmeisintä ehdotuksessa uudeksi turvallisuussopimukseksi, on ETYJ:in toiminnan toisen ja kolmannen ulottuvuuden täydellinen sivuuttaminen ja keskittyminen puhtaasti kovan turvallisuuden, eli sotilaallis-poliittisen ulottuvuuden toimintoihin.

4.3.1 Venäjän turvallisuussopimusdiskurssi

Medvedevin pitämistä puheista on syytä nostaa tarkempaan tarkasteluun muutamia erillisiä kohtia. Ensinnä tarkastellaan kohtaa, jossa Medvedev haluaa alleviivata nykyisten turvallisuusjärjestelyiden ongelmia ja mahdollisesti huonontaa näiden asemaa entisestään:

” It is hard to escape the conclusion that Europe’s current architecture still bears the stamp of an ideology inherited from the past. An organization such as the OSCE could, it would seem, embody European civilizations’ newfound unity, but it is prevented from doing so, prevented from becoming a full-fledged general regional organization. The problem is not just in the organization’s own in-

¹⁴⁰ Statement by mr. Sergei Lavrov, minister for foreign affairs of the OSCE Annual Security Review Conference. Wien, 23.6.2009.

complete institutional development but also in the obstruction created by other groups intent on continuing the old line of bloc politics.”¹⁴¹

Blokkiajattelun kantautuminen nykyiseen turvallisuusarkkitehtuuriin esitetään johtopäätöksenä, eikä vaikutelmana tai tulkintana. Tämä on linjassa Venäjän muissa yhteyksissä esittämän kritiikin kanssa ja sikäli loogista. Organisaation epätäydellisyys nostetaan esille erikseen erittelemättä mitä tällä tarkoitetaan, mutta tässä viitataan todennäköisesti juuri laillisesti sitovan peruskirjan tai muun vastaavan sopimuksen puuttumiseen. Tämä tietysti on tosiasia jota ei voida kiistää, toimeenpano ETYJ:issä on riippuvainen poliittisesta sitoutumisesta eikä kansainvälisoikeudellisesta sitovuudesta.

Lainauksen lopussa palataan vielä ”muihin ryhmiin” jotka jatkavat ”blokkipolitiikkaa” ”luomalla esteitä” toiminnalle. Tämä vaikuttaa olevan peittelemätön viittaus EU:iin ja etenkin NATO:on, joiden Venäjä on jatkuvasti arvostellut toimivan päällekkäin ETYJ:in kanssa ja joista varsinkin NATO:n toiminta on ärsyttänyt Venäjää koko kylmän sodan päättymisen jälkeisen ajan. Kritiikissä on käytetty mielenkiintoista sanavalintaa siinä mielessä, että puhuesaan muiden ryhmien asettamista esteistä toiminnalle, Venäjä itse on syylistynyt suurelta osin niiden esteiden luomiseen, jotka ovat halvaannuttaneet esimerkiksi TAE -sopimuksen toimeenpanon, puhumattakaan lukuisista tapauksista, joissa Venäjä on tosiasiallisesti estänyt mm. vaalitarkkailutyötä tai lehdistönvapautustyötä.

Seuraavaksi käsitellään otteita, jotka mahdollisesti liittyvät suoraan tai välillisesti Venäjän tavoitteisiin NATO:n suhteen. Kesäkuun 2008 puheessaan Medvedev toteaa mm. seuraavasti:

” NATO has also failed so far to give new purpose to its existence. It is trying to find this purpose today by globalizing its missions, including to the detriment of the UN’s prerogatives, which I mentioned just before, and by bringing in new members. But this is clearly still not the solution. There is talk of exchanging further NATO expansion to the east for ‘something else’, but I think this is just so many illusions. I think that in such a case our relations with NATO would be completely undermined, ruined for a long time to come. There will not be confrontation of course, but the price would nonetheless be high indeed and would cause serious damage.”¹⁴²

Medvedev tuo ensin esille, että NATO:n olemassaololla ei tällä hetkellä ole tarkoitusta. Myöskään tässä tarkoituksen löytämiseksi nimetyt keinot eivät ratkaise ongelmaa, Toisin sa-

¹⁴¹ Medvedevin puhe Berliinissä 5.6.2008

¹⁴² sama

noen, NATO:lla ei ole edellytyksiä toimia kattavana turvallisuusorganisaationa Euroopassa. Tämä ei sinänsä ole kovin yllättävää kun ajatellaan miten paljon esim. ETYJ:ssä on jo Euroopan alueella valtioita, jotka eivät edes halua NATO:n ottavan kattavan turvallisuusorganisaation roolia itselleen. Toisaalta tuskin NATO haluaisikaan ottaa roolia laajan turvallisuuden takaajana, kun ajatellaan mitä ETYJ:n toiminnan toinen ja kolmas ulottuvuus pitävät sisällään. Mahdollisesti tämä kohta on kuitenkin suunnattu nimenomaan muille kuin NATO-mailla tai jäsenyyttä tulevaisuudessa haluaville maille. Tarkoituksena voi olla vahvistaa Kollektiivisen turvallisuuden järjestön jäsenmaiden tai Venäjän etupiiriin kuuluvien maiden tunnetta siitä, että NATO:lle on olemassa varteenotettavia vaihtoehtoja.

Merkittävämpää on kuitenkin se, mitä sanotaan seuraavaksi. NATO:n laajenemiseen edelleen entisen Varsovan liiton alueelle otetaan selvä kanta. Laajeneminen leimataan ”illuusioksi”, jolla olisi vakavia seuraamuksia. Kahdessa lauseessa seuraamukset tuodaan esille jopa neljään kertaan, suhteet ”murennetaan”, ”raunioitetaan pitkäksi ajaksi”, ”hintana olisi korkea” ja siitä aiheutuisi ”vakavaa vahinkoa”.

Ennen kaikkea nämä molemmat kannanotot kuitenkin toimivat pohjustuksena esityksessä hieman myöhemmin mainitulle seuraavalle kohdalle, jossa kutsutaan valtiot osallistumaan sopimuksen luonnosteluun:

” Absolutely all European countries should take part in this summit as individual countries, leaving aside any allegiances to blocs or other groups. National interests stripped bare of any distorting ideological motivations should be the starting point for all taking part.” ¹⁴³

NATO:a ei siis puheessa kutsuta mukaan suunnittelemaan uutta eurooppalaista turvallisuusorganisaatiota. Vaikka NATO:n jäsenmaat olisivatkin mukana suunnittelussa, voisi Venäjä saada uudessa, oman esityksensä mukaisessa järjestelyssä mekanismin, jolla se voisi vähintään hidastaa, ellei jopa estää NATO:n tekemiä päätöksiä sotilaallisen turvallisuuden alueella Euroopassa, lailliseen sitovuuteen vetoamalla. Seuraavana vuonna julkistettu luonnos sopimuksesta jaettiin kuitenkin valtioiden lisäksi suoraan myös NATO:lle, EU:lle, Kollektiivisen turvallisuuden järjestölle, IVY:lle ja ETYJ:lle. Sopimusluonnoksessa on edelleen mielenkiintoisia tulkinnan mahdollisuuksia tai suoranaisia ristiriitaisuuksia sotilasliitosten tai muiden liittoumien kannalta tarkasteltuna. Sopimusluonnoksen toisen artiklan ensimmäisessä kohdassa todetaan, että:

¹⁴³ Medvedevin puhe Berliinissä

” A Party to the Treaty shall not undertake, participate in or support any actions or activities affecting significantly security of any other Party or Parties to the Treaty.”

Tämä muotoilu jättää kunkin jäsenvaltion tulkittavaksi, minkä toimenpiteiden tai aktiviteettien se voi kokea vaikuttavan omaan turvallisuustilanteeseensa merkittävästi. Aivan vastaavalla tavalla saman artiklan toisessa kohdassa todetaan sotilasliittojen, liittoumien ja organisaatioiden osalta, että:

”... decisions taken in the framework of such alliances, coalitions or organizations do not affect significantly security of any Party or Parties to the Treaty.”

Periaatteessa tällä tavalla muotoiltu laillisesti sitova sopimuslause voisi johtaa tilanteeseen, jossa esimerkiksi Suomen hakemus sotilasliitto NATO:n jäseneksi voitaisiin kokea Venäjän kannalta merkittäväksi muutokseksi ja Venäjä voisi veto-oikeudellaan estää Suomen jäsenyyden.

4.3.2 Venäjän mahdollisista vaikuttimista turvallisuussopimusesityksen taustalla

Yhtenä keskeisenä vaikuttimena Venäjän ulkopoliitikassa etenkin sen lähialueilla voi olla NATO:n laajenemisen estäminen tai ainakin laajenemisen hidastaminen. Ajan pelaaminen voi olla hyvä tapa pyrkiä luomaan tilanne, jossa NATO joutuu oman olemassaolonsa uudelleen määrittelyssä tilanteeseen, jossa vanhat turvallisuusorganisaatiot Euroopassa ovat käyneet voimattomiksi puuttumaan kovien turvallisuusuuhkien turvaamiseen ja sen oma toimintakyky Euroopassa on heikentynyt. EU:lla ja ETYJ:illä ei käytännössä nytkään ole kykyä käyttää kovia keinoja niitä tarvittaessa, YK: toimintakyky on NATO:on verrattuna vähintään rajallimpi ja varsinkin nopeaa reagointia vaativissa tilanteissa heikko poliittisen menettelytavan vuoksi. Aikaa Venäjä voi pelata hämmentämällä keskustelua ETYJ:in tulevaisuudesta teke-mällään aloitteella.

Toisena keskeisenä vaikuttimena voi olla ETYJ:in toimintaedellytysten kaventaminen ja sitä kautta vaikutusmahdollisuuden luominen järjestön uudelleenorganisoimisen tai reformin yhteydessä sen tulevaisuuden roolin määrittämisessä. On ilmeistä, että tällaisessa tilanteessa Venäjä pyrkisi vähentämään toisen ja kolmannen ulottuvuuden toimintaa ja sitä kautta vähentämään valtioiden ETYJ:in vaikutusmahdollisuuksia muissa kuin kovan turvallisuuden kysymyksissä. Sillä, että Venäjä pyrkii korostamaan ns. uusia uhkia, kuten terrorismia tai järjestäytyntä rikollisuutta, se voisi pyrkiä luomaan ETYJ:istä tai sen seuraajasta varteenotettavan kilpailijan NATO:lle Euroopassa. Samalla Venäjä saisi siirrettyä merkittävän osan sellaisista kovan turvallisuuden päätöksistä oman vaikutusvaltansa piiriin, joita siinä nyt ei ole.

Esitys uudesta eurooppalaisesta turvallisuusjärjestöstä saattaa heijastaa Venäjän pyrkimystä toisaalta järkyttää itäisen Keski-Euroopan tunnetta liittolaisuudesta Länsi-Euroopan kanssa ja toisaalta esittää Venäjä Euroopan turvallisuuskumppanina. Lyhyen aikavälin tavoitteena voi siis olla kiilan lyöminen Euroopan läntisten ja itäisten valtioiden väliin. Samaan aikaan Yhdysvaltain huomio on kiinnittynyt ongelmiin esim. Lähi-idässä. Pidemmän aikavälin tavoitteena voi mahdollisesti olla uuden turvallisuusorganisaation perustaminen, joka syrjäyttäisi olemassa olevat rakenteet. Tämä tukisi luonnollisesti Venäjän aseman vahvistumista varsinkin sen lähialueilla. Tutkimuksen valossa ei voida ottaa kantaa siihen, onko Venäjällä sellaista etupiirijattelua, josta avoimesti puhuttiin vielä kylmän sodan aikana, mutta käsitellyn materiaalin perusteella on ilmeistä, että Venäjä pyrkii pitämään kiinni sillä nyt olevasta vaikutusvallasta ja estämään entisten Itä-blokin maiden liukumisen lähemmäs länttä. Tähän sillä on luonnollisesti jo taloudellinenkin intressi, kun ajatellaan energiansiirtoreittejä, sotilaallisia hankintoja, kaupan kauttakulkureittejä tai yksinkertaisesti sitä, kuulutaanko sen lähialueilla EU:hun Venäjän jäädessä ulkopuolelle.

Venäjän esitys uudesta turvallisuusorganisaatiosta on kuitenkin epämääräinen. Myöhemmät lausunnot tai Esityksen luonnos eivät ole oikeastaan tuoneet mitään lisävalaistusta alkuperäiseen esitykseen.. Esityksessä puhutaan järjestelmästä joka liittyisi rakenteellisesti mutta ei kuitenkaan korvaisi nykyisiä järjestelmiä (lähinnä NATO ja ETYJ). Se kuitenkin alkuperäisessä muodossaan käytännössä vesittäisi NATO:n toimintakyvyn ilman YK:n turvallisuusneuvoston hyväksyntää. Luonnos puolestaan vaikuttaa niin ylimalkaiselta, että se on todella pienellä panostuksella tehty ja tarkoitettukin vain ja ainoastaan keskustelun avaukseksi, eikä tutkittavaksi suurennuslasin kanssa erilaisine mahdollisine ristiriitaisuuksineen tai tulkintamahdollisuuksineen. Toisaalta esitys voi olla tarkoituksellista ajan pelaamista, tarkoitukseen tulla vain sen verran vakavasti otetuksi, että siihen on pakko perehtyä ja ottaa kantaa sen mahdollisiin vaikutuksiin, jos sen pohjalta lähdettäisiin todella työstämään uutta sopimusta. Kaikkein villein ja samalla ehdottomasti epätodennäköisin tulkinta on se, että sopimusteksti on tarkoituksella jätetty väljäksi, jotta sen perusteella kaikkiin mahdollisiin tilanteisiin voitaisiin puuttua Venäjän intressin mukaisesti. Tällaiseen sopimukseen tuskin kuitenkaan yksikään länsimaa allekirjoitustaan laittaisi.

Venäjällä on ollut selvä pyrkimys vaikuttaa ensisijaisesti kahdenvälisesti konfliktinratkaisuun lähialueellaan. Nyt on voitu nähdä viitteitä siitä, että Venäjä pyrkii kahdenväliseen vaikuttamiseen myös suurten länsimaiden kanssa. Itä-Euroopan näkökulmasta tällainen menettely voi olla levottomuutta herättävää, kun niiden oma neuvotteluasema ei kaikissa kysymyksissä perustukaan kansainvälisten järjestöjen vaikutusvaltaan ja konsensusperiaatteen toteuttamiseen. Tällä tavoin Venäjä voi yrittää lyödä kiilaa länsimaiden ja Itä-Euroopan maiden välille ja sitä kautta edelleen heikentää vaikka ETYJ:in asemaa. Esimerkkejä levottomuutta herättävistä tapahtumista ovat olleet esim. Venäjän neuvottelut ranskalaisen Mirage-luokan helikopteritukialuksista, jotka herättivät lähes paniikkia Baltian maissa. Venäjä on myös onnistunut luomaan luottamukselliset välit Saksan kanssa, erityisesti kun se onnistui saamaan Saksan tuekseen ehdotukselleen luoda EU:n ja Venäjän keskinäinen turvallisuuspoliittinen komitea, jonka todettu tarkoitus olisi keskustella turvallisuuspoliittisista aiheista Euroopassa. Saksa sai edelleen Ranska ja Puolan taakseen ja nämä maat odottavat muiden EU-maiden hyväksyvän ehdotuksen. Tämä komitea voisi olla siemen uudelle eurooppalaiselle turvallisuusorganisaatiolle, Venäjän ehdoilla.

Venäjän haluamia reunaehtoja uudessa turvallisuusjärjestelyssä voivat olla tunnustettu rooli eurooppalaisessa turvallisuuspoliittisessa päätöksenteossa. Tällä hetkellä Venäjä on mukana vain YK:n turvallisuusneuvoston ja ETYJ:in päätöksenteossa. ETYJ on Venäjälle kiusallinen organisaatio sen humanitäärisen- ja ihmisoikeusulottuvuuden vuoksi ja käytännössä Venäjä on onnistunut jähmettämään ETYJ:in toiminnan. Toisaalta Länsimaat ovat myös osoittaneet voivansa tarpeelliseksi katsoessaan ohittaa YK:n turvallisuusneuvoston kannan, kuten kävi Jugoslavian pommituksissa 1999.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

Huolimatta edellä esitetyistä skenaarioista on hyvin todennäköistä, että Venäjä kuitenkin haluaa säilyttää keskusteluyhteyden ETYJ:issä. Tähän on yksinkertaisena syynä se, että ETYJ on toistaiseksi ainoa eurooppalainen turvallisuusorganisaatio jossa Venäjä on vaikutusvaltaisena jäsenenä päättämässä asioista yhdessä kakkien suurten länsimaiden kanssa. ETYJ tarjoaa kuitenkin monissa talous- ja ympäristökysymysten käsittelyssä mahdollisuuden vaikuttaa sille itselleen merkittäviin päätöksiin. Lisäksi se voi perinteisen poliittiselle sitoutumiselle perustuvan neuvotteluaseman perusteella saada aikaan itselleen edullisia vastamyönnytyksiä esimerkiksi kovan turvallisuuden, kuten asevalvonnan tai aserajoitus sopimusten kautta, sekä tätä kautta pyrkiä vaikuttamaan tulevaan sotilaalliseen asemaansa Euroopan ja Yhdysvaltain suhteen.

ETYJ tarjoaa myös Venäjälle luonnollisen keskustelufoorumin koko turvallisuuden laajan käsityksen mukaisessa keskustelussa ja mahdollisuuden tuoda esille omia näkemyksiään perustellen niitä vakuuttavasti aikaisempien sopimusten ja yhteisten päätösten hengellä. ETYJ tarjoaa lisäksi rutinoituneen ja osaavan koneiston sovittujen asioiden toimeenpanemiseksi silloin, kun ne ovat kiistattomia. Tämä on luonnollisesti myös länsimaiden etu ja länsimaiden kannalta ETYJ:in tulevaisuus olisi saatava Venäjän poliittinen tahto huomioiden turvatuksi.

Venäjälle kansainvälinen oikeus tarkoittaa ensisijassa vakaata suvereenien valtioiden välistä suhdetta ja normatiivista perustaa keskinäisille suhteille ja yhteistyölle, ja vasta toissijaisesti ihmisoikeuksia, lehdistönvapautta tai kansalaisoikeuksia. Pian Georgian sodan jälkeen presidentti Medvedev antoi tv-haastattelun, jossa hän keroi periaatteistaan ulko- ja turvallisuuspolitiikassa ja nosti esille viisi periaatetta, jotka oletettavasti ohjaavat Venäjän reaktioita. Näistä periaatteista ensimmäisenä esitettiin myös tässä yhteydessä kansainvälisen laillisuuden periaate.¹⁴⁴

Kansainväliseen oikeuteen vetoaminen heijastanee Venäjän halua olla mukana päättämässä asioista yhdessä muiden suurten maailmanpolitiikan vaikuttajien kanssa, moninapaisessa maailmassa. Tämä tulee esiin myös 2009 julkaistussa kansallisen turvallisuuden strategiassa, jossa Venäjä näkee muut voimakkaat vaikuttajat, kuten Yhdysvallat, EU:n, Kiinan ja Intian, välttämättöminä yhteistyökumppaneina globaalien uhkien torjumisessa. Yhteisiä intressejä on Venäjän strategian mukaan asevalvonnan, terrorismin vastaisen toiminnan ja kriisinhallinnan

¹⁴⁴ Medvedev's Security Policy: A Provisional Assessment, s.3

alueilla. ETYJ on ollut tämän ajatuksen toteuttamiseen luonnollinen kanava, koska Venäjällä ei ole keinoa vaikuttaa NATO:n päätöksentekoon. ETYJ on tarjonnut yhteistyökanavan mm. Yhdysvaltojen suuntaan.

Venäjä ajaa lähialueillaan omia etujaan, kuten kaikki valtiot maailmassa tekevät. Venäjä on kuitenkin tarpeeksi suuri pystyäkseen vaikuttamaan poliittisesti ja taloudellisesti suoraan muihin valtioihin, kun taas pienet maat toimivat esim. taloudellisten- tai turvallisuusjärjestöjen kautta. Pienemmillä valtioilla, kuten Suomi, on omassa intressissään, että sen lähialueilla säilyy vakaat poliittiset ja taloudelliset olosuhteet. Venäjän näkökulmasta lähialueiden vakaus tarkoittaa kuitenkin sitä, että sinne on vaikutettava suuremmin ja voimakkaammin, kuin vain tukemalla esim. taloudellista tai demokratisoitumiskehitystä.

Venäjälle on suurempaa ja välittömämpää hyötyä siitä, että sen lähialueilla sijaitsevista valtioista toimii sille myötämielinen hallinto kuin ihmisoikeuksien toteutumisesta tai lehdistönvapaudesta samoissa maissa. Siinä mielessä Venäjä pelaa Itä-Euroopassa aivan eri pelilaudalla. On merkillepantavaa, että kaikissa viimeaikaisissa merkittävässä asiakirjoissa tai kannanotoissa, joita Venäjä on viime vuosina julkaissut, ulkopoliittikan konseptissa vuodelta 2008, lausunnoissa politiikan periaatteista ja kansallisen turvallisuuden strategiassa, Venäjä on joko avoimesti tai epäsuorasti tuonut esille, että Venäjällä on ensisijaisia intressejä tietyillä alueilla, kuten entisen neuvostoliiton alueella.

Itä-Euroopan alueella, ETYJ:in tavoitteet painottuvat selkeästi demokratiakehityksen vahvistamiseen. Monessa tapauksessa ETYJ:illä ja Venäjällä on lähes vastakkainen näkemys siitä, miten alueen maita tulisi tukea. Esimerkiksi Valko-Venäjän tapauksessa mielipiteet maan hallintotavasta poikkeavat täysin. Kun ETYJ on pyrkinyt muuttamaan järjestelmää yleisesti ottaen demokraattisempaan suuntaan, Venäjä on vastustanut kaikkia yrityksiä kritisoida vallitsevaa poliittista johtoa. Vastaavalla tavalla näkemykset poikkeavat Transnistrian tapauksessa Moldovan suhteen. Edelleen demokratiakehityksen tulevaisuuden suuntalinjat muodostuivat mielipiteet jakavaksi tekijäksi ETYJ:in ja Venäjän suhteille Ukrainassa. ETYJ:in menestymisen mahdollisuudet niissä maissa, joissa sillä on operaatioita, riippuu pitkälti siitä, onko kyseinen maa menossa kohti demokraattisempaa järjestelmää vai ei.

Varsin voimakkaana yleisvaikutelmana on, että Venäjän näkökulmasta kiistanalaisten asioiden luonne liittyy suoraan tai läheisesti materiaaliin tai muuten konkreettisesti ilmeneviin intresseihin. Lisäksi venäläisen lähestymistavan mukaan asioista neuvotellaan ETYK:in perinteen mukaisesti niin, että vastakkainasettelun omaisesta lähtökohdasta tingitään ja tehdään

kompromisseja, sekä sitoudutaan vastavuoroisesti; jos jossakin annetaan periksi, on jossa-kin muualla voitettava, jottei kumpikaan osapuoli menetä kasvojaan. Länsimaisesta näkökulmasta kiistanalaisuus liittyy varmemmin arvoihin tai väljästi tulkittuna normeihin (ETYJ:in *acquis*), joiden kautta pyritään löytämään vuorovaikutteisesti muuntumiseen ja kehittymiseen pohjautuvia ratkaisuja. Taustalla vaikuttavat vastakkain länsimainen ajattelu paikallisten konfliktien ratkaisemisesta pehmein keinoin, joita nimenomaan ETYJ toiminnassaan painottaa. Silloin demokratisoitumiskehityksen, taloudellisten olojen paranemisen ja yksilön turvallisuuden lisääntymisen keinoin tavoitellaan myös konfliktien eskaloitumismahdollisuuksien vähentämistä. Venäjän näkökulmasta puolestaan nähdään demokratisoitumisen vähentävän sen omaa vaikutusvaltaa sen lähialueella, jos demokratisoituminen ohjaa valtioita lähemmäs länsimaita.

Vaikka Venäjä voi konsensusperiaatteen varjolla vaikeuttaa ETYJ:in päätöksentekoa ja asettaa sen toiminnalle esteitä, ETYJ:in toiminnassa on kuitenkin alueita, joilla tällaisen veto-oikeuden käyttö ei jatkuvana käytäntönä voi toimia. ETYJ:in piirissä tehdyt sopimukset ja sen normit ovat joka tapauksessa vähintään poliittisesti sitovia, eikä mikään valtio voi toimia koko ajan vastoin kaikkia sovittuja periaatteita. Tällaisen menettelytavan aiheuttama luottamuksen menettäminen ja vaikutukset muille kansainvälisen yhteistyön alueille olisivat liian suuri poliittinen hinta. Venäjän suhde ETYJ:iin tulee varmasti pysymään kompleksisena, mutta sen pyrkimys läsnäoloon päätöksenteossa pakottaa sen jatkossakin tekemään kompromisseja omien intressiensä suhteen.

Venäjän kielenkäytöstä tai poliittisesta vaikuttamisesta on mielestäni turhaa etsiä länsimaita tai ETYJ:iä kohtaan suunnattua piilotettua agenda. Vaikka onkin herkullista ajatella, että diskurssianalyysillä voidaan mahdollisesti paljastaa näennäisesti viattoman tekstin takaa kätkeyty tavoite, esimerkiksi poliittinen tai ideologinen ulottuvuus, tässä tutkimuksessa käsitelty aineisto edustaa hyvin avointa agenda. Pieni vivahde tekstien piiloagendasta tulee vastaan Venäjän lausunnoista Itä-Euroopan maita koskeissa aihealueissa. Silloinkin vaikutelma on sellainen, että Länsimaiden tai ETYJ:in sijaan vaikuttamisen kohde on sisäpoliittisesti merkittävä venäläinen yleisö. Teemana vaikuttamisessa on silloin kansallisen identiteetin ja maailmanpolitiikan vaikuttajan roolin rakentaminen, jonka kiihkeyttä selittää kertaalleen menetetyn arvovallan uudelleen etsintä.

Yhtä paljon kuin mitä demokratiakehitys Venäjän lähialueilla vaikuttaa sen ja ETYJ:in suhteisiin, vaikuttaa myös Venäjän oma demokratiakehitys siihen miten eri tavalla se maailman näkee kuin länsimaat. Venäjän demokratisoitumiskehitys on ollut verraten lyhyt, eikä suuri

laiva käännä nopeasti. Venäjä ja ETYJ ovat monista asioista eri mieltä, vaikka Venäjä on sen jäsenvaltio ja vaikka ETYJ toimii Venäjällä. Voidaan ajatella, että Venäjä hyötyy ETYJ:in toiminnasta sen nykymuodossaan ja jos demokratiakehitys Venäjällä jatkuu suuntaan, lisääntyvät myös ETYJ:in toimintamahdollisuudet ja konsensuksen löytäminen tulevaisuudessa on helpompaa niin jokapäiväisen toiminnan kuin mahdollisten ETYJ:in reformivaihtoehtojenkin kartoittamisessa.

LIITELUETTELO

- LIITE 1: ETYJ:in keskeisimpiä käsitteitä ja termejä
- LIITE 2: ETYJ:in organisaatio
- LIITE 3: ETYJ:in jäsenvaltiot
- LIITE 4: Euroopan turvallisuusrakenteet
- LIITE 5: Medvedevin puhe 5.6.2008
- LIITE 6: Luonnos sopimukseksi uudesta turvallisuusorganisaatiosta

LIITE 1: ETYJ:IN KESKEISIMPIÄ KÄSITTEITÄ JA TERMEJÄ

Tutkimuksessa käytetyt käsitteet ja termit on tässä esitetty aakkosjärjestyksessä suomenkielisen virallisen tai käytännössä vakiintuneen vastineen mukaan. Englanninkieliset käsitteet on merkitty sulkuihin vastaavalle kohdalle. Lähteenä näissä määritelmissä ja käännöksissä on käytetty ETYJ:in virallista sivustoa (www.osce.org), Wikipediaa, (www.wikipedia.org), sekä ETYJ:in Suomi-sivustoa ([www.finlandosce.org/About the OSCE/OSCE Vocabulary](http://www.finlandosce.org/About%20the%20OSCE/OSCE%20Vocabulary)).

Avoin Taivas -sopimuksen neuvoa-antava toimikunta

Avoin taivas -sopimuksen toimeenpaneva elin, joka koostuu sopimusvaltioiden edustajista (34 edustajaa), ja joka kokoontuu ETYJ:in päämajassa Wienissä päättämään sopimuksen toimialaan kuuluvista asioista.

(OSCC - Open Skies Consultative Commission)

Demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimisto

ETYJ:in Demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimisto on sijoitettu varsovaan ja sen toimialaan kuuluvat vaalien tarkkailu, demokrationkehityksen edistäminen, ihmisoikeusasiat, suvaitsevaisuuden ja syrjinnän estämisen edistäminen sekä laillisuusvalvonta.

(ODIHR - Office for Democratic Institutions and Human Rights)

ETYJ

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö.

(OSCE - Organization for Security and Cooperation in Europe)

ETYJ:in hallinto- ja talouskomitea

(ACMF - Advisory Committee on Management and Finance)

ETYJ:in parlamentaarinen yleiskokous

Parlamentaarinen yleiskokous on ETYJ:in parlamentaarinen elin, johon kuuluu 320 kansallisten parlamenttien osoittamaa jäsentä. Sen päätehtävänä on pitää yllä parlamenttien välistä dialogia. Sen sihteeristö on sijoitettu Kööpenhaminaan ja se kokoontuu vuosittain vuosikokoukseen sekä talvi- ja syyskokouksiin.

(PA - The OSCE Parliamentary Assembly)

ETYJ:in sovittelu- ja välitystuomioistuin

Geneveen sijoitettu välitystuomioistuin tarjoaa sovittelumekanismien valtioiden välisissä kiistoissa.

(CCA - Court of Conciliation and Arbitration within the OSCE)

ETYK

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssi

(CSCE - Conference on Security and Co-operation in Europe)

Helsingin päätöslauselma Helsingin päätöslauselma oli ETYK:in heinä-elokuun 1975

kokouksen päätöslauselma, jonka allekirjoitti 35 valtiota, mm.

USA, Kanada, Neuvostoliitto, sekä Euroopan valtiot lukuunottamatta Albaniaa ja Andorraa, tarkoituksenaan parantaa kylmän sodan blokkien välejä.

(Helsinki Final Act, myös Helsinki Accords tai Helsinki Declaration)

Huippukokoukset

Huippukokoukset ovat valtion tai hallituksen päämiesten kokouksia, joissa osallistujamaat ohjaavat järjestön toimintaa korkeimmalla poliittisella tasolla. Edellinen Etyj-huippukokous järjestettiin vuonna 2010 Kazakstanin pääkaupungissa Astanassa.

Inhimillinen ulottuvuus

ETYJ:in jäsenmaiden sitoutumista ihmisoikeuksien ja perusoikeuksien täydelliseen kunnioittamiseen, laillisuuden kunnioittamista, demokratian periaatteiden edistämistä, ja tässä tarkoituksessa demokraattisten instituutioiden rakentamista, vahvistamista ja suojelemista, sekä suvaitsevaisuuden edistämistä ETYJ:in alueella.

(HD - Human Dimension)

Inhimillisen ulottuvuuden toimeenpanokokous

(HDIM Human Dimension Implementation Meeting)

Inhimillisen ulottuvuuden ylimääräinen kokous

(SHDM Supplementary Human Dimension)

Istanbulin päätösasiakirjat (Istanbul Summit Declaration)

Konfliktinestokeskus (CPC - Conflict Prevention Center)

Luottamusta ja turvallisuutta lisäävät toimet

(CSBMs - Confidence- and Security-Building Measures)

Mediavaltuutettu (RFoM - Representative of the Freedom of the)

Mediavapaus (viittaa yleensä mediavaltuutettuun)

(FOM - Freedom of the Media)

Ministerineuvosto

Neuvosto koostuu jäsenmaiden ulkoministereistä ja sen kokoontuu kerran vuodessa, puheenjohtajakauden loppupuolella, arvioimaan keskeisiä ETYJ:in toimintaan liittyviä teemoja sekä tekemään tarvittavat päätökset.

(MC - Ministerial Council)

Mission päällikkö

(HoM Head of Mission)

Moskovan asiakirja

(Moscow document) 1991

Parlamentaarinen yleiskokous

Yli 300-jäsenisen yleiskokouksen ensisijainen tehtävä on edesauttaa parlamenttien välistä dialogia. Yleiskokoukseen osallistuvat parlamentaarikot nimitetään kansallisissa parlamenteissa ja he kokoontuvat useita kertoja vuodessa keskustelemaan Etyjille merkityksellisistä kysymyksistä. Parlamentaarikot keskustelevat Etyj-asioista myös kansallisissa parlamenteissaan, joten näin heidän työnsä voidaan katsoa edistävän Etyjin poliittista vastuuta, legitimitettiä ja näkyvyyttä. Parlamentaarisella yleiskokouksella - yhdessä ODIHRin kanssa - on tärkeä rooli vaalien, erityisesti parlamenttivaalien tarkkailussa Etyj-alueella.

(Parliamentary Assembly PA)

Puheenjohtaja(/Puheenjohtajamaa)

Puheenjohtaja vaihtuu vuosittain ja tehtävää hoitaa kulloisenkin puheenjohtajamaan ulkoministeri. Puheenjohtajaa avustavat edellinen ja seuraava puheenjohtaja, jotka yhdessä muodostavat nk. troikan (kolmikon).

(CiO Chairman-in-Office)

Pysyvä neuvosto

Pysyvä neuvosto on poliittisen konsultaation ja päätöksenteon säännöllinen foorumi järjestön päämajassa Wienissä. Pysyvän neuvoston kokoukset järjestetään viikoittain, tarvittaessa useamminkin. Kokouksissa osallistujamaita edustavat maiden delegaatioiden jäsenet. Pysyvän neuvoston alaisuudessa toimivat myös Etyjin kolmeen ulottuvuuteen keskittyvät komiteat: ei-sotilaallisiin kysymyksiin keskittyvä turvallisuuskomitea, talous- ja ympäristökomitea sekä inhimillisen ulottuvuuden komitea. Komiteoissa vaihdetaan mielipiteitä ja valmistellaan päätöksiä pysyvää neuvostoa varten.

(PC Permanent Council)

Pääsihteeri ja sihteeristö

Pääsihteeri toimii puheenjohtajan edustajana ja avustaa tätä kaikissa Etyjin tavoitteiden saavuttamiseen liittyvissä tehtävissä. Pääsihteerin tehtäviä ovat mm: Etyjin rakenteiden (kuten sihteeristön) johtaminen, yhteistyö puheenjohtajan kanssa Etyjin kokousten valmistelussa, Etyjin päätösten toimeenpanon varmistaminen sekä erilaiset raportointitehtävät.

Talous- ja ympäristöasioiden koordinaattori

(CEEA - Co-ordinator of OSCE Economic and Environmental Activities)

Talousfoorumi

(EF Economic Forum)

Talous- ja ympäristöasioiden koordinaattorin toimisto

(OCEEA Office of the Co-ordinator of OSCE Economic and Environmental Activities)

Talous- ja ympäristöfoorumi

(EEF - Economic and Environmental Forum)

Talous- ja ympäristöulottuvuus

(EED - Economic and Environmental Dimension)

Tavanomaiset aseet Euroopassa (-sopimus)

Vuonna 1990 allekirjoitettu sopimus, jolla rajoitetaan muiden aseiden kuin ydinaseiden määrää Euroopassa Atlantilta Uralille. Sopimuksessa sovittiin Varsovan liiton ja NATO:n saavan pitää saman määrän aseita Euroopassa. Sopimus uudistettiin vuonna 1999. Uusi TAE-sopimus rajoittaa aseiden määrää maakohtaisesti, eikä alueittain kuten alkuperäinen sopimus.

(CFE - Conventional Armed Forces in Europe (Treaty))

Turvallisuusfoorumi

Turvallisuusfoorumi kokoontuu viikoittain Wienissä. Se keskittyy erityisesti Euroopan turvallisuuden ja vakauden vahvistamiseen, eli ns. poliittis-sotilaallisen ulottuvuuden asioihin.

(FSC - The Forum for Security Co-operation)

Vuosittainen turvallisuustarkastelukonferenssi

(ASRC - Annual Security Review Conference)

Vuosittainen täytäntöönpanon arviointikokous

(AIAM - Annual Implementation Assessment Meeting)

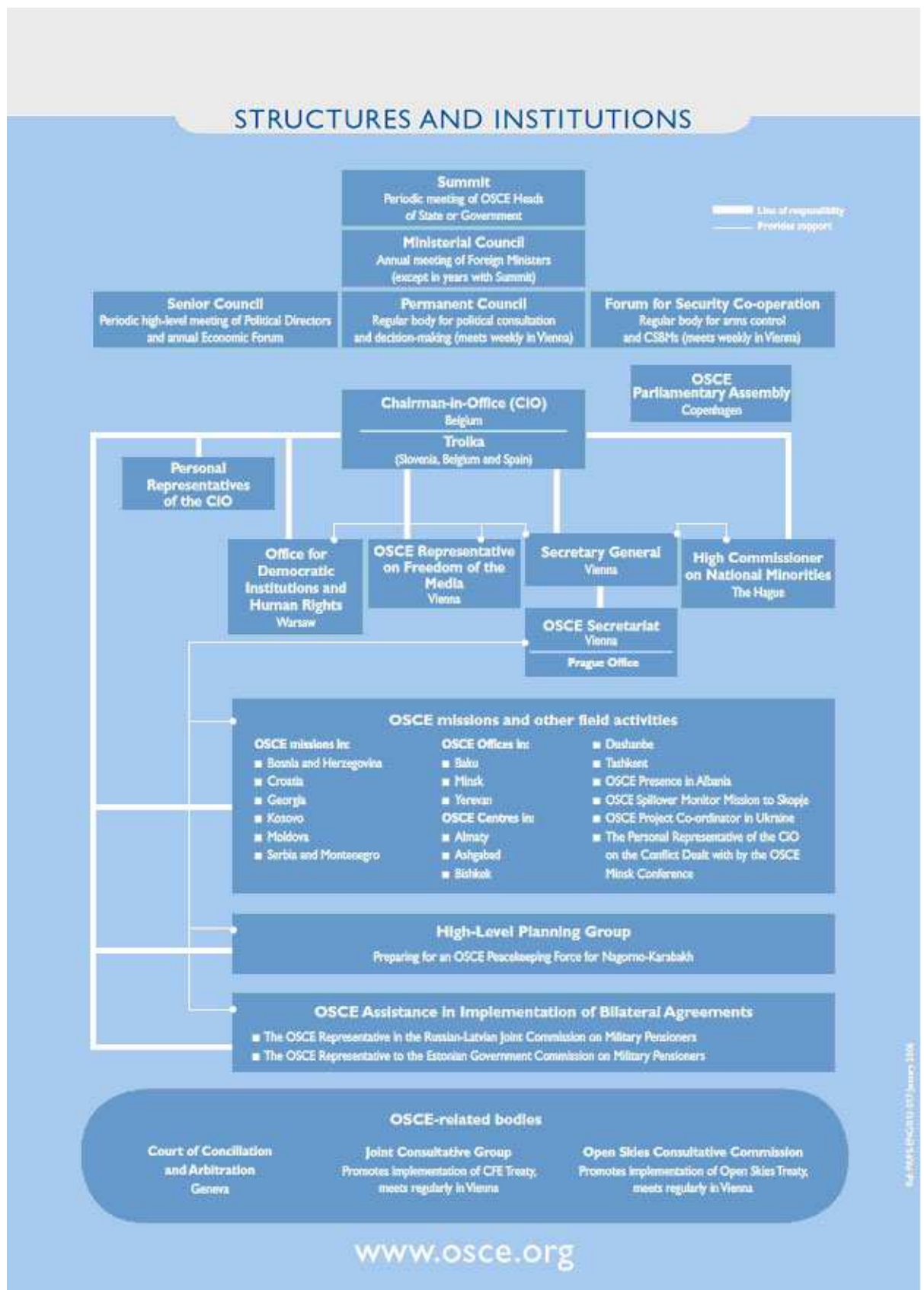
Vähemmistövaltuutettu

(HCNM - High Commissioner on National Minorities)

Wienin asiakirja

Wienin asiakirja vuodelta 1999 käsittelee tarkentavasti useita luottamusta ja turvallisuutta lisääviä toimia (LTM
(Vienna document))

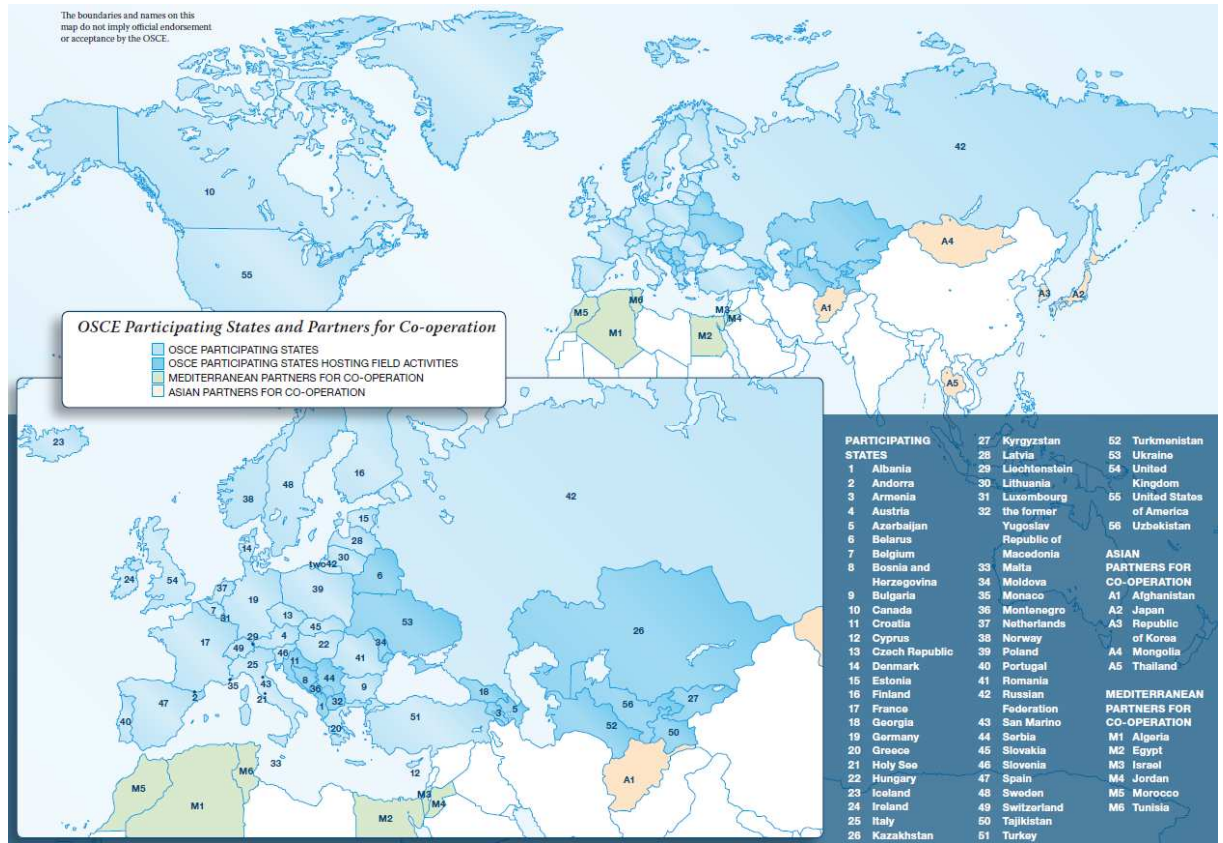
LIITE 2: ETYJ:IN ORGANISAATIO

Kuva 9: ETYJ:in organisaatio (vaihtuvat tehtävät ja tehtävämaat vuodelta 2006).¹⁴⁵

¹⁴⁵ <http://www2parl.gc.ca/Content/LOP/ResearchPublications/prb0522-e.htm>

LIITE 3: ETYJ:IN JÄSENVALTIOT

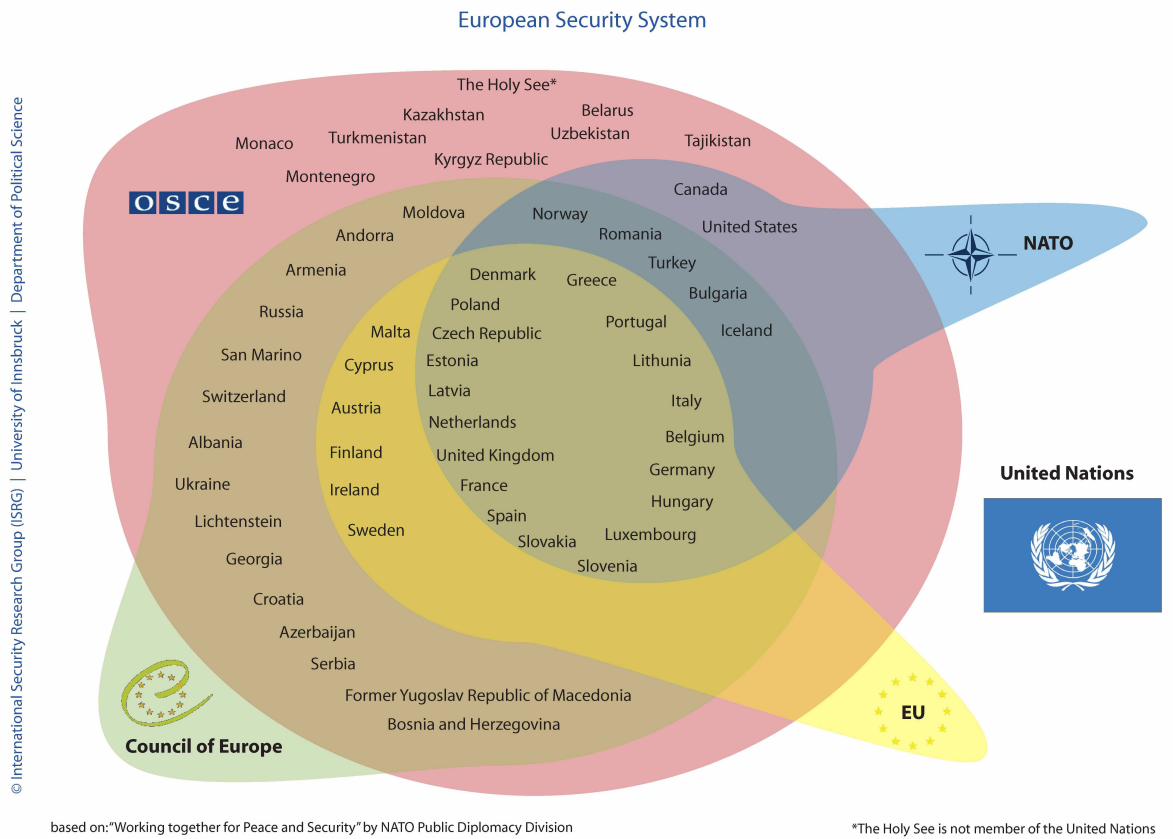

Kuva 10: ETYJ:in jäsenvaltiot¹⁴⁶

Kuvassa on esitetty ETYJ:in 56 osallistujamaan lisäksi myös ETYJ:in yhteistyömaat (Partners of Cooperation), joiden kanssa ETYJ:llä on säännöllinen tiedonvaihto- ja yhteistyösuhde. Lisäksi ETYJ tekee yhteistyötä muiden kansainvälisten organisaatioiden, kuten mm. YK:n EU:n NATO:n ja Euroopan neuvoston kanssa.

¹⁴⁶ OSCE Handbook, s. iii.

LIITE 4: EUROOPAN TURVALLISUUSRAKENTEET

Kuva 11: ETYJ:in, Euroopan neuvoston, NATO:n YK:n ja EU:n jäsenvaltiot.¹⁴⁷

¹⁴⁷ http://elearning.security-research.at/folien/misc/european_security_system.jpg

LIITE 5: MEDVEDEVIN PUHE 5.6.2008

President of Russia Dmitry Medvedev:

Ladies and gentlemen, colleagues,

I ask you please to be patient because my speech is rather long, though I hope it will certainly not be boring. I am grateful to you for giving me this opportunity to address German political and civic leaders. Present here today are people who have years of cooperation with Russia behind them, people whose personal initiatives, professional qualities and creative projects are developing the spirit of partnership and cooperation between our countries and peoples. It is in large part thanks to your efforts that we have such regular, wide-ranging and substantial contacts today. I hope that my first visit to Germany as President of the Russian Federation will help them continue to grow and develop. Russia and Germany are two European countries that have traversed difficult times in history. Step by step they have built up trust in each other and in so doing have set a unique example for Europe and done much to install a climate of growing trust throughout the European continent. Despite the tragedy of two world wars we have succeeded in bringing about definitive historical reconciliation between our countries. Time was needed for this to happen, but more important was the part played by the humanistic ideals and values that are shared by all of Europe and are an integral part of the culture of Russia and the unified Germany. I agree with my colleague, Vice Chancellor Steinmeyer, that relations between Russia and Germany represent to a large extent the relations between Russia and Europe as a whole. Many are asking themselves today what political line we can expect of Russia. I have answered this question on many different occasions. I want to say from the outset that in both international and internal affairs we are committed above all to the rule of law and to having all countries, above all the big powers, respect international law. There can be no doubt that this is an essential condition for managing and maintaining world development. This is all the more important now that the artificial bipolar system is giving way to a more natural poly-centred international system with the United Nations at its heart. The founders of this system, the founders of the UN, showed great foresight and established the UN as an organisation in which countries would cooperate on an equal basis. There is no other such organisation in the world and the coming years are not likely to produce one. Attempts to replace the UN with 'exclusive format' groups (such as is sometimes proposed) would have a totally destructive effect on the current world order. Of course the UN does need to modernise in order to better respond to the realities of today's multi-polar world. The

UN Security Council needs to be reformed on the basis of broad consensus between the UN member countries. We value Germany's commitment to looking for compromise solutions in this respect that would not cause division within the organisation. The future world order is directly linked to the future of Europe, the whole Euro-Atlantic region, and therefore the future of European civilisation in its entirety. I am certain that we cannot resolve Europe's problems until we achieve a sense of identity and an organic unity between all of its integral components, including the Russian Federation. Having cast aside the Soviet system and any idea of its restoration, Russia has laid the foundations of a state that is completely compatible with the rest of Europe, or to be more precise, with the best of all that makes up the common heritage of European civilisation. To use the words of John Le Carre, Russia has 'come in from the cold' after almost a century of isolation and self-isolation. Russia is now actively returning to global politics and the global economy, bringing with it all of its natural, financial and intellectual resources and possibilities. Russia is staking its future on innovation. Steadily developing macroeconomic indicators and a high level of financial, social and political stability for serious players on the European and global markets are opening up new horizons for reliable and modern investment. Our goal today is not just to achieve a high quality of economic growth but also to transform the whole social structure of our society, including through support for the fast-growing middle class. It is the middle class that will provide the solid foundation on which we can build democracy and ensure sustainable development in general. The outlines of our new long-term economic policy are clear today. This policy centres on full and comprehensive modernisation of all key areas of industry and infrastructure. What we are talking about is a technological revolution and in this context one of our clear priorities is to cooperate with European countries in this work. I will say more about these matters today, but I want to say now that one thing is clear: a free market and openness to the outside world guarantee that our changes cannot be reversed. The end of the Cold War made it possible to build up genuinely equal cooperation between Russia, the European Union and North America as three branches of European civilisation. It is my conviction that Atlanticism as a sole historical principle has already had its day. We need to talk today about unity between the whole Euro-Atlantic area from Vancouver to Vladivostok. Life itself dictates the need for this kind of cooperation. But looking at the future construction of relations between the countries of Europe, we see a worrying tendency to take a selective and politicised approach to our common history. In this respect I think that normal honest academic debate is needed. The significance of the Russian-German reconciliation is clearly underestimated. It is just as important for the peaceful future of Europe as was, say, the reconciliation between France and Germany. We especially need to be aware of the consequences of marginalising and isolating countries, creating zones with differentiated levels of security and abandoning

the creation of general regional collective security systems. We also cannot allow ourselves to be stripped of our common spiritual and moral heritage that was the great victory over Fascism. We cannot forget that the preservation of Europe's material culture during those war years came at the price of many millions of lives sacrificed by the peoples of the Soviet Union and by other European peoples. Let us take a close look at the situation in Europe today. It is hard to escape the conclusion that Europe's current architecture still bears the stamp of an ideology inherited from the past. An organisation such as the OSCE could, it would seem, embody European civilisation's newfound unity, but it is prevented from doing so, prevented from becoming a full-fledged general regional organisation. The problem is not just in the organisation's own incomplete institutional development but also in the obstruction created by other groups intent on continuing the old line of bloc politics. NATO has also failed so far to give new purpose to its existence. It is trying to find this purpose today by globalising its missions, including to the detriment of the UN's prerogatives, which I mentioned just before, and by bringing in new members. But this is clearly still not the solution. There is talk of exchanging further NATO expansion to the east for 'something else', but I think this is just so many illusions. I think that in such a case our relations with NATO would be completely undermined, ruined for a long time to come. There will not be confrontation of course, but the price would nonetheless be high indeed and would cause serious damage. Afghanistan provides one of the clearest possible examples of how NATO and Russia share the same fundamental security interests. We are actively helping our partners working in this country. At the Russia-NATO summit in Bucharest we took the important step of agreeing on land transit for non-military cargoes via Russian Federation territory. We are completing work on the use of our military-transport aircraft. Russia is expanding training opportunities for Afghan anti-drugs and anti-terrorism personnel. These are all areas where we need to keep working together. This is all extremely important for reaching the objectives the international community sets through the UN Security Council. Does it make sense to jeopardise this cooperation for the sake of a bloc politics approach that continues by inertia? I think that only by openly and honestly sharing all our concerns with each other can we make progress in building a genuine greater Europe. Our predecessors during the Cold War years managed to draw up the Helsinki Final Act (which, as the legal foundation for the European system, has withstood the test of time despite all the difficulties encountered), and so why should we not be able to take the next step today? Namely, drafting and signing a legally binding treaty on European security in which the organisations currently working in the Euro-Atlantic area could become parties. There were attempts to conclude such an agreement in the past. It is enough to recall the Briand-Kellogg Pact of 1928. But that agreement failed to work and shared the sorry fate of the League of Nations. In today's world, when no one wants war in Europe and we have all

been made wiser by the lessons of the twentieth century, such an agreement has a better hope of success.

We could look at a regional pact based, naturally, on the principles of the UN Charter and clearly defining the importance of force as factor in relations within the Euro-Atlantic community. This pact could achieve a comprehensive resolution of the security and arms control issues in Europe that are of such concern to us all. I also propose that we consider holding a general European summit to start the process of drafting this agreement. Absolutely all European countries should take part in this summit as individual countries, leaving aside any allegiances to blocs or other groups. National interests stripped bare of any distorting ideological motivations should be the starting point for all taking part. In my view, the main thing is that unless we cut back on military spending we will not be able to find the resources needed to respond to the real challenges we face such as illegal immigration, climate change and global poverty. These challenges cannot be resolved through the use of force. They need to be dealt with at their source, by addressing the problems that give rise to these threats in the first place. This includes the global food crisis, which is affecting not only people's material existence today but also raises ethical questions when food crops are used to produce fuel that has negligible energy efficiency. This also includes energy security, which we can only ensure through the collective effort of all participants in the energy chain. It was Russia that raised this issue at the G8 summit in St Petersburg. But we need to go further today and build on the principles we agreed on back then. We are ready to work with the European Union on a creating an early warning mechanism in the energy sector, with the participation of the transit countries, of course. We are also ready to examine the possibility of establishing international consortiums that would operate transit pipelines with the participation of companies from Russia, the European Union and the transit countries. This is an example of the interdependency that we have been talking about in Europe and in the globalising world in general. Along with this productive work on putting in place a common European strategy we also need to work together on innovative progress, develop a common technological space together. European integration must not and should not stop on the shores of the Baltic or the borders of Eastern Europe. Increased investment in the high-tech sectors is a necessary step. The united Europe has an objective interest in increasing the volume and quality of Russian investment. We will give serious support to companies seeking to export capital in civilised fashion and become involved in joint organisation of new and promising production projects. We already have examples of such successful cooperation even in sensitive areas such as the nuclear energy, space, aviation, and transport machine-building sectors. But today there are restrictions on Russian investment in European companies and projects that are unjustified

from an economic and political point of view. We want to establish clear rules and put in place the most favourable conditions possible for foreign entrepreneurs developing high-tech production in our country, and we would like to see the same approach from our partners in Europe.

Ladies and gentlemen,

Russia does not need chaos and uncertainty in today's world. We have no interests that need to be guaranteed through such perverse means. We often hear calls for Moscow to show restraint. We all need to show restraint in order to prevent escalation on any issue and break the vicious circle of unilateral action and reaction. We need to stop trying to force events and pursuing a *fait-accompli* policy. We should start by simply taking a little time out to look at where we have come to and what we now face, whether the issue be Kosovo, NATO expansion or missile defence. It is highly symptomatic that current differences with Russia are interpreted by many in the West as a need to simply bring Russia's policies closer into line with those of the West. But we do not want to 'embrace' in this way. We need to look for common solutions. Sometimes we are simply told: stop being so prickly in international affairs. They tell us that democratic development and human rights issues are secondary; that they can close their eyes to them, and they give us examples of other countries that behave in just this way and with whom they get on fine. But this approach does not suit us, above all because we think that human rights is one of the most basic and fundamental values. Human rights should not be part of any tradeoff. What we welcome therefore is calm and honest discussion on a mutual basis of all the different issues. In this respect I would like to point out once more that Russian and European democracy share common roots. We share the same set of values and the same sources of law: Roman, Germanic and French law. I have said in the past that democracy is always shaped by history and by the national setting. We have a common history and we share the same humanitarian values. This common thinking is the foundation that enables us to speak not just the same legal or business language today but, I hope, also the same political language.

Colleagues,

continuing from what I just said, there is another set of issues I would like to say a few more words on, namely, questions regarding the Russian political system's development. This is a matter of interest at the moment and I think this is understandable. Unfortunately, however, we also see evidence of misconceptions and even sometimes a distorted understanding of what is taking place in our country. We place immense importance on improving our political

system and developing the institutions of our civil society. I would like to say a few words about our work to form a mature and effectively functioning party system. This was one of objectives right from the start of democratic transformation in our country. The road has not been easy. We have gone from numerous small parties, one-day parties, parties built around a single person, to establishing large, influential and responsible party organisations. This work is still in progress of course. When we talk about building political parties we forget that in many countries, Germany included, this was a process that took decades. We have been working on this for a mere ten years. But the fact that in the last two State Dumas four political parties have represented their voters is already cause for optimism. The updated electoral laws have played an immense part in helping to create a stable and predictable party system. This has been achieved above all through elections based on party lists and the higher vote thresholds set for parties. These were conscious decisions taken to strengthen our country's party system and prevent it from dissipating. I think that these steps were not only justified but also necessary. They are in keeping with our objectives, with international values, and with the demands of Russia's political system. Support for non-governmental organisations is one of our clear priorities. Many of these organisations were mostly financed from abroad until 2006. I doubt that any developed Western country would tolerate such an overwhelming flood of foreign capital into its own 'tertiary sector'. We decided therefore to making funding of our own available to support Russian civil society organisations. This was a logical step. We are now spending more and more money every year on supporting different non-governmental organisations, including with state budget money. I should also mention the Public Council's successful work. Life has shown that there is a need for this organisation, which is essentially laying the foundations for the development of civil society in general. We very much want to see the emergence of as many non-governmental organisations as possible working on issues such as local self-government and increasing tolerance and interethnic concord. The ongoing dialogue between the different religions is playing a very positive role. Incidentally, we have seen a five-fold increase in the number of religious organisations registered in Russia over recent years. But we are well aware that issues such as interethnic tensions are becoming increasingly global in nature and are already a very real problem in many European countries. I think we therefore need to unite our efforts to come up with common approaches in finding solutions to these complex issues. Now I would like to say a few words on another very topical issue today – that of the mass media and media freedom. I fully agree that media freedom needs to be protected, that this protection needs to be enshrined in the law. Several years ago the media needed protection from enslavement by private companies, and now it needs protection from administrative pressure at various levels. But overall, as I discussed with the Federal Chancellor today, we are already on the threshold of the complete

media freedom - I am talking not about the situation in Russia here but about the situation in the world as a whole – that comes with technological progress, and above all the unstoppable development of the global Internet. To give just one example, in 2000, there were only around 3 million Internet users in Russia. By last year, this figure had already risen to 30-35 million people – one in three or four Russians - and the experts say it will continue to rise fast. This situation brings to the fore not just the idea of media freedom, which is already guaranteed by modern digital technology, something that cannot now be stopped, but also of how to preserve moral and cultural values in this common information space. This is not just a national issue but a problem confronting all of Europe and the world as a whole. It is one of the serious challenges facing civilisation in its entirety.

Ladies and gentlemen,

you have taken part in discussing Russia's long-term development plans and its place in Europe and the world, and will continue to do so, including at the St Petersburg Economic Forum. I hope to see many of you again tomorrow in our northern capital. We are very conscious of how difficult the innovative development road we have chosen for our country will be. It is not an easy road for even as great an economic power as Germany. We therefore seek to intensify our cooperation in science and technology, in education, in support for small and medium businesses and in work between our big companies too. Consistent and systemic work to improve our business climate, remove excessive administrative barriers, prevent corruption, which is a serious problem in our country, provide maximum support to small businesses (my first decisions addressed precisely these issues), strengthen the role of the law in our society and state and create an independent and effective judicial system form the basis for our economic action programme. We are working actively today on these and other very important objectives. All of this work depends on advancing the role of the law, which is there to protect people's interests and defend their honour and dignity. I think that we should also consider joint projects in the areas I named above. One possible project would be reciprocal internships for lawyers and judges. Another could be joint programmes for training effective civil servants. The ten years of German contribution to the Presidential Training Programme for Managers is a good base on which to build in this work. Over this time, Russia has trained around 3,500 specialists through this programme, and since 2006, 100 German interns come to Russia every year and learn new skills through the Russian-German cooperation programmes. There is great demand for these specialists in the Russian regions. The mergers taking place between regions have also opened up new prospects for cooperation with the federal lands in Germany. Our regions need to learn to speak a common language, as St Petersburg, Novgorod Region, Kaliningrad Region, Kaluga Region and the corresponding re-

gions in Germany have done. We also want to continue practical cooperation in important areas for global development. Russia consistently supports Germany's efforts to continue EU cooperation in climate change and reducing carbon emissions. We are ready for dialogue on a whole range of environmental protection issues, including issues affecting the Arctic. Many countries today, including Germany, are marking World Environmental Protection Day. Our country is also marking Ecologist's Day for the first time. I would like therefore to take this opportunity to congratulate everyone working in these areas. Just two days ago I held a meeting on this subject and signed a special decree issuing instructions regarding environmental protection.

Ladies and gentlemen,

bilateral trade between Russia and Germany has grown four-fold over the last six years. It hit a record last year, exceeding \$52 billion. Germany is Russia's biggest supplier of imported goods, 90 percent of which is vehicles, equipment and metals products. Our country is set to become Germany's second-biggest importer over these coming years, after the USA, overtaking even China. Germany is also one of the leaders when it comes to real investment in Russia, with investment already totalling 28 billion euros. There are also clearly excellent prospects for joint projects between Russian and German scientists. Introducing and spreading the use of applied developments and effective use of joint intellectual property are issues of particular importance in this respect. It will be for young people in both countries to continue Russian-German cooperation and enrich it with new initiatives. You know that youth contacts have already become a major part of our cooperation. As the German poet and thinker Schiller wrote, "As a person's goals grow, so does he grow himself". Everything that we invest in our young people today will bring us returns in the future. I am sure that our contribution to their education and to the development of their minds, talents and spiritual wealth is a contribution to the progress and dependable future of our two peoples and of Europe as a whole. Another obvious resource that can bring us closer together is that of our compatriots, above all the Russian Germans. Their views and opinions on the development of our relations serve as a kind of litmus test of cooperation between our countries and help us to get rid of old stereotypes. In this respect I am very much in favour of modernising our humanitarian ties. Of course, this is something we need to work on together, and we need to have public support, media interest and the infrastructure of the ties between our different regions and religions behind us.

Colleagues,

here in Berlin there is a very tangible feeling of how history and modernity, memories of the past and visions of the future are all tightly woven together. Berlin is familiar to every Russian and many Russians have their own special places here. Berlin today is a lively, exciting, forward-looking city. In this sense it is similar to Moscow, which also has its own specific nature, its own dynamic and energy. There is a strong feeling here of how history binds rather than divides us. I am sure that those who have understood this truth cannot lose.

Thank you.

LIITE 6: LUONNOS SOPIMUKSEKSI UDESTA TURVALLISUUSORGANISAATIOSTA

EUROPEAN SECURITY TREATY

(Unofficial translation)

Draft

The Parties to this Treaty,

Desiring to promote their relations in the spirit of friendship and cooperation in conformity with international law,

Guided by the principles set forth in the Charter of the United Nations, Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Cooperation among States in accordance with the Charter of the United Nations (1970), Helsinki Final Act of the Conference for Security and Cooperation in Europe (1975), as well as provisions of the Manila Declaration on the Peaceful Settlement of International Disputes (1982) and Charter for European Security (1999),

Reminding that the use of force or the threat of force against the territorial integrity or political independence of any state, or in any other way inconsistent with the goals and principles of the Charter of the United Nations is inadmissible in their mutual relations, as well as international relations in general,

Acknowledging and supporting the role of the UN Security Council, which bears the primary responsibility for maintaining international peace and security,

Recognizing the need to join efforts in order to respond effectively to present-day security challenges and threats in the globalized and interdependent world,

Intending to build effective cooperation mechanisms that could be promptly activated with a view to solving issues or differences that might arise, addressing concerns and adequately responding to challenges and threats in the security sphere,

Have agreed as follows:

Article 1

According to the Treaty, the Parties shall cooperate with each other on the basis of the principles of indivisible, equal and undiminished security. Any security measures taken by a Party to the Treaty individually or together with other Parties, including in the framework of any international organization, military alliance or coalition, shall be implemented with due regard

to security interests of all other Parties. The Parties shall act in accordance with the Treaty in order to give effect to these principles and to strengthen security of each other.

Article 2

1. A Party to the Treaty shall not undertake, participate in or support any actions or activities affecting significantly security of any other Party or Parties to the Treaty.
2. A Party to the Treaty which is a member of military alliances, coalitions or organizations shall seek to ensure that such alliances, coalitions or organizations observe principles set forth in the Charter of the United Nations, Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Cooperation among States in accordance with the Charter of the United Nations, Helsinki Final Act, Charter for European Security and other documents adopted by the Organization for Security and Cooperation in Europe, as well as in Article 1 of this Treaty, and that decisions taken in the framework of such alliances, coalitions or organizations do not affect significantly security of any Party or Parties to the Treaty.
3. A Party to the Treaty shall not allow the use of its territory and shall not use the territory of any other Party with the purpose of preparing or carrying out an armed attack against any other Party or Parties to the Treaty or any other actions affecting significantly security of any other Party or Parties to the Treaty.

Article 3

1. A Party to the Treaty shall be entitled to request, through diplomatic channels or the Depositary, any other Party to provide information on any significant legislative, administrative or organizational measures taken by that other Party, which, in the opinion of the Requesting Party, might affect its security.
2. Parties shall inform the Depositary of any requests under para. 1 of this Article and of responses to them. The Depositary shall bring that information to the attention of the other Parties.
3. Nothing in this Article prevents the Parties from undertaking any other actions to ensure transparency and mutual trust in their relations.

Article 4

The following mechanism shall be established to address issues related to the substance of this Treaty, and to settle differences or disputes that might arise between the Parties in connection with its interpretation or application:

- a) Consultations among the Parties;
- b) Conference of the Parties;

c) Extraordinary Conference of the Parties.

Article 5

1. Should a Party to the Treaty determine that there exists a violation or a threat of violation of the Treaty by any other Party or Parties, or should it wish to raise with any other Party or Parties any issue relating to the substance of the Treaty and requiring, in its opinion, to be considered jointly, it may request consultations on the issue with the Party or Parties which, in its opinion, might be interested in such consultations. Information regarding such a request shall be brought by the Requesting Party to the attention of the Depositary which shall inform accordingly all other Parties.
2. Such consultations shall be held as soon as possible, but not later than (...)days from the date of receipt of the request by the relevant Party unless a later date is indicated in the request.
3. Any Party not invited to take part in the consultations shall be entitled to participate on its own initiative.

Article 6

1. Any participant to consultations held under Article5 of this Treaty shall be entitled, after having held the consultations, to propose the Depositary to convene the Conference of the Parties to consider the issue that was the subject of the consultations.
2. The Depositary shall convene the Conference of the Parties, provided that the relevant proposal is supported by not less than (two) Parties to the Treaty, within (...) days from the date of receipt of the relevant request.
3. The Conference of the Parties shall be effective if it is attended by at least two thirds of the Parties to the Treaty. Decisions of the Conference shall be taken by consensus and shall be binding.
4. The Conference of the Parties shall adopt its own rules of procedure.

Article 7

1. In case of an armed attack or a threat of such attack against a Party to the Treaty, immediate actions shall be undertaken in accordance with Article8(1) of the Treaty.
2. Without prejudice to the provisions of Article8 of the Treaty, every Party shall be entitled to consider an armed attack against any other Party an armed attack against itself. In exercising its right of self-defense under Article51 of the Charter of the United Nations, it shall be entitled to render the attacked Party, subject to its consent, the necessary assistance, including the military one, until the UN Security Council has taken measures necessary to maintain in-

ternational peace and security. Information on measures taken by Parties to the Treaty in exercise of their right of self-defense shall be immediately reported to the UN Security Council.

Article 8

1. In cases provided for by Article 7 of this Treaty, the Party which has been attacked or threatened with an armed attack shall bring that to the attention of the Depositary which shall immediately convene an Extraordinary Conference of the Parties to decide on necessary collective measures.

2. If the Party which became subject to an armed attack is not able to bring that to the attention of the Depositary, any other Party shall be entitled to request the Depositary to convene an Extraordinary Conference of the Parties, in which case the procedure provided for in Paragraph 1 of this Article shall be applied.

3. The Extraordinary Conference of the Parties may decide to invite third states, international organizations or other concerned parties to take part in it.

4. The Extraordinary Conference of the Parties shall be effective if it is attended by at least four fifths of the Parties to the Treaty. Decisions of the Extraordinary Conference of the Parties shall be taken by unanimous vote and shall be binding. If an armed attack is carried out by, or a threat of such attack originates from a Party to the Treaty, the vote of that Party shall not be included in the total number of votes of the Parties in adopting a decision.

The Extraordinary Conference of the Parties shall adopt its own rules of procedure.

Article 9

1. This Treaty shall not affect and shall not be interpreted as affecting the primary responsibility of the UN Security Council for maintaining international peace and security, as well as rights and obligations of the Parties under the Charter of the United Nations.

2. The Parties to the Treaty reaffirm that their obligations under other international agreements in the area of security, which are in effect on the date of signing of this Treaty are not incompatible with the Treaty.

3. The Parties to the Treaty shall not assume international obligations incompatible with the Treaty.

4. This Treaty shall not affect the right of any Party to neutrality.

Article 10

This Treaty shall be open for signature by all States of the Euro-Atlantic and Eurasian space from Vancouver to Vladivostok as well as by the following international organizations: the

European Union, Organization for Security and Cooperation in Europe, Collective Security Treaty Organization, North Atlantic Treaty Organization and Community of Independent States in ... from ... to

Article 11

1. This Treaty shall be subject to ratification by the signatory States and to approval or adoption by the signatory international organizations. The relevant notifications shall be deposited with the government of ... which shall be the Depositary.

2. In its notification of the adoption or approval of this Treaty, an international organization shall outline its sphere of competence regarding issues covered by the Treaty.

It shall immediately inform the Depositary of any relevant changes in its sphere of competence.

3. States mentioned in Article 10 of this Treaty which did not sign the Treaty during the period indicated in that Article may accede to this Treaty by depositing the relevant notification with the Depositary.

Article 12

This Treaty shall enter into force ten days after the deposit of the twenty fifth notification with the Depositary in accordance with Article 11 of the Treaty.

For each State or international organization which ratifies, adopts or approves this Treaty or accedes to it after the deposit of the twenty fifth notification of ratification, adoption, approval or accession with the Depositary, the Treaty shall enter into force on the tenth day after the deposit by such State or organization of the relevant notification with the Depositary.

Article 13

Any State or international organization may accede to this Treaty after its entry into force, subject to the consent of all Parties to this Treaty, by depositing the relevant notification with the Depositary.

For an acceding State or international organization, this Treaty shall enter into force 180 days after the deposit of the instrument of accession with the Depositary, provided that during the said period no Party notifies the Depositary in writing of its objections against such accession.

Article 14

Each Party shall have the right to withdraw from this Treaty should it determine that extraordinary circumstances pertaining to the substance of the Treaty have endangered its supreme interests. The Party intending to withdraw from the Treaty shall notify the Depositary of such intention at least (...) days in advance of the planned withdrawal. The notification shall in-

clude a statement of extraordinary circumstances endangering, in the opinion of that Party, its supreme interests.

LÄHTEET

1. LÄHTEET

STATEMENT ON BEHALF OF THE DELEGATIONS OF THE REPUBLIC OF BELARUS, THE RUSSIAN FEDERATION AND UKRAINE AT THE 607th MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 4 May 2006. Regarding the twentieth anniversary of the accident at the Chernobyl nuclear power plant

STATEMENT BY MR. ANDREY KONDAKOV, HEAD OF THE RUSSIAN DELEGATION AND DIRECTOR OF THE DEPARTMENT OF ECONOMIC CO-OPERATION OF THE MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE PLENARY SESSION OF THE FOURTEENTH MEETING OF THE OSCE ECONOMIC FORUM. Prague, 22 May 2006.

STATEMENT BY THE REPRESENTATIVE OF THE DELEGATION OF THE RUSSIAN FEDERATION AT THE FOURTEENTH MEETING OF THE OSCE ECONOMIC FORUM. Prague, 24 May 2006. Transport problems in the South Caucasus

STATEMENT BY MR. ALEXEY BORODAVKIN, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 6 July 2006. Regarding the Second Ministerial Conference on Drug Trafficking Routes from Afghanistan

STATEMENT BY THE DELEGATION OF THE RUSSIAN FEDERATION. 5 December 2006

STATEMENT BY MR. OLEG MITVOL, DEPUTY DIRECTOR OF THE FEDERAL SERVICE FOR THE OVERSIGHT OF NATURAL RESOURCES OF THE RUSSIAN FEDERATION AND HEAD OF THE RUSSIAN DELEGATION, AT PART I OF THE FIFTEENTH MEETING OF THE OSCE ECONOMIC AND ENVIRONMENTAL FORUM Vienna, 22 January 2007

STATEMENT BY MR. ALEXANDER GRUSHKO, DEPUTY MINISTER FOR FOREIGN AFFAIRS OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE OPENING SESSION OF THE OSCE ANNUAL SECURITY REVIEW CONFERENCE. 19 June 2007

STATEMENT BY AMBASSADOR VLADIMIR TITORENKO, HEAD OF THE RUSSIAN DELEGATION, AT THE OPENING SESSION OF THE OSCE HIGH-LEVEL MEETING ON VICTIMS OF TERRORISM. Vienna, 13 September 2007

STATEMENT BY THE DELEGATION OF THE RUSSIAN FEDERATION AT THE OSCE CHAIRMANSHIP CONFERENCE ON INTOLERANCE AND DISCRIMINATION AGAINST MUSLIMS. Cordoba, 9 and 10 October 2007

STATEMENT BY MR. ALEXEY BORODAVKIN, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 10 January 2008 In response to the statements by the United States of America and the European Union

STATEMENT BY MR. VLADIMIR VORONKOV, DEPUTY PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE

OSCE PERMANENT COUNCIL. 24 January 2008 In response to the statement by Mr. Dimitrij Rupel, President of the Council of the European Union

STATEMENT BY MR. VLADIMIR VORONKOV, DEPUTY PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 24 January 2008 In response to the statements by the European Union and Canada regarding the work of the British Council on the territory of the Russian Federation

STATEMENT BY MR. ANATOLY YANCHUK, HEAD OF THE RUSSIAN DELEGATION AND DIRECTOR OF THE STATE MARINE POLLUTION CONTROL AND SALVAGE RESCUE ADMINISTRATION OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE INTRODUCTORY SESSION OF THE 16th MEETING OF THE OSCE ECONOMIC AND ENVIRONMENTAL FORUM. Vienna, 28 January 2008

STATEMENT BY MR. ALEXANDER GROUCHKO, DEPUTY MINISTER FOR FOREIGN AFFAIRS OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE OPENING OF THE OSCE ANNUAL SECURITY REVIEW CONFERENCE. 1 July 2008

STATEMENT BY MR. MIKHAIL ULYANOV, HEAD OF THE DELEGATION OF THE RUSSIAN FEDERATION TO THE VIENNA TALKS ON MILITARY SECURITY AND ARMS CONTROL, AT THE 2008 OSCE ANNUAL SECURITY REVIEW CONFERENCE Vienna, 2 July 2008

STATEMENT BY THE DELEGATION OF THE RUSSIAN FEDERATION AT THE 2008 OSCE ANNUAL SECURITY REVIEW CONFERENCE. 2 July 2008. On the question of OSCE engagement in Afghanistan

STATEMENT BY THE REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION AT WORKING SESSION I OF THE OSCE ANNUAL SECURITY REVIEW CONFERENCE Vienna, 1 and 2 July 2008

STATEMENT BY THE REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION AT WORKING SESSION III OF THE OSCE ANNUAL SECURITY REVIEW CONFERENCE Vienna, 2 July 2008

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE SPECIAL MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 28 August 2008. Regarding South Ossetia and Abkhazia

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE SPECIAL MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 10 September 2008. On the statement by Mr. Vuk Jeremić, Minister for Foreign Affairs of Serbia

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 15 January 2009. On the programmatic statement by the OSCE Chairperson-in-Office, Mrs. Dora Bakoyannis, Minister for Foreign Affairs of Greece

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 22 January 2009. Regarding the murder of Mr. Stanislav Markelov and Ms. Anastasia Baburova

STATEMENT BY MR. ALEXANDER GRUSHKO, DEPUTY MINISTER FOR FOREIGN AFFAIRS OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE JOINT MEETING OF THE FORUM FOR SECURITY CO-OPERATION AND THE PERMANENT COUNCIL 18 February 2009

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 26 March 2009. Regarding the entry into force of the Treaty on a Nuclear-Weapon-Free Zone in Central Asia

PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 14 May 2009. Regarding the OSCE field presence in Georgia and South Ossetia

Statement delivered by Mr. Didier Gonzalez, Deputy Permanent representative of France to the OSCE on behalf of Russia, the United States of America and France. 14 MAY 2009

STATEMENT BY MR. GRIGORY KARASIN, STATE SECRETARY AND DEPUTY MINISTER FOR FOREIGN AFFAIRS OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 4 June 2009

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 4 June 2009

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 4 June 2009

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 11 June 2009. In response to the farewell address by Ambassador Terhi Hakala

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE JOINT MEETING OF THE OSCE FORUM FOR SECURITY CO-OPERATION AND THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 17 June 2009

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 11 June 2009. In response to the report by the OSCE Project Co-ordinator in Ukraine

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 18 June 2009. In response to the report by Ambassador Istvan Venczel, OSCE Project Co-ordinator in Uzbekistan

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 18 June 2009. Regarding the report by Mr. Knut Vollebaek, OSCE High Commissioner on National Minorities

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 18 June 2009. On the OSCE field presence in Georgia and South Ossetia

STATEMENT BY MR. SERGEY LAVROV, MINISTER FOR FOREIGN AFFAIRS OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE OPENING SESSION OF THE OSCE ANNUAL SECURITY REVIEW CONFERENCE Vienna, 23 June 2009. The challenges of “hard security” in the Euro-Atlantic region. The role of the OSCE in establishing a stable and effective security system

STATEMENT BY THE DELEGATION OF THE RUSSIAN FEDERATION AT THE SUPPLEMENTARY HUMAN DIMENSION MEETING ON FREEDOM OF RELIGION OR BELIEF. Vienna, 9 and 10 July 2009

STATEMENT BY MR. VLADIMIR CHUROV, CHAIRMAN OF THE CENTRAL ELECTION COMMISSION OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE OSCE CHAIRMANSHIP EXPERT SEMINAR ON ELECTORAL MANAGEMENT BODIES Vienna, 16 to 17 July 2009

STATEMENT BY MR. MIKHAIL ULYANOV, HEAD OF THE DELEGATION OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE FORUM FOR SECURITY CO-OPERATION. 22 July 2009 Lessons learned from the August crisis in the Trans-Caucasus

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 30 July 2009. Regarding the first anniversary of the Georgian aggression against South Ossetia

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 3 September 2009. Regarding the report by Brigadier General Periotto

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 3 September 2009. Regarding South Ossetia, Abkhazia and Georgia

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 3 September 2009. Regarding the series of killings in the Northern Caucasus

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 3 September 2009. Regarding the report by Ambassador Arsim Zekolli, Head of the OSCE Centre in Ashgabat

COMMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 3 September 2009
Regarding the results of the presidential elections in Kyrgyzstan

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 3 September 2009. Regarding the results of the elections to the European Parliament

STATEMENT BY MR. VLADIMIR VORONKOV, DIRECTOR OF THE DEPARTMENT OF PAN-EUROPEAN CO-OPERATION OF THE MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF RUSSIA, AT THE JOINT MEETING OF THE OSCE FORUM FOR SECURITY CO-OPERATION AND THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 15 September 2009

STATEMENT BY MR. MIKHAIL ULYANOV, HEAD OF THE DELEGATION OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE FORUM FOR SECURITY CO-OPERATION. 4 November 2009

STATEMENT BY THE REPUBLIC OF ARMENIA, THE REPUBLIC OF BELARUS, THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN, THE KYRGYZ REPUBLIC, THE RUSSIAN FEDERATION, THE REPUBLIC OF TAJIKISTAN AND THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN AT THE MEETING OF THE OSCE FORUM FOR SECURITY CO-OPERATION. 18 November 2009

STATEMENT BY MR. MIKHAIL ULYANOV, HEAD OF THE DELEGATION OF THE RUSSIAN FEDERATION TO THE VIENNA TALKS ON MILITARY SECURITY AND ARMS CONTROL, AT THE PLENARY MEETING OF THE OSCE FORUM FOR SECURITY CO-OPERATION. 20 January 2010

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE SPECIAL MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 14 January 2010. On the beginning of the Kazakh Chairmanship of the OSCE

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 19 January 2010 In response to the statement by Mr. Miguel Ángel Moratinos, Minister for Foreign Affairs and Co-operation of Spain and President of the European Union

STATEMENT BY MR. ALEXANDER LUKASHEVICH, DEPUTY PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 28 January 2010. In response to the statement by the European Union on the reform of the criminal justice system in Russia

STATEMENT BY MR. ALEXANDER LUKASHEVICH, DEPUTY PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 28 January 2010. Regarding Holocaust Remembrance Day

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 4 February 2010. Regarding the results of the January round of the Geneva discussions on the Trans-Caucasus

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 4 February 2010. Freedom of the media in the United States of America

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE JOINT MEETING OF THE OSCE FORUM FOR SECURITY CO-OPERATION AND THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 10 March 2010 Conflict prevention and crisis management in the OSCE area

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 18 March 2010. Regarding the scandalous broadcast by the Georgian television company Imedi

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE SPECIAL MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 19 March 2010 Regarding the presentation by Mr. Temuri Yakobashvili, Vice Prime Minister and State Minister for Reintegration of Georgia

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE SPECIAL MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 8 April 2010 On the visit of the Secretary-General of the United Nations

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE SPECIAL MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 8 April 2010. Regarding the situation in Kyrgyzstan

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE SPECIAL MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 14 April 2010. On the situation in Kyrgyzstan

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 15 April 2010. In connection with the signing of the Russo-American Strategic Arms Reduction Treaty

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE SPECIAL MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 15 April 2010 On the results of the March round of the Geneva Discussions on the Trans-Caucasus

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 15 April 2010. Regarding the acts of terrorism in Moscow, Dagestan and Ingushetia

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 15 April 2010. Regarding the results of the Summit on Nuclear Safety

STATEMENT BY MR. ALYAKSANDR SYCHOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE REPUBLIC OF BELARUS TO THE OSCE, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 15 April 2010. On the discussion of the results of the Nuclear Security Summit

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 22 April 2010. On the situation in Kyrgyzstan

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 29 April 2010. On the report by Ambassador Philip Remler, Head of the OSCE Mission to Moldova

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 29 April 2010. Regarding the report by the OSCE Secretary General on police-related activities

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 6 May 2010. In connection with the statement by the Secretary General of the Organisation of the Islamic Conference

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 6 May 2010. Regarding the report by Mr. Knut Vollebaek, OSCE High Commissioner on National Minorities, on the situation in Kyrgyzstan

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 6 May 2010. Regarding the report by the Head of the OSCE Mission to Bosnia and Herzegovina

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 20 May 2010. In response to the report by the OSCE Special Representative and Co-ordinator for Combating Trafficking in Human Beings

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 20 May 2010. In response to the remarks by the Secretary of State for European Affairs of France

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 20 May 2010. In response to the statement by the Head of the United Nations Regional Centre for Preventive Diplomacy for Central Asia

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 20 May 2010. Regarding the judgement of the Grand Chamber of the European Court of Human Rights on the case of Mr. Vasiliy Kononov

STATEMENT BY MR. ALEXANDER LUKASHEVICH, ACTING PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 13 May 2010. In response to the report by the Head of the Action against Terrorism Unit of the OSCE Secretariat

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 27 May 2010 Regarding the recognition of a Nazi symbol as Lithuania's historic legacy

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 27 May 2010. Illicit drug trafficking and the role of the OSCE

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 27 May 2010. On the 2011 OSCE Programme Outline

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 27 May 2010. In response to the report by the former Tagliavini commission

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 27 May 2010. In response to the report by the Head of the OSCE Centre in Bishkek

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 29 April 2010. Regarding the shutting down of mobile communication facilities in Kosovo

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE JOINT MEETING OF THE OSCE FORUM FOR SECURITY CO-OPERATION AND THE PERMANENT COUNCIL. 1 June 2010
In connection with the incident concerning the "humanitarian flotilla" for the Gaza Strip

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 10 June 2010 In response to Mr. Antonio Milošoski, Chairman of the Committee of Ministers of the Council of Europe and Minister for Foreign Affairs of the former Yugoslav Republic of Macedonia

STATEMENT BY MR. S. SHESTAKOV, REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE JOINT MEETING OF THE OSCE FORUM FOR SECURITY CO-OPERATION AND THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 2 June 2010

STATEMENT BY MR. ALEXANDER LUKASHEVICH, DEPUTY PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 8 July 2010. In response to the report by the Head of the OSCE Office in Tajikistan

STATEMENT BY MR. ALEXANDER LUKASHEVICH, DEPUTY PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 8 July 2010. Regarding the terrorist act in northern Mitrovica

STATEMENT BY MR. ALEXANDER LUKASHEVICH, DEPUTY PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 8 July 2010 In response to the address by the Special Representative of the European Union for the South Caucasus

STATEMENT BY MR. ALEXANDER LUKASHEVICH, DEPUTY PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 8 July 2010. In response to the report by the Head of the OSCE Office in Baku

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 1 July 2010. Regarding the statement by the Secretary General of the Council of Europe

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 1 July 2010. In response to the Co-Chairmen of the Geneva discussions on the Trans-Caucasus

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 1 July 2010. Regarding the report by the Head of the OSCE Office in Yerevan

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 1 July 2010. In response to the report by the OSCE Secretary General on transnational threats and challenges

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 1 July 2010. Regarding the report by the external auditors

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 1 July 2010. Regarding the decree by the acting President of Moldova

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 1 July 2010. Regarding an exchange of letters between the OSCE Secretariat and the Central Asian Regional Information and Coordination Centre for Combating Illicit Trafficking of Narcotic Drugs, Psychotropic Substances and their Precursors

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 22 July 2010. Regarding the Kabul International Conference on Afghanistan

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 22 July 2010. On the participation of Russia in the restoration of orthodox places of worship on the territory of the region of Kosovo (Republic of Serbia)

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE JOINT MEETING OF THE OSCE FORUM FOR SECURITY CO-OPERATION AND THE OSCE PERMANENT COUNCIL

5 July 2010. Regarding the presentation of the OSCE Chairmanship's interim report on the Corfu Process

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE JOINT MEETING OF THE OSCE FORUM FOR SECURITY CO-OPERATION AND THE OSCE PERMANENT COUNCIL

5 July 2010. Regarding the terrorist act in northern Mitrovica

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL

29 July 2010. Regarding the advisory opinion by the International Court of Justice on Kosovo's Declaration of Independence

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL

29 July 2010. In response to the report by the OSCE Representative on Freedom of the Media

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE SPECIAL MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 25 June 2010. Regarding a possible OSCE summit

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL

24 June 2010. In response to the address by the Deputy Prime Minister of the Republic of Moldova

STATEMENT BY ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL

24 June 2010. In response to the report by the Head of the Spillover Monitor Mission to Skopje

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL

24 June 2010. Regarding the situation in Kyrgyzstan

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE SPECIAL MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 22 June 2010. In response to the address by the Minister for Foreign Affairs of Ukraine

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE SPECIAL MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 21 June 2010. In response to the address by the Minister for Foreign Affairs of Serbia

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE SPECIAL MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 21 June 2010. In response to the address by the Minister for Foreign Affairs of Serbia

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE SPECIAL MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 21 June 2010. In response to the address by the Minister for Foreign Affairs of Serbia

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE SPECIAL MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL. 21 June 2010. Regarding the situation in Kyrgyzstan

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL

17 June 2010. In response to the address by the United Nations High Representative for the Alliance of Civilizations

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 17 June 2010. Regarding the report by the OSCE High Commissioner on National Minorities

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 17 June 2010. In response to the report by the OSCE Project Co-ordinator in Ukraine

STATEMENT BY MR. ANVAR AZIMOV, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE RUSSIAN FEDERATION, AT THE MEETING OF THE OSCE PERMANENT COUNCIL 17 June 2010. Regarding the situation in Kyrgyzstan

2 MUUT LÄHTEET

2.1 Kirjallisuus

Annual Report on OSCE Activities 2006. The Secretary General. Toim. Sharman Esarey ja Ursula Froese. Wien 2007

Annual Report on OSCE Activities 2007. The Secretary General. Toim. Sharman Esarey ja Ursula Froese. Wien 2008

Annual Report on OSCE Activities 2008. The Secretary General. Toim. Sharman Esarey ja Ursula Froese. Wien 2009

Annual Report on OSCE Activities 2009. The Secretary General. Toim. Sharman Esarey ja Curtis Budden. Wien 2010

Annual Report on OSCE Activities 2010. The Secretary General. Toim. Lisa Ernst. Wien 2011

Fairclough Norman: Discourse and Social Change. Cambridge 1992.

Human Rights Watch. World Report 2009. Events of 2008. USA 2009

Human Rights Watch. World Report 2011. Events of 2010. USA 2011

Jokinen, Arja, Juhila Kirsi ja Suoninen Eero: Diskurssianalyysi liikkeessä. 1999. Tampere

Mansbach Richard ja Rafferty Kirsten: Introduction to World Politics. 2007. New York.

OSCE Handbook. OSCE Press and Public Information Section. Wien 2000

OSCE Handbook. OSCE Press and Public Information Section. Wien 2007

Suuri ja mahtava metodologia? Lähestymistapoja Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimukseen. Viljanen, Aitamurto, Lassila ja Salmi (toim.) Helsinki 2010.

What Does Russia Think? European Council on Foreign Relations ecfr.eu. Toim. Ivan Krastev, Mark leonard ja Andrew Wilson. Lontoo 2009

2.2 Artikkelit

Critical Discourse Analysis. Teun A. van Dijk. Toinen luonnos kirjaa "Handbook of Critical Discourse Analysis" varten. 1998

Reconceptualization of Security in the CSCE and OSCE. Monica Wohlfeld. Globalization and Environmental Challenges Reconceptualization Security in the 21st Century. Toim. H.G.Brauch, Ú. Oswald Spring, C. Mesjasz, J. Grin, P. Dunay, N. C. Behera, B. Chourou, P. Kameri-Mpote, P. H. Liotta. 2008

Russia, the OSCE and European Security. Fraser Cameron, Dov Lynch, Mark Entin, Andrei Zagorski, Vldimir D. Shkolnikov, Pál Dunay, Andrei Fedarau, Vlad Lupan, Olena Prystayko, Olexandr Sushko. The EU-Russia Centre Review. Issue Twelve. Marraskuu 2009.

The Medvedev initiative: the Origins and Development of a Political Project. Boris Mez-huyev.

The Nature of Power in Russia and its Impact on the International Community. Anna Jonsson. Russia after Putin. Institute for Security and Development Policy

Medvedev's Security Policy: A Provisional Assessment. Marcel de Haas. Russian Analytical Digest 62/09.

2.3 Työpaperit, muistiot, puheet

The OSCE in Crisis. Pál Dunay. The Chaillot Paper no 88. Institute for Security Studies. European Union. Huhtikuu 2006.

Identifying the Cutting Edge: The Future Impact of the OSCE. Wolfgang Zellner sekä Pál Dunay, Victor-Yves Ghebali, P.Terrence Hopmann, Sinikukka Saari ja Andrei Zagorski. Working Paper 17. Center for OSCE Research. Hampuri 2007

International Election observation Mission. Statement of preliminary Findings and Conclusions. Russian Federation State Duma Elections 7 December 2003. OSCE Parliamentary Assembly.

Managing Change in Europe. Evaluating the OSCE and Its Future Role: Competencies, Capabilities, and Missions. Wolfgang Zellner sekä asiantuntijoina Alyson Bailes, Victor-Yves Ghebali, Terrence Hopmann, Andrei Zagorski. Working Paper 13. Center for OSCE Research. Hampuri 2005

The OSCE Between Crisis and Reform: Towards a New Lease on Life. Victor-Yves Ghébali. Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF). Policy Paper – №10. Geneve 2005.

OSCE Mission to Georgia 2008 brochure. Press & Public Information Office. Merit, Tbilisi. 2008 (PDF <http://www.osce.org/georgia-closed/30881>, luettu 25.1.2011)

NATO Factsheet on the CFE Treaty. (<http://www.osce.org/fsc/60368>)

OSCE Human Dimension Implementation meeting 2008. Attachment to the Intervention by the Netherlands Helsinki Committee (NHC).

Presidentti Medvedevin puhe Berliinissä 5.6.2008 (luettavissa mm.: http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2008/06/05/2203_type82192type82914type84779_202153.shtml)

Presidentti Medvedevin puhe Evianissa 8.10.2008 (luettavissa mm. http://eng.kremlin.ru/speeches/2008/10/08/2159_type82912type82914_207457.shtml)

EUROPEAN SECURITY TREATY (Unofficial translation) Draft (luettavissa mm: <http://eng.kremlin.ru/news/275>)

2.4 Kansainväliset sopimukset ja asiakirjat

Conference on Security and Co-operation in Europe. Final Act. Helsinki 1975

Final Act of the Conference of the States Parties to the Treaty on Conventional Armed Forces in Europe. CFE.DOC/2/99. 19 November 1999

2.5 Internet

<http://www.osce.org>

<http://www.finlandosce.org>

http://www.ek.fi/www/fi/kauppapolitiikka/liitteet/CU_assessment_December_2010.pdf Customs Union between Russia, Belarus and Kazakhstan: implementation - state of play December 2010

http://elearning.security-research.at/folien/misc/european_security_system.jpg

<http://fi.wikipedia.org/wiki/Moldova>

<http://www.globalsecurity.org/military/world/russia/ogrv-moldova.htm>

<http://www.globalsecurity.org/military/world/georgia/images/georgia-area.gif>

<http://www2parl.gc.ca/Content/LOP/ResearchPublications/prb0522-e.htm>

<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/index.htm>

http://www.nationsonline.org/oneworld/map/georgia_map2.htm

<http://www.iiss.org/publications/strategic-comments/past-issues/volume-17-2011/february/th-osce's-uncertain-future>

http://wwwedu.oulu.fi/tohtorikouluts/jarjestettava_opetus/Alasuutari/Fakta_ja_nayte_uusi.pdf